

JUSTITIE-OMBUDSMANNENS
EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1885;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1885.

INNEHÅLL.

Redovisning för åtal, anställda mot	
1) Länsmannen i Norra Tjusts södra distrikt, för förment försummelse i tjensten	2
2) Rådstufvurätten i Strengnäs, för det en för förment stöld tilltalad person obehörigen kvarhållits i häkte m. m.	9
3) Häradshöfdingen i Ångermanlands södra domsaga, för förment obehörig åtgärd för ordningens upprätthållande under pågående ting	22
4) En tillförordnad domhafvande i Ångermanlands norra domsaga, för ådömande på en gång af särskildt ansvar för stöld och snatteri m. m.	27
5) En tillförordnad domhafvande i Tjusts domsaga, för vägran att meddela förmånsrätt för sökta inteckningar i den ordning, sökanden begärt	31
6) En tillförordnad domhafvande i Torneå domsaga, för uraktlåtenhet att ådöma förlust af medborgerligt förtroende m. m.	38
7) Borgmästaren i Luleå, för dröjsmål med expedierande af utslag, angående häktad person	40
8) Häradshöfdingen i Upsala läns norra domsaga, för oriktig bötesförvandling	41
9) Häradshöfdingen i Falu domsaga, för ådömande på en gång af särskildt ansvar för stöld och snatteri	43
10) En tillförordnad domhafvande i Ölands domsaga, för det en person, som för snatteri dömts till fängelse, derjemte förklarats förlustig medborgerligt förtroende	44
11) En tillförordnad domhafvande i Sevede och Tunaläns domsaga, för det en person ådömts straff för stöld i förening med inbrott i stället för ansvar för snatteri	45
12) Kyrkoherden i Rings och Stora Hammars församlingar, för oordentligt och felaktigt förande af församlingarnas räkenskaper	51
13) En tillförordnad domhafvande i Ase m. fl. härads domsaga, för oriktig bötesförvandling m. m.	54

Anmärkning mot åtskilliga domares förfarande att utöfver föreskrifven tid fördröja expedierandet af utslag angående häktade personer, som vid utslagens afkunnande mot desamma anmält missnöje	57
Angående lagskipningens tillstånd	59
Hemställanden i lagstiftningsärenden:	
a) angående förändrad lydelse af föreskrifna eder, som skola afläggas af bekännare af den mosaiska trosläran	59
b) angående ändring i 121 § eller 179 § utsökningslagen	60

Uppgift å antalet af de under 1884 inkomna klagomål och anställda åtal	62
Utdrag ur Högsta Domstolens minnesbok för år 1884	63
1884 års embetsresa	64
Anmälan att icke någon lagförklaring blifvit utfärdad under tiden efter början af näst- lidna års Riksdag	65
Angående de i bilagan intagna uppgifter från statsdepartementen	65

B I L A G A.

Uppgifter från statsdepartementen på de af Riksdagen år 1884 aflättna underdåniga skrifvelser och i anledning af dessa vidtagna åtgärder	3
Förteckning å de i berörda skrifvelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit slutligen afgjorda	17
» å de genom föregående Riksdagars underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i bilagan till senaste embetsberättelse finnas upptagna såsom då ännu icke afgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna	19
Tabell öfver förenämnda uppgifter	28
—————	
Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård	29

Till Riksdagen.

Af sistlidna års Riksdag förordnad att, i de händelser 98 § regeringsformen omförmäler, i embetet efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, kommandören med st. k. af Kongl. Maj:ts nordstjerne-orden Nils August Fröman, blef jag, sedan herr Justitie-ombudsmannen Fröman, efter att i tjugotre år hafva beklädt justitie-ombudsmansembetet, afsagt

sig detta förtroendeuppdrag, af Riksdagens fullmäktige i banken och riksgäldskontoret den 14 augusti nästlidna år i justitie-ombudsmansembetet insatt; och åligger det mig nu att till Riksdagen afgifva redogörelse för förvaltningen af embetet under den tid, som förflutit efter det min företrädares senaste embetsberättelse till Riksdagen afgafs; hvarvid jag enligt vedertagen ordning har att i första rummet redogöra för de enligt Justitie-ombudsmannens förordnanden mot embets- och tjänstemän anställda åtal för fel eller försummelse i utöfning af embete eller tjänst, hvilka blifvit slutligen afgjorda eller af åtminstone *en* domstol pröfvade efter den tid, senast afgifna embetsberättelse omfattade.

I en af militärchefen för flottans station i Carlskrona till Justitie-ombudsmannen insänd klagoskrift hade båtsmannen vid Tjusts roteringskompani N:o 42 Carl Johan August Lund anført: att han den 8 mars 1882 antagits till båtsman för nyssnämnda nummer och af kompanibefälet blifvit underrättad, att ordres om hans uppfordring till undergående af ett års rekrytkurs vid kongl. flottans station i Carlskrona ankommit från militärchefen vid nämnda station; att Konungens Befallningshafvande i Kalmar län hade att ombesörja transporten till Carlskrona af Lund, hans saker och kronobeklädnad; samt att han skulle, enligt hvad Konungens bemålde befallningshafvande förordnat, af sina rotehållare den 13 september skjutas till Lunds gästgifvaregård, som vore kompaniets samlingsplats vid landsvägstransporter, för att derifrån med kronoskjuts fortskaffas till Vestervik och vidare på jernväg till Carlskrona.

Emellertid hade rotehallarne underlåtit och, på Lunds framställda anhållan om skjuts, vägrat att sända sådan för Lund och hans saker, och i följd deraf hade han icke hunnit i tid inställa sig vid sagde gästgifvaregård för att begagna den anordnade kronoskjutsen till Vestervik. Vid detta förhållande hade Lund ansett sig icke hafva annat att göra, än att på sitt tjenstetorp afvakta ordres om transport till Carlskrona. Som emellertid några sådana ordres icke afhörts, hade Lund begifvit sig till sin kompanichef, kaptenen vid kongl. flottan F. W. Lennan och omförmält, huru sakerna stodo, samt begärt att få komma till Carlskrona för att fullgöra den honom åliggande tjenstgöring. Kompanichefen hade då lofvat att om saken skrifva till Konungens Befallningshafvande i Kalmar län och till länsmannen U. F. Theorin, inom hvilkens distrikt Lunds tjenstetorp vore beläget, samt beordrat Lund att fortfarande stanna å torpet till dess Konungens Befallningshafvande besörjde om hans transporterande till stationen eller andra ordres honom meddelades.

Ställande sig denna befallning till efterrättelse, hade Lund kvarstannat på torpet till den 17 november, då han, till sin förvåning och förtrytelse, blifvit derstädes af fjerdingssmannen Carl Johan Johansson, på länsmannen Theorins skriftliga ordres och oaktadt fjerdingssmannen väl känt orsaken till Lunds uteblifvande från stationen, gripen, under förklarande att Lund komme att såsom efterlyst rymmare med fångskjuts transporteras till Carlskrona, hvilket äfven blifvit förhållandet.

Såsom fånge hade Lund blifvit förd till Vesterviks cellfängelse och der kvarhållits till den 22 november, då han förts till Kalmar. Ankommen dit den 24 november, hade han i dervarande cellfängelse fått tillbringa tiden till den 29 i samma månad, då han afförts till Carlskrona, dit han anländt den 30 november eller 1 december och förvarats i länscellfängelset derstädes till den 4 i sistnämnde månad, då han af stationsbefålet afhemtats och blifvit insatt i kasernarresten samt påföljande dag instald till förhör inför chefen för stationens sjötrupper och vid slutet af förhöret ur arresten befriad; hvarefter Lund erhållit underrättelse, att militärchefen vid stationen, efter inhentad kännedom om hvad vid nyss nämnda förhör förekommit, förklarat, att Lund borde upptagas för genomgående af rekrytkursen, och att något ansvar för försenad inställelse vid stationen icke kunde Lund åläggas.

Om anledningen dertill, att Lund blifvit på nyss anförda sätt behandlad såsom rymmare, hade han inhentat, att, då han icke den 15 september ankommit till stationen, befälhafvaren för rekrytkompaniet, med tillämpning af 16 och 41 §§ i instruktionen för båtsmanskompanicheferne den 18 december 1874, hos militärchefen den 23 september begärt, att Lund måtte allmänneligen efterlysas såsom rymmare, och att militärchefen den 4 påföljande oktober härom aflåtit skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i Carlskrona. Sistbemälde chef hade utan tvifvel varit i sin goda rätt att låta efterlysa Lund såsom rymmare, all denstund det varit honom obekant, att denne utan eget förvållande nödgats kvarstanna i hemorten, men deremot syntes det Lund uppenbart, att Konungens Befallningshafvande i Kalmar län och kronobetjeningen, som varit väl medvetna derom, att Lund icke ens gjort försök till rymning utan tvärt om begagnat de medel, som stått honom till buds, för att blifva transporterad till stationen, förfarit felaktigt derutinnan, att Lund häktats och transporterats såsom fånge. Samma myndigheter hade för öfrigt bort, efter från kompanichefen erhållen underrättelse om Lunds rothållares försummelse att skjutsa Lund och hans beklädnad till mötesplatsen, foga anstalt om sådan transport, hvarigenom Lund undgått den nesliga behandling, för hvilken han varit utsatt.

På grund af hvad han sålunda anfört och då han utan något slags eget förvållande blifvit obehörigen fångslad och såsom fånge transporterad från sin hemort till Carlskrona och derigenom utsatt för lidande och vanära, och enär anledningen härtill måste vara att söka i felaktigt förfarande af de myndigheter eller personer, som haft med förevarande sak att skaffa, påkallade Lund Justitie-ombudsmannens biträde att förskaffa honom upprättelse för det honom oförskyldt tillfogade lidande, hvarvid Lund tillika hemstälde, att den eller de embetsmyndigheter eller personer, hvilka kunde befinnas hafva genom felaktigt förfarande varit till saken vållande, måtte varda tilltalade, till laga ansvar dömda samt förpligtade att till Lund utgifva skadeersättning med ett belopp, som med afseende derå, att Lund under aderton dagar varit beröfvad sin frihet, borde bestämmas till minst två hundra kronor; och var klagoskriften åtföljd af handlingar, som skulle styrka de angifna förhållandena.

Af de förklaringar, som i anledning af denna klagoskrift från åtskilliga vederbörande infordrades, framgick, utom hvad redan blifvit antydt, att båtsmannen Lunds kompanichef, förr bemälde kaptenen Lennman, med föranledande af den honom meddelade underrättelse, att till följd af vederbörande rotchållares underlåtenhet att på den bestämda dagen med skjuts fortskaffa Lund och hans utredningspersedlar till den utsedda mötesplatsen, Lunds gästgifvaregård, Lund fortfarande vistades på sitt tjenstetorp, om detta förhållande under den 15 september 1882 aflåtit skriftlig anmälan till länsmannen U. F. Theorin, inom hvilkens distrikt Lunds tjenstetorp var beläget, men att denne icke vidtagit någon åtgärd för Lunds befordran i föreskrifven ordning till kongl. flottans station i Carlskrona, dit Lund varit uppfordrad, utan först, när allmän efterlysning efter Lund ankommit, häktat och till närmaste kronohäkte med fångskjuts inskickat honom.

Till urskuldande af sitt förfarande i nyss berörda hänseende hade Theorin i sin förklaring ej att anföra annat, än att, ehuru han genom ofvan omnämnda anmälan vetat, att Lund den 20 i förr berörde månad vistats på sitt tjenstetorp, han likväl förmodat, att Lund sedermera på ett eller annat sätt blifvit instäld i Carlskrona, hvarom han funnit sig förvissad, då han läst Konungens Befallningshafvandes kungörelse den 18 påföljande oktober, i hvilken Lund, bland andre, efterlystes såsom från kongl. flottans station i Carlskrona »oloffigen afviken».

Då enligt gällande författningar Konungens Befallningshafvande eller länets administrativa myndighet ålåde att i föreskrifven ordning fortskaffa uppfordrade båtsmän till deras mötesplatser, och då i följd häraf instruktionen för cheferne vid flottans båtsmanskompanier den 18 december 1874 hänvisade desse chefer att i fall, sådana som det

här inträffade, vända sig med anmälan till närmaste kronobetjening, måste deraf ofelbart följa, att den kronobetjent, som mottog en dylik anmälan, hade till tjenstepligt att, derest han ansåge sig ej ega befogenhet att sjelf meddela den handräckning som äskats, om förhållandet ofördröjligen afgifva rapport till sin närmaste förman, kronofogden, eller till Konungens Befallningshafvande i länet. Hade länsmanen Theorin vidtagit slik åtgärd omedelbart efter emottagande af kaptenen Lennmans anmälan, hvilken Theorin erkänt sig hafva bekommit den 20 i mera-nämnde september månad, så hade Lunds efterlysande, häktande och forslande med fångskjuts samt deraf följande ärekränkning och lidande undvikits.

På grund häraf uppdrog Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 19 april 1883 åt den allmänne åklagare, Konungens Befallningshafvande i Kalmar län på Justitie-ombudsmannens begäran förordnade, att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal emot länsmanen Theorin för ofvanbeskrifna försummelse i tjensten, hvarjente Justitie-ombudsmannen föreskref, att ansvar efter lag och sakens utredda beskaffenhet borde yrkas, de ersättningsanspråk Lund, i saken hörd, komme att framställa, efter befogenhet understödjas, samt tillika påstående framställas, att Theorin måtte förpligtas godtgöra Kongl. Maj:t och Kronan det belopp, hvarmed kostnaden för Lunds forslande med fångskjuts och underhåll under aderton dagar öfverstege kostnaden för Lunds forslande med kronoskjuts såsom uppfordrad båtsman och underhåll under resan, samt slutligen att utgifva alla med åtalets utförande förenade kostnader.

Efter det kronofogden C. M. Robach, enligt Konungens Befallningshafvandes förordnande, vid Norra och Södra Tjusts häradsrätt tilltalat Theorin för det åsidosättande af tjenstepligt, hvartill Justitie-ombudsmannen sålunda funnit Theorin hafva gjort sig skyldig, samt jenväl yrkat åläggande för Theorin att till Lund utgifva den skadeersättning, denne skäligen kunde fordra, samt Lund vid häradsrätten fullföljt ofvanberörda af honom i den till Justitie-ombudsmannen ingifna klagoskriften framställda ersättningspåstående, meddelade häradsrätten *den 5 januari 1884* utslag, och yttrade: att häradsrätten af hvad i målet ingifna handlingar utvisade inhemtat, att militärchefen vid kongl. flottans station i Carlskrona i skrifvelse af den 19 augusti 1882 till Konungens Befallningshafvande i Kalmar län meddelat, att till genomgående af ettårig rekrytkurs vid stationen komme att uppfordras, för att vid stationen inmönstra den 15 påföljande september, bland andre, af Tjusts kompani två man, N:o 42 Lund och N:o 68 Qvist, hvilka skulle dit befordras

efter Konungens Befallningshafvandes förordnande; att denna skrifvelse ankommit till Konungens Befallningshafvande den 23 augusti; att Konungens Befallningshafvande den 26 i samma månad derom utfärdat kungörelse samt förordnat, att båtsmännen N:o 42 och »48» skulle af vederbörande rust- eller rotehållare den 13 september klockan half ett efter middagen inställas å Lunds gästgifvaregård, derifrån de på föreskrifvet sätt skulle vidare befordras; att nämnda kungörelse ankommit till kronfogden i häradet den 10 september och blifvit i kyrkorna uppläst den 17 september; att rotemästaren C. F. Jansson i Lappserum den 11 augusti erhållit tillsägelse att inställa Lund å Lunds gästgifvaregård den 13 september klockan tolf på dagen; att C. F. Jansson i skrifvelse af den 12 september underrättat delegaren i ströroten Alfr. Carlsson i Fårö, som skulle varit skjutsskyldig, att Lund påföljande dag borde inställas å förenämnde gästgifvaregård; att Lund icke infunnit sig å utsatta mötesplatsen, enär han ej erhållit skjuts från roten; att strörote-delegarne förklarar, att de icke i rätt tid erhållit underrättelse om den dem åliggande skyldigheten att Lund inställa; att Lund låtit underrätta sin kompanichef, att han af förut uppgifvet skäl vistades på sitt tjenstetorp, samt att kompanichefen i skrifvelse den 15 september, hvilken skrifvelse af Theorin mottagits den 20 i samma månad, meddelat Theorin, att Lund vistades på tjenstetorpet, enär han ej af rotehållarne befordrats till mötesplatsen; att Theorin icke i anledning af denna skrifvelse vidtagit någon åtgärd; att, sedan Lund den 1 november personligen infunnit sig hos kompanichefen och anmält orsaken till sin utevaro, kompanichefen i skrifvelse samma dag derom underrättat såväl militärchefen vid kongl. flottans station i Carlskrona som Konungens Befallningshafvande i Kalmar län; att, efter det anmälan ingått derom, att Lund icke å utsatt tid inställt sig å stationen, militärchefen den 4 oktober aflåtit skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i Blekinge län med begäran om Lunds efterlysning såsom rymmare; att Konungens Befallningshafvande i Kalmar län i kungörelse den 18 i samma månad efterlyst Lund såsom från kongl. flottans station i Carlskrona oloffigen afviken; att Theorin i skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i Kalmar län af den 13 november rapporterat, att han sagde dag till kronohäktet i Vestervik förpassat efterlyste båtsmannen Lund; att tillsyningsmanunen vid nämnda kronohäkte i skrifvelse af den 18 november till Konungens Befallningshafvande i Kalmar län tillkännagifvit, att Lund med först derefter inträffande fångtransport skulle för vidare befordran afsändas till Konungens Befallningshafvande i Blekinge län; att Konungens Befallningshafvande i Kalmar län i skrifvelse den 25 november till

Konungens Befallningshafvande i Blekinge län meddelat, att Lund skulle med näst derefter afgående fängstransport afsändas till Carlskrona för att öfverlemnas till militärchefen vid nämnda station; att Lund den 1 december af landshöfdinge-embetet i Blekinge län öfverlemnats till bemålde militärchef, samt att Lund, efter hållet förhör, den 5 december, allt år 1882, frigifvits från kasernarresten; och som kompanichefen i sin skrifvelse till Theorin icke begärt handräckning för Lunds inställande å uppgifven ort eller annorledes påkallat Theorins embetsverksamhet, samt Theorins åtgärd att till Konungens Befallningshafvande i Kalmar län förpassa en af samma myndighet efterlyst person icke finge såsom tjänstefel betraktas, förklarade häradsrätten, att ansvar eller ersättningskyldighet icke kunde Theorin ådömas.

Med detta domslut fann Justitie-ombudsmannen sig icke kunna åtnöjas, utan anmodade advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt, att hos Kongl. Hofrätten deröfver anföra besvär, hvarvid anmärktes, att målets beskaffenhet vore i Häradsrättens protokoll omständligen utredd och icke behöfde vidare beskrivas, men att deremot sjelfva utslaget tarfvade någon granskning. Der hette, att då kompanichefen i sin skrifvelse till Theorin icke begärt handräckning för båtsmannens inställande å uppgifven ort eller annorledes påkallat Theorins embetsverksamhet, samt Theorins åtgärd att till Konungens Befallningshafvande i länet förpassa en af samma myndighet efterlyst person, enligt Häradsrättens förmenande, icke borde såsom tjänstefel betraktas, pröfvade häradsrätten lagligt förklara, att ansvar eller ersättningskyldighet icke kunde Theorin ådömas. Hvad nu först anginge den omständighet, att kompanichefens i fråga varande skrifvelse ej innehölle begäran om handräckning, skulle den möjligen kunna gälla såsom ursäkt, derest Theorin förut varit alldeles obekant med det förhållande, hvarom fråga var; men nu hade han, efter hvad han sjelf erkänt, erhållit befallning från sin förman, kronofogden, att uppbåda Lunds rotehållare att skjutsa denne och hans saker på den uppgifna dagen till mötesplatsen vid Lunds gästgifvaregård, och såsom han sjelf uppgifvit fullgjort denna befallning en eller två dagar före mötesdagen. Derefter hade han från kompanichefen erhållit anmälan, att Lund vore kvar på roten, emedan rotehållarne underlåtit att efterkomma Theorins tillsägelse att skjutsa Lund. Hvad gjorde då Theorin? Intet. Han hade ej tagit ett steg för att skaffa gehör åt den tillsägelse, han på befallning meddelat rotehållarne. För hvad hade han väl då ansett kompanichefens anmälan? Endast för ett enskildt meddelande af en nyhet. Om icke hans fattningsgäfva tillåtit honom att begripa meningen med kompanichefens anmälan — ett oförstånd, som

icke ens hos en underordnad tjänsteman vore försvarligt — så borde han dock hafva förstätt, att trotsandet af den tillsägelse till rotehållarne, han på kronofogdens befallning framfört, påkallade någon åtgärd från hans sida, åtminstone en anmälan derom till kronofogden, i hvilket fall säkerligen icke inträffat hvad sedermera inträffade. Härutinnan hade väl, såvidt Justitie-ombudsmannen kunde förstå, Theorin låtit en tjänsteförsummelse komma sig till last.

Hvad derefter beträffade Lunds häktande och insändande till närmaste kronohäkte, vore att märka, det Theorin hade sig bekant, att Lund den 15 september befann sig kvar på roten, emedan rotehållarne icke, enligt Theorins tillsägelse, skjutsat honom till den utsedda mötesplatsen. Då hade efterlysningen efter Lund, såsom den der olofligen afvikit från Carlskrona station, ankommit. Theorin erkände, att han ej visste, på hvad sätt Lund kommit till Carlskrona. Hvad gjorde då Theorin? Jo, utan att sjelf göra sig närmare underrättad om verkliga förhållandet, huruvida Lund fortfarande vistats å roten och aldrig varit i Carlskrona, och således blifvit efterlyst just därför, att han ej der inställt sig, skickade Theorin en fjerdingsman att häkta och med fångskjuts afföra Lund. Hade Theorin, såsom hans tjänstepligt under för hand varande omständigheter fordrat, sjelf utredt nämnda förhållande och derom underrättat Konungens Befallningshafvande, så hade utan tvifvel häktningen blifvit instäld och Lund besparad det lidande och den vanära honom tillskyndats. Justitie-ombudsmannen kunde häri ej se annat än en straffvärd liknöjdhet i tjänstepligts utöfvande.

Då Lund obestriddigen varit utsatt för en behandling, så upprörande för rättskänslan, att den icke borde i ett lagbundet samhälle utan ansvar aflöpa, och Justitie-ombudsmannen, af hvad i målet blifvit utredt, ej kunnat finna någon till den timade olagligheten i högre grad skyldig än länsmanen Theorin, uppdrog Justitie-ombudsmannen åt advokatfiskalsembetet att hos Kongl. Hofrätten påyrka den ändring i häradsrättens utslag, att de påståenden, allmänne åklagaren enligt Justitie-ombudsmannens instruktion hos bemälda rätt framställt, måtte varda af Kongl. Hofrätten bifallna.

Sedan hos Kongl. Hofrätten skriftvexling i anledning af detta mål försiggått, meddelade Kongl. Hofrätten *den 21 oktober 1884* utslag och fann dervid skäl icke hafva förekommit, ledande till ändring i häradsrättens utslag.

Länsmanen Theorins ansvars- och ersättningsskyldighet i förevarande fall beror naturligen på det mått af eftertanka, omdöme och nitälskan för det rätta, som fordras af en tjänsteman i hans ställning. Då nu

domstolarne sammanstämmande satt detta mått så lågt, att Theorin blifvit fullständigt frikänd, och jag ej haft att åberopa något uttryckligt lagbud, som blifvit af honom åsidosatt, har jag ansett mig ej kunna med hopp om framgång vidare fullfölja den väckta ansvars- och ersättnings-talan. Jag bör dock anmärka, att i den mån fordran på ofvanberörda egenskaper hos tjänstemännen nedsattes, i samma mån skola, om enskilde personers anspråk på ersättning af det allmänna för lidande och förluster i följd af statens tjänstemäns förvållande, en gång vinna berättigadt erkännande, dessa anspråk blifva talrika och betydande.

Uti en till Justitie-ombudsmannen ingifven skrift hade Cimon Fredrik Ekman från Fredriksberg i Strengnäs landsförsamling anført, bland annat, som Justitie-ombudsmannen ansett icke påkalla någon hans embetsåtgärd, att Ekman, på angivelse af hustru Catharina Lovisa Lundholm, blifvit för olofligt tillgrepp af en sparbanksbok häktad och inför rådstufvurätten i Strengnäs tilltalad; att vid det med Ekman anställda förhör han städse förnekat, att något brottsligt förfarande låge honom till last; att före häktandet det ej ens blifvit utrönt, att någon stöld i verkligheten blifvit begången; att hvarken vid förhör inför polismyndigheterna eller inför domstolen någon liknande omständighet, mycket mindre hvad lagen menade med »sannolikt skäl» förekommit, som kunnat gifva anledning till misstanke emot Ekman att han begått någon stöld; att, detta oakadt och änskönt Ekman egde fast bostad och icke under några förhållanden kunnat misstänkas att vilja rymma, rådstufvurätten, efter att hafva tilllåtut hustru Lundholm att vittna, ehuru hon varit både angifvare och målsegande samt äfven kunnat vänta nytta eller skada af sakens utgång, förklarar Ekman skyldig att fortfarande hållas i häkte; och att, sedan Ekman suttit häktad i sju dygn, det blifvit utrönt, att den förmenta stölden aldrig blifvit begången, hvarefter Ekman, sedan det blifvit honom ålagdt att iakttaga ytterligare inställelse vid rätten, förklarats oskyldig till det förmenta brottet.

På grund häraf och af hvad Ekman vidare andragit till förringande af de omständigheter, som emot honom förekomme i de vid klagoskriften fogade ransakningsprotokollen, yrkade Ekman, att åtal skulle anställas emot rådstufvurätten i Strengnäs, för det egenmäktiga och laglösa förfarande, som i denna sak låge rådstufvurätten till last.

Af nämnda protokoll inhemtades, att

den 5 mars 1883

stadsfiskalen N. H. Blomcreutz inför Rådstufvurätten uppträdt och anmält, att han den 3 i nämnda månad för stöld häktat bemälda Ekman och begärt ransakning med honom, samt, då Ekman från häktet förehemtats, hade förklaradt, att han tilltalade Ekman för det denne under år 1883 tillgripit en ogifta Anna Charlotta Lundqvist tillhörig, hos hustru Catharina Lovisa Lundholm i Strengnäs stad förvarad sparbanksbok med sparbanken derstädes och derå uttagit kvarvarande beloppet af insatta medel, etthundra nio kronor 28 öre; och hade åklagaren företett dels nämnde bok, som varit utställd till bemälda Anna Charlotta Lundqvist och hvare, i slutet af boken, varit antecknad, att hela behållningen, etthundra nio kronor 28 öre, uttagits den 20 januari 1883, hvadan boken varit öfverkorsad, dels ock det om Ekman infortrade prestbetyg, hvilket, utfärdadt den 5 mars 1883, innehållit, bland annat, att Cimon Fredrik Ekman, son till skomakaren K. F. Ekman och hans hustru Kristina Sofia Fredriksdotter, vore född i Strengnäs landsförsamling den 22 juli 1862, hade väl försvarlig kristendomskunskap, fritt tillträde till H. H. nattvard, åtnjöte medborgerligt förtroende, icke varit för något brott straffad och vore i nyss nämnda församling kyrko- och mantals-skrifven vid lägenheten Fredriksberg.

Vid det derpå följande förhöret med Ekman förnekade han tillgreppet äfvensom att han å sparbanksboken uttagit det i fråga varande beloppet. Han kände ej Anna Charlotta Lundqvist och hade aldrig sett hennes sparbanksbok. Han hade ej på fyra år varit i sparbankslokalen och följaktligen ej kunnat under januari månad 1883 uttaga några penningar å boken.

På anmärkning af åklagaren, att Ekman vid förhöret med honom före häktandet erkänt tillgreppet och velat betala hustru Lundholm sparbanksmedlen för att få saken nedlagd, förmälde Ekman »tveksamt och rodnande», att han gjort hustru Lundholm berörda anbud, men han kunde ej förklara anledningen dertill.

Derefter tillkännagaf åklagaren, att Ekman först sagt, att den insättning af sextio kronor, han i januari 1883 å sin egen sparbanksbok låtit göra genom hustru Lundholm, utgjorts af tre tiokronsedlar, hvilka han under föregående sommar fått af sin syster i Stockholm, men sedermera uppgifvit, att han förtjenat dessa penningar genom arbete i boningsorten.

Häremot erinrade Ekman, att han sagt, att han under sommaren lånat trettio kronor i tre sedlar, å tio kronor hvar och en, af systemen,

men ej att det varit dessa samma sedlar, han låtit insätta i sparbanken. De af systemen lånade trettio kronor hade han under sommaren användt till betalande af skulder. De trettio kronor, han låtit insätta å sin egen sparbanksbok, hvilken han haft i fem år, och å hvilken fyratio kronor inestode, hade han förtjenat med arbete uti granngårdar och försäljning af äpplen och potäter från fadrens landtbruk.

Ekman, ånyo tillspord derom, kunde ej uppgifva något skäl, hvarför han velat ersätta hustru Lundholm de Lundqvistska sparbanksmedlen, då han vetat sig vara oskyldig till det brott, som honom tillvitats, men uppgaf, att han tänkt för detta ändamål använda de i sparbanken inestående fyratio kronor och af sin sväger låna resten.

Sin nyss omnämnda sparbanksbok hade Ekman en lördag i slutet af januari lemnat hustru Lundholm tillika med trettio kronor för att insättas å boken; och hade hustru Lundholm dervid yttrat, att hon hade i förvar flere andra personers sparbanksböcker, hvilka hon äfven uppvisat, och sagt sig erna påföljande lördag verkställa insättningen för Ekman.

Ytterligare två lördagar hade Ekman besökt hustru Lundholm, men huruvida han varit hos henne under januari månad, innan han lemnade henne sina penningar, mindes han icke.

Vid ett af besöken hade han lemnat byråskyltar till Lundholm och en annan gång mjölk. Som Ekman skötte Fredriksberg åt föräldrarne, finge han behålla hvad som såldes från trädgården.

Orsaken hvarför den utlofvade ersättningen till hustru Lundholm för de medel, som skulle blifvit uttagna på den såsom bortstulen uppgifna sparbanksboken, icke egt rum, hade varit den, att hustru Lundholm sagt sig ej vilja emottaga penningarna, då Ekman ej erkände brottet.

Ekman medgaf, att vid ett af besöken hos hustru Lundholm han suttit ensam i hennes rum en god stund, men han hade under den tiden läst en tidning och ej öppnat hennes byrå, der, enligt hustru Lundholms nu meddelade upplysning, sparbanksboken förvarats i en låda, som väl varit igensluten, men hvartill låset ej tagit fast och stängt lådan.

Derefter begärdes af åklagaren förhör med nedan stående vittnen. Vid derom framställd fråga, hade Ekman sagt sig icke hafva jäf att anmäla emot de till vittnen åberopade personerna, men hustru Lundholm upplyste, att hennes man vore kusin till Ekman, dock som detta förhållande icke ansågs utgöra laga jäf, fingo vittnena aflägga vittneseden, på hvilken de, hvar för sig hörde, berättade:

1:o. *Handlanden Henning Törnberg*: att han tyckte sig vilja minnas, att Ekman, eller en person liknande honom, varit i sparbankslokalen å rådhuset en lördag i januari månad 1883 och tagit ut samtliga innesående penningar å en företedd sparbanksbok, som därför i banken dödsats, men vittnet mindes ej penningebeloppet. Lördagen näst före vittnesmålets afläggande hade vittnet, sedan hustru Lundholm varit uti vittnets handelsbod och omtalat, att en sparbanksbok för henne förkommit, och att hon misstänkte Ekman att hafva tagit den, frågat Ekman, då denne senare inkommit i boden, »hvar han gjort af de penningar, han uttagit i sparbanken», hvarvid Ekman rodnat och under en lång stund ej afgifvit något svar, men slutligen förklarar, att han ej uttagit några penningar. Kort derpå hade Ekman frågat vittnet, å hvilcens bok uttaget skett, och fått veta det, hvarpå Ekman åter sett mycket förlägen ut. Vittnet, som af sparbanksräkenskaperna sett, att Ekman, veckan efter det Anna Charlotta Lundqvists sparbanksmedel uttagits, insatt å sin egen bok trettio kronor, hade tillsport Ekman, hvarifrån han fått dessa penningar, hvartill denne genmält, att dem hade han ärligen förtjenat.

2:o. *Catharina Lovisa Lundholm*: att Anna Charlotta Lundqvists sparbanksbok under flera år och intill januari månad år 1883 innehafts till förvaring af vittnet, från hvilken den vid sistnämnda tid bortkommit. En dag i början af januari hade Ekman lemnat byråskyltar till vittnets man och sedan länge sutit qvar ensam i rummet, medan vittnet varit i köket. Låset till vittnets i rummet stående byrå var ej tilläst och Ekman hade haft sig nogsamt bekant, hvarest vittnet förvarade hans och öfriga sparbanksböcker. Lördagen näst före vittnesmålets afläggande hade Ekman kommit upp till vittnet, som talat med honom om tillgreppet af Anna Charlotta Lundqvists sparbanksbok, och yttrat, att vittnet misstänkte Ekman att hafva begått detsamma den dag, han sutit ensam i vittnets rum. Ekman hade då väl nekat till gerningen, men erbjudit sig på samma gång att betala vittnet Anna Charlotta Lundqvists sparbanksmedel, hvarpå vittnet, då Ekman sagt sig vara oskyldig, ej velat ingå. Den 27 meranämnde januari hade vittnet å Ekmans sparbanksbok insatt trettio kronor, hvilka han några dagar förut lemnat vittnet. Ekman hade ofta besökt vittnets hem och varit der tre eller fyra gånger under år 1883. På morgonen samma dag vittnesmålet aflades hade Ekmans fader erbjudit vittnets man full ersättning för sparbanksmedlen, derest förlikning kunde ske, så att sonen icke blefve dömd och finge in något om saken i sitt prestbetyg.

3:o. *Poliskonstapeln J. A. Lagergren* tog på sin ed en af honom den 3 mars 1883 afgifven rapport af följande hufvudsakliga innehåll:

Hustru Lundholm hade för Lagergren anmält, att hos henne förvarade motboken med sparbanken i Strengnäs N:o 6346 från henne förkommit, hvarom hon gjort anmälan hos kamreraren C. M. Dahlström, hvarvid denne upplyst, att nämnde bok blifvit företedd i banken den 20 januari, penningarna, etthundra nio kronor 28 öre, uttagna och boken dödad. Hon misstänkte för tillgreppet af boken ynglingen Cimon Fredrik Ekman från Fredriksberg, som på besök hos henne i januari 1883 varit ensam i rummet, der boken varit förvarad, samt uppgaf, att han efter den 20 januari återkommit till henne och lemnat tre nya och släta tiokronsedlar för att insättas på hans sparbanksbok, hvilka sedlar han sagt sig hafva fått af sin syster i Stockholm, och att hans moder men ej hans fader derom hade kännedom. Handlanden Törnberg hade sagt sig vilja minnas, att Ekman varit i sparbanken och uttagit penningar. Vid förhör, som vittnet anställt med Ekman, hade denne nekat för brottet, men sagt sig vilja ersätta hustru Lundholm penningarna. Han hade för vittnet uppgifvit, att de trettio kronor, han lemnat hustru Lundholm, hade han förtjenat »i somras», och på fråga, af hvilken han tillvexlat sig de tre tiokronsedlarne, hade han för två af sedlarne uppgifvit särskilda personer, men ej kunnat redogöra för åtkomsten af den tredje. Sedermera då fiskalen ville förhöra Ekman, hade denne ej velat medfölja upp i rådstufvan, utan sagt sig hellre vilja bekänna för hustru Lundholm; och på tillfrågan, om han ville bekänna sitt brott, hade han svarat »ja», hvilken bekännelse han hos fiskalen ej förnekade, men deremot icke kunnat förmås uppgifva, hvar han gjort af penningarna. — Derjemte hade vittnet Lagergren inför Rätten muntligen tillagt, att Ekmans föräldrar vid besök hos vittnet dagen före vittnesmålets afgifvande förklarat, att det varit omöjligt att de trettio kronor, Ekman senast insatt å sin sparbanksbok, kunnat vara andra penningar, än dem han bekommit af systemen i Stockholm, och om hvilka Ekmans fader ej skulle fått kunskap; och då vittnet derpå upplyst, att Ekman sjelf sagt till vittnet, att han förtjenat ifrågavarande trettio kronor på dikning, hade fadren förklarat, att hvad sonen förtjenat nog åtgått, men modren hade ändrat sin utsaga och förklarat, att det vore möjligt, att sonen på sådant vis inbesparat de trettio kronorna. Ekman hade, på sätt rapporten innehöller, för vittnet erkänt brottet i häktet och vid förhöret hos åklagaren ej förnekade det, men då han återkommit till häktet, hade han återkallat erkännandet.

På åklagarens begäran uppsköts ransakningen till den 12 mars 1883, hvartill målseganden Anna Charlotta Lundqvist skulle kallas eller yttrande i saken från henne infordras. Ekman återfördes till häktet.

Den 10 mars 1883.

Efter meddelande af polisbetjeningen, att en samma dag till staden anländ person skulle hafva meddelande af vigt att göra i det till den 12 i månaden uppskjutna målet emellan stadsfiskalen Blomcreutz och häktade Cimon Fredrik Ekman, angående ansvar för tillgrepp af en sparbanksbok och det derå insatta penningebelopp, hade rådstufvurättens ordförande till denna dag utsatt extra sammanträde af rätten och till detsamma låtit kalla allmänne åklagaren, hustru Lundholm och den person, som begärt att få meddela upplysningar i målet, hvilken var Anna Charlotta Lundqvists moder, hustru Maria Charlotta Lundqvist; och voro dessa personer tillstädes, då Ekman inställes för rätten.

Maria Charlotta Lundqvist, hörd utan ed, berättade, att Ekman omöjligen kunde hafva stulit hennes dotters sparbanksbok och derå uttaga några penningar, af det naturliga skäl, att hustru Lundholm, som haft till förvar såväl hustru Lundqvists och hennes mans som dottern Anna Charlottas sparbanksböcker, redan sistlidne höst återlemnade alla tre böckerna till hustru Lundqvist, hvarefter dottern Anna Charlotta bemyndigade sin broder F. A. Lundqvist att till hans förestående giftermål lyfta hela det å boken innestående belopp, hvilket denne vid början af år 1883 äfven gjort, dervid boken dödats.

Häröfver hörd förmälde hustru Lundholm under tårar, att hon ej längre kunde betvifla riktigheten af denna hustru Lundqvists uppgift, ehuru hon ej mindes, att hon under hösten återlemnade Anna Charlotta Lundqvists bok till dennas moder. Hustru Lundholm hade såsom kommissionär för åtskilliga landsbor flera sparbanksböcker om hand, och då hustru Lundholm någon tid förut fått genom Anna Charlotta Lundqvists syster, Emma Lundqvist, mottaga hustru Lundqvists sparbanksbok, för att inlemna den till afslutning hos sparbankskamreraren och några dagar senare efterletat mannen Lundqvists och Anna Charlottas böcker, men endast funnit den förra, hade hon, förgätande att hon redan på hösten afhändt sig den senare — hvilket hon ej ens nu, då vitnesmålet aflades, bestämdt mindes — tagit för gifvet, att boken vore från henne stulen, hvarom hon då underrättat sparbankskamreraren, som upplyst henne, att boken efter slututtagning den 20 januari blifvit dödad. Detta hade ännu mera styrkt henne i den tro, att någon person orättmätigt lagt sig till boken och uttagit penningarna, och hennes misstankar hade på förut angifna grunder vändt sig emot Ekman. Hon beklagade, att denne fått lida genom att vara häktad i följd af hennes origtiga meddelanden, hvilka hon dock i god tro lemnade. Hon återkallade nu både angifvelsen och

vittnesmålet och ville hålla Ekman fullt skadeslös för hans oskyldiga lidande.

Ekman upprepade sitt förklarande, att han vore oskyldig, men kunde ej heller nu uppgifva något skäl, hvarför han erbjudit sig att betala hustru Lundholm de förut såsom förlorade ansedda sparbanksmedlen.

Åklagaren uttryckte sin förvåning öfver hustru Lundholms nu gjorda meddelanden, då han före Ekmans häktande flere gånger tillsport henne, huruvida hon vore fullt säker på, att hon blifvit bestulen på sparbanksboken i fråga, och hon dertill jakat.

Slutligen ingafs till rätten en af Anna Charlotta Lundqvists broder F. A. Lundqvist i Spångkärr afgifven skriftlig förklaring, att han, enligt systemen Anna Charlottas löfte att få uttaga det kvarstående beloppet å hennes sparbanksbok och döda boken, verkställt denna uttagning i början af februari 1883, och att boken ej varit i Strengnäs sedan sommaren år 1882.

Rådstufvurätten förklarade, att Ekman ej längre finge för detta mål i häkte hållas, och utstälde saken till ny handläggning den 2 april, till hvilken dag åklagaren hade att införskaffa yttrande från Anna Charlotta Lundqvist i Stockholm; och skulle Ekman och hustru Lundholm vid laga påföljd nyss nämnda dag komma tillstädes jemte åklagaren.

Den 2 april 1883.

Ur det hos rådstufvurätten denna dag hållna protokoll uti i fråga varande mål antecknas endast:

att i åklagarens, Ekmans och hustru Lundholms närvaro en skrivelse företeddes från Anna Charlotta Lundqvist, i hvilken hon förmälde, att hennes sparbanksbok hösten år 1882 af hustru Lundholm lemnats till Anna Charlottas moder, och att alltså den för tillgreppet af samma bok misstänkte ynglingen vore oskyldig;

att Ekman derefter till rätten ingaf en längre skrift, i hvilken han sökte ådagalägga sin oskuld med afseende på det brott, för hvilket han var tilltalad;

att hustru Lundholm, på fråga, upplyste, att och på hvilket sätt hon angifvit till åtal det förmenta brottet; och att åklagaren förklarade sig vid då upplysta förhållande frånträda all ansvarstalan mot Ekman och nedlade målet;

hvarefter rådstufvurätten afsade det beslut, att som åklagaren frånträdt sin mot Ekman förda ansvarstalan, erfordrades ej något yttrande om hustru Lundholms jäfvighet eller annat besked i anledning af åtalet,

än att, då något tillgrepp ej egt rum, Ekmans oskuld i saken alltså vore fullständigt ådagalagd.

Vid behandlingen af detta mål, sådan den enligt rådstufvurättens protokoll här ofvan blifvit skildrad, fann Justitie-ombudsmannen anmärkningsvärdt:

1:o) att under de omständigheter, som voro för handen, hustru Lundholm tillåtits aflägga vittnesed och bära vittne i målet; och

2:o) att efter första ransakningstillfället rådstufvurätten qvarhållit tilltalade Ekman i häkte.

I det yttrande öfver klagoskriften, som Justitie-ombudsmannen infortrade, anförde rådstufvurättens ordförande och ledamöter, beträffande nämnda punkter, hufvudsakligen följande:

Efter den allmänna anmärkning att rådstufvurättens öfverklagade beslut, så väl i det ena som det andra af ofvan angifna hänseenden borde bedömas efter den utredning, som förelåg vid tidpunkten för beslutens fattande, yttrade rådstufvurätten i den afgifna förklaringen, beträffande första punkten eller hustru Lundholms hörande såsom vittne, att klaganden vid domstolen icke anmälde något jäf, ehuru han derom tillspordes. Att hustru Lundholm varit angifvare, ville rådstufvurätten dåmera vitsorda, sedan detta vid sista rättegångstillfället, mer än en vecka efter klagandens lösgifvande, blifvit upplyst, men dessförinnan hade ett sådant förhållande hvarken varit anmaldt eller upplyst. För dylika fall hade domstolarne utvägen att förklara ett vittne för återgångsvittne och att domstolen så ernat, ifall målet fullföljts och kräft dom, skulle sista beslutet utvisa. Dereintot ansågs klagandens påstående, att hustru Lundholm haft af sakens utgång nytta eller skada, kräfva utredning, under hvilken ansvarighet bemälda hustru haft sparbanksboken om hand, och derom hade klaganden ej utredt någonting. Att hon varit målsegande, troddes ej öfverensstämma med upplysningen under rättegången, att sparbanksboken tillhört Anna Charlotta Lundqvist. Klaganden hade också varit tilltalad för tillgrepp af en Anna Charlotta Lundqvist tillhörig sparbanksbok och ett sådant åtal hade åklagaren, utan angivelse af målsegande, på egen risk kunnat anställa. Men äfven om hustru Lundholm betraktades såsom målsegande, hade hon skolat höras, om än utan ed eller med målseganded, och samma origtiga meddelande hade hon väl då ock lemnat, som det hon gjorde såsom vittne. I hvilket fall som helst hade hon origtigt uppgifvit, att det åtalade brottet existerat, och detta hade varit nog för domstolen för att, på åklagarens åkärnan, derom ransaka och att, då sannolika skäl mot Ekman till en början förekommit, qvarhålla honom i häkte.

I fråga om andra punkten, eller tilltalade Ekmans kvarhållande i häkte efter första förhöret anförde åter rådstufvurätten i den afgifna förklaringen, att klagandens sakförare — hvarmed väl menades den person, som antagits hafva författat Ekmans till Justitieombudsmannen ingifna klagoskrift — ansett klaganden, som vid domstolen derom icke sagt någonting, ega stadigt hemvist och ej ernat rymma, hvarför häktningen skulle hafva varit obefogad. Ransakningshandlingarna deremot upplyste, att klaganden arbetat än här och än der i socknarne utan bestämdt yrke, och på den tid, rätten ansett klaganden misstänkt, hade rätten ock haft den åsigt, att klaganden, som varit mycket ifrig att få med penningar nedtysta saken, skulle begagnat sin återvunna frihet att öfvertala vederbörande målsegande att mottaga ersättning och erhålla frisedel mot åtalet, hvarigenom sakens utredning kunnat förhindras och äfven bevisning undanrödjas. Det vore således icke i strid mot 19 § 6 mom. i kongl. förordningen den 16 februari 1864 om strafflagens införande, som klaganden hållits häktad. Men deremot förmenade rådstufvurätten, att det kunnat ifrågasättas, huruvida icke 22 kapitlet 1 § strafflagen bort å brottet, derest ett sådant egt rum, tillämpas, då detta, ehuru icke af åklagaren så rubriceradt, innefattat ett uttagande af penningar å annans sparbanksbok utan dennes medgifvande, medelst svikligt förfarande eller under antagande af falskt namn, hvarigenom brottslingen bedragit sig till penningar; och för sådant brott funnes såsom påföljd till och med två års straffarbete stadgadt. Ett brotts rätta karaktär tillkomme det domstolen att utsätta, oberoende af de origtiga lagrum, åklagare åberopat. Klagandens yttrande om betänkligheten deraf, att en person skulle kunna blott på en annans sanningslösa uppgift om ett begånget brott inkastas i fängelse, bemöttes slutligen i rådstufvurättens förklaring med den anmärkning, att det ej varit blott på grund af hustru Lundholms berättelse som klaganden kvarhållits, utan på grund af flera uppräknade, under ransakningen mot klaganden inlupna omständigheter, hvarjemte åberopades, hurusom rådstufvurätten vid första upplysning om åtalets grundlöshet hållit extra sammanträde och gjort hvad som kunnat göras för att förkorta Ekmans lidande.

Af hvad rådstufvurättens ordförande och ledamöter sålunda anført fann Justitieombudsmannen icke sina här ofvan framställda anmärkningar vid behandling af förevarande mål vederlagda, och äfven med iakttagande deraf, att rådstufvurättens klandrade beslut bedömdes »efter den utredning som förefans vid tidpunkterna för beslutens fattande», framstode dessa beslut ingalunda oklanderliga.

Beträffande först frågan om hustru Lundholms jäfaktighet såsom vittne i målet, var det visserligen sant, att den tilltalade, när han derom af rättens ordförande tillfrågades, ej sjelf framstälde något jäf mot detta eller något af de öfriga vittnena, men deremot fritogs ej rätten från den skyldighet, 17 kapitlet 13 § rättegångsbalken ålade domaren, att, när parten ej förstode att förete de jäf, som han kunde hafva skäl till, sjelf fråga derefter innan eden finge afläggas, och att Ekman ej förstod att bevaka sin rätt, vare sig i detta eller andra afseenden, bevisade hela hans beteende inför domstolen. Af de förhandlingar, som egde rum inför rådstufvurätten, innan vittnena ens åberopades, framgick tydligen, att den sparbanksbok, hvarom fråga uppstått, befunnits i hustru Lundholms förvar och för henne förkommit, och att därför den tilltalade erbjudit sig att till henne utgifva ersättning för det förkomna. Dessa voro ju omständigheter, som icke bort undgå rättens uppmärksamhet, när fråga uppstod om pröfning af hustru Lundholms behörighet att vittna. Lagen stadgade ju uttryckligen, att, om inlagsfä och förtrodt gods missfores eller förkomme genom innehafvarens vangömmo eller vållande, han skulle gälda det åter. Och om äfven då ännu icke var utredt, huru hustru Lundholm vårdat det förtrodda godset — en utredning, som på ofvan angifna grund ålegat rätten lika mycket som den tilltalade att åstadkomma — förefans dock stor sannolikhet, att hustru Lundholm, som erkänt sig hafva förvarat boken i en byrålåda, hvilken ej var låst och ej kunnat läsas, skulle hafva förklarats skyldig att ersätta det bortkomnas värde, och detta var tillräckligt att göra henne jäfvig att i saken vittna. Hon kunde ju vid detta förhållande betraktas såsom på visst sätt målsegande, intill dess denne uppträdde, och alltid såsom den der kunde hafva nytta eller skada af sakens utgång. I poliskonstapeln Lagergrens vittnesmål, som visserligen afgafs efter det hustru Lundholm vittnat, åberopades en af honom den 3 mars, således två dagar före ransakningens början, afgifven rapport, hvilken blifvit i protokollet intagen och uttryckligen innehölle att, hustru Lundholm hos honom anmält brottet och angifvit Ekman såsom misstänkt att hafva föröfvat detsamma. Af protokollet upplystes ej, till hvilken denna rapport afgifvits, men denne kunde icke hafva varit någon annan än en förman, stadsfiskalen eller borgmästaren, såsom högsta polismyndighet i staden. Om rapporten också i första hand afgifvits till stadsfiskalen, kunde det ej gerna antagas, att borgmästaren i sin nyss nämnda egenkap ej skulle af rapporten undfått del före ransakningens början. Det kunde således ej gerna fela, att både rättens ordförande och åklagaren på förhand haft kännedom om, att hustru Lundholm varit angifvare i

målet. Men om ock det besynnerliga förhållandet varit för handen, att hvarken stadsfiskalen eller borgmästaren känt rapportens innehåll, innan densamma i vittnesmålet inför rätten åberopades, två dagar efter sedan den var afgifven, borde det dock för desse och för rättens ledamöter i öfrigt hafva varit uppenbart, att underrättelsen om det förmenta brottet måste i första hand varit utspridd af henne, ty hon, hos hvilken tillgreppet skulle hafva skett, var den, som ursprungligen ensam hade vetenskap derom. Hon borde alltså åtminstone betraktas såsom den, hvilken om det förmenta brottet och dettas förmente gerningsman utspridd rykten.

Rådstufvurätten hade äfvenledes beropat sig på den utväg, som skulle funnits att, der så behöfts, förklara hustru Lundholm för återgångsvittne, men tillvaron af en sådan utväg kunde väl icke rättfärdiga bemälda hustrus hörande på ed såsom vittne, då den omständighet, på grund hvaraf hon sannolikt skolat för återgångsvittne förklaras eller hennes jäfaktighet, var, efter hvad visadt blifvit, tydlig och klar, innan hon tilläts aflägga vittneseden och frambära sitt vittnesmål.

Alla dessa omständigheter syntes Justitie-ombudsmannen vara af den vikt och betydelse, att deras förbiseende af rådstufvurätten vid pröfningen af hustru Lundholms behörighet att som vittne i saken på ed höras icke kunde lemnas opätalet.

I fråga om anmärkningen mot Ekman's kvarhållande i häkte efter det första ransakningstillfället anfördes i rådstufvurättens förklaring ursäcker, lika otillfredsställande som de för hustru Lundholms hörande såsom vittne andragna.

Till en början hette det i nämnda förklaring, att Ekman vid domstolen icke sjelf sagt, att han hade stadigt hemvist; men härtill hade han icke anledning, då någon fråga derom till honom icke framställdes eller i öfrigt tycktes hafva varit å bane under ransakningen. Likväl förekomme i protokollet vid det tillfälle, då Ekman redogjorde för åtkomsten af de tretio kronor, han låtit insätta på sin egen sparbanksbok, de orden »som svaranden skötte Fredriksberg åt föräldrarna, finge han behålla hvad som såldes från trädgården». Dessa ord, ehvad de utgjorde en anmärkning af domstolen eller ett oemotsagdt yttrande af Ekman, antyde dock, att Ekman hade sitt stadiga hemvist på Fredriksberg. Ett sådant förhållande bekräftades ock af det till rätten angående Ekman ingifna prestbetyg, som, utom det att deri vitsordades, att Ekman åtnjöte medborgerligt förtroende och ej varit för brott straffad, ådagalade att Ekman vore kyrko- och mantalsskrifven vid lägenheten Fredriksberg.

Häremot hade Rådstufvurätten endast haft att invända, att Ekman arbetat här och der i socknarna utan bestämdt yrke, men detta vore ju

ett vanligt förhållande med brukarne af små hemmanslotter i vårt land, att de eller deras hemmavarande söner, när deras obetydliga jordbruk icke gäfvade dem tillräcklig sysselsättning eller utkomst, tidtals måste söka sig någon förtjenst genom tillfälligt arbetsbiträdande hos grannar och närboende, utan att de därför betraktades såsom »löske män», då de hade ett hem, der de mesta tiden vistades och der de vore mantals- och skattskrifne.

Hvad rådstufvurätten vidare ordade om faran af att Ekman skulle med penningar nedtysta saken, hindra dess utredning och undanrödja bevisning deri, syntes icke skäligen hafva bort föranleda Ekmans kvarhållande i häktet.

Rådstufvurättens försök slutligen att genom det åtalade brottets hänförande under 22 kap. 1 § strafflagen göra 19 § 5 mom. i kongl. förordningen om strafflagens införande den 16 februari 1864 derå tillämpligt måste betraktas såsom helt och hållet misslyckadt. 22 kap. 1 § strafflagen utsatte nemligen straffet för der onförmälda brott, då detta vore förenadt med synnerligen försvårade omständigheter, till straffarbete i *högst* två år och medgäfvade följaktligen, att brott efter denna § kunde beläggas med straffarbete under två år; men 19 § 5 mom. i 1864 års kongl. förordning stadgade, att den som misstänktes att hafva begått brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, *dock ej under två år*, efter lag följa kunde, skulle i häkte tagas. Således kunde detta lagrum ej tillämpas i förevarande fall, äfven om brottet skulle, annorledes än som skett, benämnas.

I betraktande af hvad sålunda förekommit ansåg Justitie-ombudsmannen rådstufvurätten hafva olagligen förfarit genom att såsom vittne på ed höra hustru Lundholm, som uppenbarligen var i mer än ett afseende jäfvig att vittna i den sak, hvarom fråga var, samt genom att hafva efter första ransakningstillfället kvarhållit Ekman i häkte i fem dagar, hvarför Justitie-ombudsmannen, som ansåg laga rättegångsordning hafva genom rådstufvurättens anmärkta förfarande blifvit på betänkligt sätt kränkt, och icke ville undandraga sig att, på Ekmans klagan, lemna honom nödigt biträde till vinnande af upprättelse för den oförrätt, han lidit, i skrifvelse den 21 maj 1883 förordnade advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala rådstufvurättens i Strengnäs ordförande och ledamöter för hvad i ofvan berörda måtto lagts dem till last samt därför yrka ej mindre ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än ock skyldighet att gälda kostnaden för Ekmans underhåll i häkte under ofvan nämnda tid; hvarjemte Justitie-ombudsmannen föreskref, att de anspråk på skadestånd Ekman,

i saken hörd, kunde komma att framställa, borde i mån af befogenhet understödjas.

Sedan advokatfiskalsembetet i anledning här af anställt åtal emot rådstufvurätten, afgjordes målet af *Kongl. Hofrätten genom utslag den 4 mars 1884* af innehåll att, enär med afseende å beskaffenheten af det brott, hvarför Ekman varit tilltalad samt Ekmans förhållande vid första ransakningstillfället jemte de upplysningar, som dervid erhållits, rådstufvurättens anmärkta åtgärd att hålla Ekman häktad icke kunde anses hafva varit mot lag stridande; förty och då vid den tid, då hustru Lundholm åberopades till vittne, något förhållande icke varit utredt, på grund hvaraf det kunnat anses såsom uppenbart, att hon af målet haft att vänta nytta eller skada eller om brottet utspridt rykte, samt hvad advokatfiskalen i öfrigt lagt rådstufvurätten till last icke vore af beskaffenhet att till ansvar för rådstufvurätten föranleda, pröfvade *Kongl. Hofrätten rättvist ogilla åtalet*.

Med detta domslut fann sig Justitie-ombudsmannen icke kunna åtnöjas.

Upprepade exempel att personer blifvit häktade och jemväl efter förhör inför domstol qvarhållits i häkte för brott, som i verkligheten icke funnits till, hade ej kunnat undgå att i allmänna omdömet nedsätta lagskipningens anseende. Hvarje lagbundet samhälle måste därför låta sig angeläget vara att så ordna utöfningen af den straffrätt, som tillkomme samhället, att dylika för rättskänslan upprörande misstag kunde förekommas, och denna fordran blefve allt mera befallande i samma mån den personliga friheten med en stigande upplysning och odling stigit i värde och betydelse för alla samhällsmedlemmar.

För sagda ändamål funnes — så länge allmänna säkerheten fordrade, att personer inmanades i häkte på misstankar och innan de blifvit till brott förvunne — nemligen icke mer än två utvägar att tillgripa, antingen den, att samhället stälde vid den häktade och anklagade personens sida inför rätten en lagkunnig försvarare, eller ock den, att å rättens vårdnad lades att tillse, att den tilltalades rätt blefve i all måtto iakttagen och skyddad, hvartill väl i första rummet hörde att utreda, huruvida det brott, för hvilket den häktade vore tilltalad, i verkligheten blifvit begånget eller icke. Den förra utvägen hade kommit till användning i främmande länder, men ej i vårt land. Hos oss hade deremot den senare utvägen varit af ålder såsom rättssedvänja tillämpad och äfven i lagstiftningen erkänd, såsom syntes bland annat af stadgandena i 15 kap. 9 § rättegångsbalken, att den, som fått af rätten lof att rättegångssaker drifva, vore skyldig att utan betalning hjälpa de fattige in-

för rätten, *då domaren det förelade*, och i 17 kap. 13 § samma balk, att om parten ej förstode de jäf att förete, som han kunde hafva skäl till, *domaren då sjelf skulle fråga derefter*, innan ed finge afläggas.

En sådan domstolens eller domarens skyldighet öfverensstämde visserligen icke med en senare tids åsichter om domstolens ställning till parterne, men den vore af tvingande nödvändighet fordrad och kunde ej eftergifvas, innan något annat skyddsvärn blifvit skapadt, såvida icke de oskyldige och enfaldige, som icke förstode att sjelfva sig värja, skulle prisgifvas åt förföljelser och kränkningar af hvarjehanda slag samt vär lagskipning fortfarande blottställas för den missaktning, som ofvan antydts.

Men som domstolarne hade en slik skyldighet, så finge denna icke ansvarsfritt åsidosättas. Derigenom måste domstolarnes pligtkänsla förslappas och den liknöjdhet för rättvisans kraf och tilltalades väl eller ve, som hos en och annan domstol någon gång synts hafva egt rum, mer och mer gripa kring sig. Justitie-ombudsmannen ansåge därför det vara sin pligt, ej mindre i det allmännas än i enskilde klagandes intresse, att när och hvarhelst missförhållanden af ofvan beskrifna art yppat sig, göra dem till föremål för åtal, och af samma pligtkänsla funne Justitie-ombudsmannen sig manad att, enär de skäl, på hvilka Kongl. Hofrättens förut anförda utslag grundade sig, i Justitie-ombudsmannens tanka icke vederlade de anmärkningar, Justitie-ombudsmannen framställt emot rådstufvurättens i Strengnäs behandling af förevarande sak, i detta utslag i underdånighet söka ändring och ännu en gång underställa högsta domaremaktsens pröfning de grundsatser, Justitie-ombudsmannen här ofvan förfäktat, hvarför Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 24 mars 1884 uppdrog åt advokatfiskalsembetet att hos Kongl. Maj:t öfverklaga ifrågasvarande utslag och dervid fullfölja det ansvarspåstående, som mot rådstufvurätten framstälts, hvaremot den vid Hofrätten förda ersättningstalan finge förfalla, sedan visadt blifvit, att Ekman för sitt lidande blifvit godtgjord.

Kongl. Maj:t har ännu icke i anledning af de utaf advokatfiskalsembetet anförda underdåniga besvären meddelat utslag.

I en till Justitie-ombudsmannen ingifven skrift hade Anders Erik Andersson i Dynäs fört klagan deröfver, bland annat, att, då å tredje rättegångsdagen af innevarande års vinterting med Gudmundrå tingslag, häradsrätten skulle öfverlägga till beslut rörande framställd invändning i ett förehafdt tvistemål, och tingsmenigheten blifvit tillsagdt att aflägsna

sig ur den i öfre våningen af Gudmundrå sockens skolhus belägna tings-salen, hvarvid trängsel uppstått i förstugan till tingssalen, så att en del af åhörarne icke kunnat komma ut och dörren stängas, ordföranden i rätten uppstigit från domaresätet och begifvit sig ut i förstugan samt, då han der träffat klaganden, som, utkommen i förstugan från ett rum bredvid tingssalen, stått vid sidan af den till nedre våningen ledande trappan, men så långt åt sidan att vägen till trappan från tingssalen varit fri, gripit honom i rockkragen och gifvit honom en stark knuff, så att han flyttats ur sin ställning och fram till öfversta steget af trappan samt, i följd af den hårdhändta knuffen, tagit öfverbalans och fallit hufvudstupa utför trappan, kastats mot väggen i nedra förstugan och erhållit en blånad på venstra knäet samt stötar i hufvudet, som medfört hufvudvärk under ett par, tre dagar; och yrkade klaganden, som åberopade en vid klagoskriften fogad vittnesattest, utfärdad af L. E. Näslund, Brita Näslund och L. M. Brunnan, upprättelse för det skymfliga sätt, hvarpå han af häradshöfdingen blifvit bemött.

I det yttrande, som öfver nyss anförda klagoskrift inforadrats, anförde häradshöfdingen bland annat, att vid ofvan omförmälda tillfälle polis-tillsyningsmannen N. Nilsson och tingsvaktmästaren Per Alm, äfvensom någon eller några af nämnden, tillsagt flera gånger de i förstugan redan utkomne åhörarne att begifva sig ut för trappan ned i nedra förstugan, men utan önskad påföljd. I stället hade ute i förstugan uppstått stöj och oväsen, som allt mer och mer tilltagit. Då de upprepade bemödandena att vinna så mycket utrymme, att de siste åhörarne kunde komma ut i förstugan och dörrarna stängas, visat sig icke hafva någon framgång, och för häradshöfdingen blifvit anmäldt, att de utanför varande ej ville gå undan, hade han ansett sig icke hafva annan utväg, än att sjelf undersöka förhållandet. Han hade därför utgått i förstugan och då fått se, att trappan var alldeles tom, men att i stället strax ofvanför densamma samlat sig ett antal unga karlar, hvilka, tätt slutne till hvarandra, afstängde allt tillträde till trappan. Dessa, som sålunda voro orsaken till såväl trängseln, som till det deraf föranledda oväsendet, hade häradshöfdingen tillsagt att gå ned, hvilken tillsägelse de alla lydte utom en, hvilken stått närmast tingssalen just i den svängning, som måste göras för att från tingssalen komma ned i trappan. Denne, hvilken häradshöfdingen då icke igenkändt, men sedermera erinrat sig vara Anders Erik Andersson, hade häradshöfdingen fattat i rocken och ryckt till i riktning mot trappan, utför hvilken han genast begifvit sig utan att göra motstånd; och hade det förefallit häradshöfdingen alldeles som om Andersson blott väntat att någon annan skulle sätta honom i rörelse.

Sedan på detta sätt tilltråde till trappan beredts, hade allt blifvit tyst och stilla och tingsförhandlingarna fortgått utan att vidare störas.

Detta vore verkliga förhållandet vid den tilldragelse, som i klagoskriften omförmäldes, och hvad derutöfver lagts härads höfdingen till last bestrede han såsom sanningslöst. Han kunde ej medgifva, att Andersson genom härads höfdingens förvällande lidit någon kroppslig skada. Så vidt möjligt vore, borde väl domaren afhålla sig från att personligen ingripa för ordningens upprätthållande under pågående ting, och härads höfdingen hade ej heller någon gång förut ansett sig nödsakad lemna sin plats vid dombordet för att afstyra ofog, likasom han hoppades att ej vidare varda föranledd dertill; men då, såsom denna gång fallet varit, skriket och oväsendet mer och mer tilltagit och de upprepade tillsägelser, som lemnades af dem, som hade att verkställa för ordningens upprätthållande meddelade föreskrifter, blifvit utan verkan gent emot okynnet hos en del af åhörarne, hade härads höfdingen slutligen ej funnit annan utväg än att personligen söka göra sig åtlydd. Att härads höfdingen dervid möjligen handlade oförsigtigt, enär det kunnat anses ovisst, huru hans försök komme att aflöpa och hvad derigenom kunnat äfventyras, ville härads höfdingen till någon del medgifva, men han vågade ändock hoppas, att Justitie-ombudsmannen, efter vunnen kännedom om verkliga förhållandet, ej skulle finna skäl till åtals anställande; och återopade härads höfdingen, till bestyrkande af att tilldragelsen aflupit i enlighet med härads höfdingens berättelse derom, intyg af polistillsyningsmannen, tingsvaktmästaren och fyra nämndemän.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, ansåg Justitie-ombudsmannen, ehuru de af klaganden och af härads höfdingen återopade vittnesattester i vissa delar skilde sig från hvarandra, likväl dessa vittnens hörande på ed inför domstol icke vara af nöden, enär härads höfdingens egen berättelse om den ifrågavarande tilldragelsen utgjorde tillräcklig grund för den talan, Justitie-ombudsmannen emot honom nödgades anhängiggöra.

Af sagda berättelse framgick nemligen, att vid det tillfälle, hvarom fråga vore, härads höfdingen, när tingsmenigheten icke nog skyndsamt efter tillsägelse derom aflägsnat sig ur tingssalen, stigit upp från domarsätet och begifvit sig genom den vid tingssalen stockade menigheten ut i förstugan och der förgripit sig på klagandens person, i det han fattat honom i rocken och ryckt honom i rigtning mot den till nedre våningen ledande trappa, utför hvilken klaganden fallit, icke osannolikt till följd af nämnda ryckning i den uppgifna riktningen.

Härads höfdingen medgäfvde sjelf, att domaren, såvidt möjligt vore,

icke borde personligen ingripa för ordningens upprätthållande under pågående ting, men deremot hade häradshöfdingen ej gittat visa, att i förevarande fall rätt nödtvång påkallat en slik åtgärd. Häradshöfdingen hade till sitt förfogande för ordningens upprätthållande bland tingsmenigheten ej allenast tingsvaktmästaren utan ock en polistillsyningsman, och derest de muntliga tillsägelseerna, såsom häradshöfdingen uppgåfve, icke medfört behörig verkan, var det väl desse personer, och ej den i rätten sittande domaren, som skulle åt tillsägelseerna gifva nödigt eftertryck.

Häradshöfdingen medgåfve också till någon del, att han möjligen handlat oförsigtigt, enär det kunde anses ovisst, huru hans försök komme att aflöpa och hvad han derigenom kunde äfventyra. Det var just detta, som gjorde häradshöfdingens förfarande betänkligt. Detta förfarande kunde i alla händelser ej undgå att hos den talrikt församlade menigheten väcka ett synnerligt uppseende och i dess ögon nedsätta domarens anseende för sans och värdighet i utöfningen af hans viktiga embete, och det var för detta och för det han på samma gång till spillo gifvit den helgd och vördnad, domarembetet tillkomme, som Justitie-ombudsmannen ansåg sig skyldig att ställa häradshöfdingen till ansvar, hvarför han i skrifvelse den 31 augusti 1883 uppdrog åt advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att för hvad i berörda afseende läge häradshöfdingen till last, hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala honom under yrkande af ansvar efter lag och sakens beskaffenhet; hvaremot, då klaganden icke fordrat ersättning och ej styrkt den skada, han uppgifvit sig hafva lidit, men hvilken häradshöfdingen bestridt, någon talan i sådant hänseende icke syntes Justitie-ombudsmannen af omständigheterna påkallad.

På det åtal, advokatfiskalsembetet i anledning häraf anställde, meddelade Kongl. Hofrätten utslag den 15 januari 1884 af innehåll, att, som annat förhållande icke blifvit i målet ådagalagdt, än häradshöfdingen uppgifvit, eller att, då vid ifrågavarande tillfälle menigheten skolat utrymma tingssalen och derunder i förstugan uppstått trängsel, hvarigenom i tingssalen kvarvarande hindrats utkomma och oväsen framkallats, häradshöfdingen, sedan polistillsyningsmannens och tingsvaktmästarens bemödanden att åstadkomma ordning visat sig icke medföra åsyftad verkan, och för häradshöfdingen anmälts, att i förstugan varande personer icke ville gå undan, begifvit sig till förstugan och tillsagt dem, som sålunda hindrat tingssalens utrymmande, att lemna rum, samt, enär Anders Erik Andersson, hvilken befunnit sig bland dem, underlätit efterkomma berörda tillsägelse, fattat honom i rocken och ryckt till honom i rigtning mot ofvan omförmälda trappa, utför hvilken Anders Erik Andersson

genast utan motstånd begifvit sig; alltså, och då häradshöfdingen icke härigenom kunde anses hafva gjort sig förfallen till ansvar för fel i embetet, funne Kongl. Hofrätten den af advokatfiskalen mot häradshöfdingen i målet förda talan icke kunna bifallas.*)

Med detta utslag fann sig Justitie-ombudsmannen icke kunna åtnöjas, utan uppdrog åt advokatfiskalsembetet att öfver detsamma hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär.

I ofvannämnda skrifvelse, hvarigenom förordnades om förevarande åtals anhängiggörande, återgafs ej mindre klagandens framställning af förloppet vid den tilldragelse, som utgjorde föremål för åtalet, än ock häradshöfdingens öfver klagoskriften till Justitie-ombudsmannen afgifna yttrande. I detta senare omförmäldes ett förhållande, hvarpå uppmärksamheten ej blifvit tillbörligen rigtad. Häradshöfdingen berättade nemligen att, sedan han lemnat domaresätet och utkommit i tingssalens förstuga, han der fått se, att trappan, som ledde till våningen under tingsalen, varit alldeles tom, men att straxt ofvanför trappan samlat sig ett antal unga karlar, hvilka, tätt slutne till hvarandra, afstängde allt tillträde till trappan. Desse, som sålunda voro orsaken till såväl trängseln, som det deraf föranledda oväsendet, hade häradshöfdingen tillsagt att gå ned, hvilken tillsägelse de alla lydde utom en, hvilken stått närmast tingsalen just i den svängning, som måste göras för att från tingsalen komma ned i trappan. Således syntes denne hafva stått ensam, skild från den tätt slutna samlingen af unga karlar, som varit orsaken till trängseln. Denne ensamme person kunde ej utgöra hinder för menigheten att utrymma tingsalen, och något nödtvång till ordningens återställande kunde alltså ej rättfärdiga angreppet på hans person, hvilket under sådant förhållande i åskådarnes ögon antagligen fick utseende af en förgripelse mot den af lagens bud helgade rättegångsfriden.

I sitt yttrande hade häradshöfdingen uppgifvit, att domaren, såvidt möjligt vore, icke borde personligen ingripa för ordningens upprätthållande och att han vid ifrågavarande tillfälle handlat oförsigtigt, enär det kunde anses ovisst, huru hans försök komme att aflöpa och hvad derigenom äfventyrades.

Med denna uppfattning af hans embetes fordringar kunde häradshöfdingen lika litet som Justitie-ombudsmannen hafva väntat, att flertalet af

---

*) Från detta utslag var en ledamot skiljaktig och yttrade: »Då efter mitt omdöme häradshöfdingen genom sin åtgärd att vid ifrågavarande tillfälle sjelf, på sätt han medgifvit, handgripligen inskrida, gått utöfver gränsen för sin befogenhet och af förhastande åsidosatt den värdighet, honom såsom domare ålegat, pröfvar jag lagligt, i förmågo af 25 kapitlet 17 § strafflagen, att döma häradshöfdingen för vårdslöshet i embete att böta femtio kronor.»

Kongl. Hofrättens ledamöter skulle ansett honom icke hafva gjort sig förfallen till ansvar för fel i embetet.

I strafflagens 25 kap. 17 § finnes stadgadt: visar embetsman vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sitt embete och är ej särskildt ansvar derå satt, straffes med böter etc. Efter Justitieombudsmannens omdöme vore det icke den minst straffvärda arten af vårdslöshet, oförstånd och oskicklighet i embetet att så skicka sig under embetets utöfning, att ej blott domareembetets utan ock domarens personliga anseende i menighetens ögon nedsattes.

Under åberopande af den utaf en bland Kongl. Hofrättens ledamöter till protokollet i målet afgifna skiljaktiga mening, uppdrog Justitieombudsmannen alltså åt advokatfiskalsembetet att i de underdåniga besvaren fullfölja det ansvarsyrkande mot härads höfdingen, som hos Kongl. Hofrätten blifvit framställt.

På dessa underdåniga besvär meddelade *Kongl. Maj:t utslag den 28 april 1884* och fann skäl ej vara anfördt, som kunde verka ändring i Hofrättens öfverklagade utslag.

Till följd af anmärkning vid granskning af de från länsfängelset i Hernösand hit inkomna fångförteckningar för 1882 infordrades från domhafvanden i Ångermanlands norra domsaga Nätra tingslags häradsrätts protokoll och den 2 mars 1882 meddelade utslag i ett af bemälde häradsrätt slutligen handlagdt ransakningsmål angående för oloffliga tillgrepp med mera tilltalade och häktade bondesonen Per Lundin från Bölen. Af berörda utslag inhemtades, att häradsrätten, enär Lundin erkänt, att han, som, under föregifven egenskap af kolportör för evangeliska fosterlandsstiftelsen, inom åtskilliga byar af tingslaget under hösten 1881 uppträdt och hållit andliga föredrag, dels i denna egenskap inom Grundtjerns och Myckelgensjö byar tillnarrat sig penningar, dels, jemväl i berörda egenskap, der och på andra ställen, fått rum och mat utan ersättning, dels någon dag i oktober månad 1881 från Jakob Jakobsson den yngre i Vestergensjö, äfvenledes i samma föregifna egenskap, tillnarrat sig ett silfverur, hvilket Jakob Jakobsson dock återfått, dels vid ett tillfälle i berörde månad, då han haft nattqvarter hos bonden Jonas Hallin i Hämra, från dennes piga Kristina Larsdotter tillgripit fem kronor 25 öre i penningar, och dels från bemälde Hallins son vid samma tillfälle tillagnat sig en till 75 öre värderad psalmbok; förty och då Lundin den 17 november 1881 af Nordingrå häradsrätt förklarats saker till ansvar enligt 20 kap. 6 § 4 mom. samt 18 § strafflagen, för det han i Docksta

föröfvat oloffligt tillgrepp i en låst nattsäck med deri förvarade persedlar till ett värde af nittionio kronor 90 öre, jemlikt samma lagrum samt 20 kap. 1 § 2 mom. och 12 § afvensom 22 kap. 1 § strafflagen, dömt Lundin, som, häradsrätten veterligen, icke förut varit för tjufnadsbrott straffad, att för första resan inbrottsstöld hållas till straffarbete i sju månader och i ett år utöfver samma tid vara medborgerligt förtroende förlustig, att för första resan å olika tider och ställen föröfvadt snatteri böta femtio kronor och att för bedrägeri hållas i fängelse en månad, hvilken fängelsetid jemlikt 2 kap. 11 § och 4 kap. 6 § strafflagen skulle öfvergå till femton dagars straffarbete, hvarjemte föreskrifvits att, om Lundin saknade tillgång till böternas gäldande, han komme, jemlikt sist åberopade lagrum och 7 § i sistnämnda kapitel, att hållas till straffarbete ytterligare tolf dagar, eller tillsammans sju månader och tjugutvå dagar.

Det slut, hvartill häradsrätten sålunda kommit, fann Justitie-ombudsmannen, efter tagen kännedom af protokollen i målet, vara anmärkningsvärdt, förutom i flera andra afseenden, hvilka icke ansågos nödiga att närmare framhålla, särskildt med hänsyn till bestämmandet af de olika ansvarspåföljderna för de särskilda brottsliga handlingar, till hvilka häradsrätten funnit Lundin saker. Enligt häradsrättens åsigt voro dessa handlingar, från strafflagens synpunkt betraktade, af två skilda slag, nämligen dels bedrägeri och dels oloffliga tillgrepp; och ådömdes Lundin, i enlighet med denna häradsrättens åsigt, särskildt ansvar för hvartdera slaget af dessa olika förbrytelser.

Vid bestämmandet af detta ansvar hade emellertid häradsrätten uppenbarligen förfarit lagstridigt med afseende å såväl det för bedrägerierna bestämda gemensamma straff, som de för de särskilda oloffliga tillgreppen stadgade olika ansvarspåföljder. Beträffande först ansvaret för de bedrägeribrott, till hvilka häradsrätten funnit Lundin skyldig, hade häradsrätten, sedan i början af utslaget uppräknats de olika af Lundin föröfvade handlingar, hvilka häradsrätten ansett vara att till bedrägeribrott hänföra, slutligen under åberopande i detta afseende af allenast 22 kap. 1 § strafflagen dömt Lundin att för bedrägeri hållas i fängelse en månad. Ehuru således häradsrätten ansett Lundin vara lagligen öfvertygad om flera af häradsrätten såsom bedrägeribrott ansedda brottsliga handlingar, hade häradsrätten likväl icke dömt Lundin till särskildt ansvar för hvar och en af dessa brottsliga handlingar, utan för dem alla gemensamt föreskrifvit ett enda straff. Häradsrätten måste följaktligen, oaktadt 4 kap. 3 § strafflagen icke i utslaget åberopats, hafva ansett, att ifrågavarande brottsliga handlingar till hvarandra stått i det sammanhang, att de innefattade fortsättning af ett och samma brott, hvilket jem-

väl syntes framgå deraf, att häradsrätten i utslaget uttryckligen omnämmt, att samtliga dessa handlingar föröfvats af Lundin i föregifven egenskap af kolportör för evangeliska fosterlandsstiftelsen. Berörda omständighet kunde emellertid vid bestämmandet af straffet för de olika brottsliga handlingarna utöfva ett sådant inflytande allenast under den förutsättning, att dessa handlingar af samma omständighet i väsentlig mån betingats eller möjliggjorts. Men detta var, såvidt protokollen i målet utvisade, i förevarande fall icke händelsen. Äfven om Lundins förfarande att i uppgifven egenskap af kolportör å olika ställen mottaga dels penningar dels ock utan ersättning föda och husrum, skulle, såsom häradsrätten antagit, kunna anses innefatta flera brottsliga handlingar af beskaffenhet att utgöra fortsättning af ett och samma brott, kunde likväl det Lundins tillvägagående, hvarigenom häradsrätten funnit honom hafva af Jakob Jakobsson tillnarrat sig ett silfverur, svårigen betraktas såsom fortsättning af förut nämnda brott. Enligt hvad protokollen för den 13 februari 1882 utvisade, lånade Lundin omförmälda ur för att kunna bestämma längden af ett andligt föredrag, som vid samma tillfälle skulle af Lundin hållas, och efter hvars afslutande Lundin, medförande uret, plötsligen aflägsnade sig från platsen för föredragets hållande. Icke Lundins uppgift, att han vore kolportör, utan hans begäran att för uppgifvet ändamål låna uret, var den bestämmande grunden för Jakob Jakobsson att lemna Lundin detsamma, om än berörda uppgift dertill bidrog, likasom denna Lundins uppgift äfven för honom möjliggjorde tillgreppet af psalmboken och penningarna i Hallins bostad. Med sin uppfattning af det brottsliga i de af Lundin begångna handlingar, om hvilka nu vore fråga, borde häradsrätten dömt Lundin till särskildt ansvar dels för hans tillvägagående att i uppgifven egenskap af kolportör mottaga penningar, föda och husrum och dels för det svikliga förfarande, hvarigenom han från Jakob Jakobsson tillnarrade sig uret.

Likasom häradsrätten härutinnan felaktigt förfarit, hade häradsrätten i fråga om bestämmande af straffet för de af Lundin föröfvade olofliga tillgrepp gjort sig skyldig till uppenbart förbiseende eller fullkomlig missuppfattning af det verkliga innehållet af ett, af häradsrätten själf åberopadt, lagrum, nämligen 20 kap. 12 § strafflagen. I denna paragraf föreskrifves i första momentet, att, om någon under en lagföring blefve förvunnen att hafva å särskilda ställen eller tider föröfvat snatteri, skulle han, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstege femton kronor, för stöld straffas, och i andra momentet, att om någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derför han på en gång lagfördes, skulle han straffas enligt bestämmelserna i 4 kap.

3 §. Häraf framginge otvetydigt, att lagstiftaren omfattat den grundsats, att särskilda oloffliga tillgrepp, för hvilka någon på en gång lagfördes, stode till hvarandra i det sammanhang, att de måste anses innefatta fortsättning af ett och samma brott. Detta lagrum tillstodde således icke, att någon på en gång dömdes till ansvar för särskilda stölder eller för stöld och snatteri, för hvilka han på en gång lagfördes. I strid här emot hade emellertid häradsrätten genom nu ifrågavarande utslag dömt Lundin dels för första resan inbrottsstöld till straffarbete i sju månader jemte förlust af medborgerligt förtroende viss tid derutöfver, dels ock för första resan å olika tider och ställen föröfvadt snatteri att böta femtio kronor. Att häradsrätten det oaktadt kunnat i sitt utslag åberopa, bland andra, just samma lagrum, 12 § af 20 kap. strafflagen, hvars innehåll häradsrätten sålunda förbisett eller missuppfattat, föreföll alldeles oförklarligt, då, utom i nu omförmälda afseende, som just blifvit af häradsrätten förbisett, nämnda paragraf kunnat vara med afseende å de af Lundin begångna oloffliga tillgrepp tillämplig, endast för det fall att Lundin genom det »å olika tider och ställen» föröfvade snatteribrott, därför häradsrätten fält Lundin till ansvar, tillgripit gods till sammanlagdt värde, öfverstigande femton kronor, hvilket här icke var händelsen, och i hvilket fall Lundin, jemlikt paragrafens föreskrift, skulle hafva dömts till ansvar icke för snatteri utan för stöld.

Då häradsrättens ifrågavarande utslag i anmärkta hänseenden strede mot tydlig lag, ansåg Justitie-ombudsmannen sig icke kunna underlåta att beifra den vårdslöshet och det oförstånd i domareembetets utöfning, hvartill häradsrätten derigenom gjort sig skyldig, och uppdrog för den skull i skrifvelse den 4 december 1883 åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att å den tillförordnade domhävande, hvilken, då berörda utslag af häradsrätten meddelades, der förde ordet, och förty vore för detsamma ansvarig, för hvad han med häradsrätten sålunda låtit komma sig till last yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Ifrågavarande mål afgjordes sedermera af Kongl. Hofrätten genom utslag den 4 juni 1884 af innehåll, att, som Nätra tingslags häradsrätts ofvan omförmälda beslut i fråga om de af Lundin mot Jakob Jakobsson den yngre jemte andre personer föröfvade och såsom bedrägeri ansedda brottsliga handlingar icke kunde anses vara af beskaffenhet att föranleda till ansvar för häradsrättens ordförande; alltså funne Kongl. Hofrätten den af advokatfiskalsembetet mot tillförordnade domhävanden i berörda hänseende förda ansvarstalan icke kunna bifallas, men emedan Häradsrättens beslut i öfrigt, hvarigenom Lundin för de af honom å särskilda tider och ställen föröfvade oloffliga tillgrepp, därför han på en gång varit

lagförd, blifvit till ansvar dömd särskildt för stöld och särskildt för snatteri, vore stridande emot 20 kap. 12 § strafflagen, samt tillförordnade domhafvanden såsom ordförande i häradsrätten, då beslutet meddelades, vore för detsamma ansvarig, funne Kongl. Hofrätten lagligt att, i förmågo af 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, döma bemålde domhafvande, för hvad honom sålunda till last läge, att böta femtio kronor.

Detta utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Uti en till Justitie-ombudsmannen ingifven, å aktiebolaget Stockholms handelsbanks vägnar undertecknad skrift anfördes, att i en till Norra och Södra Tjusts tingslags häradsrätt den 6 juni 1883 inlemnad skrift bemålde bank, såsom innehafvare af nitton särskilda skuldebref å tillhoppa tvåhundra åttiofem tusen fem hundra kronor, för hvilka egaren medgifvit inteckning i särskilda Eds och Vinäs bruksegendomar underlydande fastigheter inom nämnda tingslag, anhållit att häradsrätten måtte fastställa inteckningar för berörda skuldebref, samt att dessa nya inteckningar måtte tilläggas olika förmånsrätt sins emellan, på sätt närmare angåfves i den till häradsrätten inlemnade skriften. Då handelsbanken den 30 augusti 1883 bekommit häradsrättens protokoll öfver inteckningsansökningen, inhemtades af dessa protokoll, hvilka voro på häradsrättens vägnar undertecknade af en tillförordnad domhafvande, att häradsrätten väl den 23 Juli samma år fastställt inteckningar för de inlemnade skuldebrefven, men att häradsrätten, på det anförda skäl, »att ej visadt blifvit, det jordegaren till den sökta åtgärden lemnat sitt medgifvande», afslagit anhållan om olika förmånsrätt för de sökta inteckningarna.

Emedan detta häradsrättens beslut vore uppenbart stridande mot lag och komme att för handelsbanken medföra, förutom ej obetydlig, fullkomligt onödig penningutgift, äfven olägenheter i åtskilliga andra hänseenden, hade handelsbanken trott sig böra göra anmälan om förhållandet, på det att Justitie-ombudsmannen måtte vidtaga de åtgärder, som kunde leda derhän, att banken blefve ersatt den genom beslutet tillskyndade förlust, och att den domare, som meddelat beslutet, hvilket, i anseende dertill att banken först efter besvärstidens utgång deraf erhållit del, ej kunnat hos högre domstol öfverklagas, icke måtte föreställa sig, att beslutet vore riktigt och en annan gång meddela beslut af enahanda beskaffenhet.

Visserligen stadgade 22 § i kongl. förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875: »vill någon låta inteckning under

annan nedsättas, förfares i enlighet med hvad förut angående intecknings dödande blifvit sagdt», d. v. s. att, om åtgärden söktes af annan än fastighetens egare, den ej finge beviljas utan egarens samtycke. Grunden till detta lagstadgande angående vilkoren för postposition vore tydlig och klar och anfördes äfven i lagbyråns motiv för samma stadgande samt lydde sålunda: »det bör icke få ankomma på borgenärens godtycke att ensidigt utan fastighetsegarens begifvande vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom den inteckningssäkerhet denne lemnat försämras. Det är nemligen uppenbart, att genom ett sådant förfarande väsentliga olägenheter skulle för fastighetsegaren uppstå, t. ex. om han behöfde för ny belåning använda en inteckning, men funne sig genom en dylik utan hans vetskap af inteckningshafvaren vidtagen åtgärd ur stånd till att, på sätt han beräknat, använda inteckningen för nämnda ändamål». Det nu åberopade lagstadgandet syntes emellertid icke gifva ens det obetydligaste stöd för riktigheten af det anmärkta beslutet, ty, äfven med användande af den minsta grad af eftertanke, borde det vara för hvar och en tydligt, att lagens stadgande om nedsättning, postposition eller försämring af inteckning ovilkorligen förutsatte *tillvaron* af en redan befintlig inteckning, som skulle försämras till förmånsrätten och att nämnda stadgande sålunda icke i någon mån kunde gälla det förhållande, som här vore i fråga, eller att *nya* förut ej befintliga inteckningar skulle fastställas med olika förmånsrätt sins emellan. Ett ytterligare skäl, om sådant behöfdes, hvarför lagstiftaren omöjligen kunnat anse, att jordegarens samtycke skulle erfordras för beredande af olika förmånsrätt åt nya inteckningar, låge i öppen dager. Handelsbanken hade ju i detta fall, såsom innehafvare af ifrågavarande nitton skuldebref, å hvilka gäldenären tecknat bevittnadt medgifvande af inteckningssäkerhet, kunnat söka de åskade inteckningarna på nitton olika rättegångsdagar, och inteckningarna hade ju i sådant fall erhållit olika förmånsrätt sins emellan, utan afseende på jordegarens vilja.

Handelsbanken yrkade, att förbemälde tillförordnade domhafvande, såsom ansvarig för ifrågavarande beslut, måtte förpligtas godtgöra handelsbanken för de utgifter, som kunde komma att tillskyndas banken för lösen af protokoll och bevis i anledning af de ansökningar, handelsbanken i följd af meranämnda beslut måste göra hos häradsrätten om postposition af aderton bland de nya inteckningar, som häradsrätten den 21 juli 1883 fastställt å ofvannämnda fastigheter.

Bland de olägenheter, som handelsbanken tillskyndades genom nyss berörda beslut och som icke kunde med penningar ersättas, vore den risk, handelsbanken löpte derigenom, att de ifrågavarande inteckningarna

till värde af nära 300,000 kronor måste ånyo uttagas från bankens förvar för att sändas den ganska långa vägen till Gamleby tingsställe och derefter flera veckor förvaras af en för handelsbanken obekant person, som icke vore ansvarig för den skada, de dyrbara handlingarna genom våda kunde lida; och ville handelsbanken slutligen anmärka, att det hufvudsakligen vore i det allmännas intresse, som handelsbanken velat anmäla i fråga varande domstolsbeslut till laga beifran.

Vid klagoskriften var fogadt ett utdrag af inteckningsprotokollet vid lagtima vårtinget med Norra och Södra Tjusts härads tingslag den 6 juni och den 20 juli 1883.

Öfver denna klagoskrift inforrades yttrande från den tillförordnade domhufvanden, som i skrifvelse den 22 oktober 1883 anförde: Handelsbanken ansåge häradsrättens i fråga komna beslut lagstridigt, på den grund att 22 § i gällande inteckningslag, hvilken paragraf innehölle det stadgande att, om annan än fastighetens egare ville inteckning under annan nedsätta, åtgärden ej borde beviljas utan jordegarens samtycke, icke skulle vara tillämplig på det fall, då flera inteckningar söktes samma dag och dervid samtidigt anhölles, att desamma måtte förklaras gällande med olika förmånsrätt sins emellan.

Såsom grund för nämnda stadgande åberopade banken den i lagbyråns motiv anförda, att det icke borde få ankomma på borgenärens godtycke att ensidigt, utan fastighetsegarens begifvande, vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom den inteckningssäkerhet, denne lemnat, förminskades. T. f. domhufvanden förmente deremot samma lagens grund vara gällande i nu förevarande fall, ty, då lagen stadgade, att inteckningar, som söktes samma dag, hade lika rätt, blefve ju den inteckningssäkerhet en jordegare lemnat, derest han ej lemnat sitt medgifvande dertill, att de sökta inteckningarna skulle gälla med olika förmånsrätt, försämrad; och till dess annat blifvit visadt, kunde man ej presumera jordegarens vilja vara någon annan än den, att de inteckningar, som söktes samma dag, skulle enligt lagens bud hafva lika rätt.

Sedan t. f. domhufvanden sålunda, enligt sitt förmenande, visat, att samma lagens grund förefunnes för förevarande fall, som då en förut beviljad inteckning till förmånsrätten förflyttades efter en annan, ville t. f. domhufvanden ådagalägga, att grunden för det af honom meddelade beslut jemväl stode i öfverensstämmelse med lagens ordalag.

I klagoskriften anförde banken, att lagens bud i 22 § inteckningslagen förutsatte tillvaron af en redan befintlig inteckning, som skulle till förmånsrätten försämrast, och förmente, att dermed icke kunde afses

fall, sådana som det förevarande, då flera nya, förut ej befintliga inteckningar skulle fastställas med olika förmånsrätt.

Det förefölle deremot t. f. domhufvanden, som om jemväl i detta fall den inteckning, hvilken skulle till förmånsrätten förklaras gällande efter en annan, vore befintlig, ty, om äfven inteckningen till förmånsrätten förklarades gällande efter en annan under samma paragraf, hvarunder den fastställdes, måste väl inteckningen vara fastställd, innan man kunde gifva den någon plats i förmånsrättsordningen, enär man näppeligen kunde företaga någon åtgärd med en inteckning, som ännu icke funnes till.

Det vore visserligen en sanning, att banken kunnat söka inteckning för i fråga varande skuldförbindelser på nitton olika rättegångsdagar, i hvilket fall inteckningarna skulle hafva erhållit olika förmånsrätt utan afseende å jordegarens vilja, men att banken ej vidtagit denna åtgärd vore dess ensak.

På grund af hvad sålunda vore anfördt, och då t. f. domhufvanden fortfarande ansåge häradsrättens meromförmälda beslut vara lagligen grundadt, syntes honom handelsbankens yrkanden vara fullkomligt obefogade.

Efter att hafva tagit del af detta t. f. domhufvandens yttrande, anförde handelsbankens styrelse i afgifna påminnelser, bland annat:

T. f. domhufvanden hade sagt, att den lagens grund, som funnes för 22 § inteckningslagen, äfven borde vara gällande för det fall, att en jordegare till en långgifvare öfverlemnade flera särskilda skuldebref med rätt till inteckning, men dervid icke tillika medgifvit inteckningarnas fastställande med olika rätt sinsemellan, emedan, då lagen stadgade, att inteckningar, som söktes samma dag, hade lika rätt, den *inteckningssäkerhet* en jordegare på nämnda sätt lemnat skulle i annat fall utan hans samtycke kunna blifva försämrad. Denna tanke syntes handelsbanken något oklar och vittnade derom, att t. f. domhufvanden icke tillräckligt uppmärksammat, att det icke vore genom det i fordringsbeviset lemnade inteckningsmedgifvandet, utan först genom rättens åtgärd att i sitt protokoll intaga fordringsbeviset, som den åsyftade realsäkerheten vunnes, samt att i det fall, som här föreläge, det icke vore fråga om någon *inteckningssäkerhet*, som jordegaren lemnat från sig och som utan hans samtycke skulle kunna försämrast, utan att här vore fråga om flera af jordegaren till banken aflemnade *fordringshandlingar*, som icke kunde försämrast derigenom, att banken begagnade sig af den medgifna rätten att derför söka inteckningssäkerhet, antingen så, att inteckningar fastställdes för alla fordringsbevisen med lika rätt, eller så, att somliga af dem erhöles bättre rätt än de andra.

T. f. domhufvanden hade vidare sagt, att, till dess annat blifvit visadt, man ej kunde presumera jordegarens vilja vara någon annan än den, att de inteckningar, som söktes samma dag, skulle enligt lagens bud hafva lika rätt; men någon presumption angående jordegarens vilja syntes ej vara erforderlig vid det förhållande, att jordegaren hvarken i sitt medgifvande af inteckning eller eljest lemnat någon föreskrift om, att samtliga inteckningarna borde sökas å *samma dag*, utan lemnat långgifvaren full frihet att, när helst han ville, för rätten förete hvart och ett af skuldebrefven för intecknings fastställande. I följd af lagens stadgande, att alla inteckningar, som söktes samma dag, hade lika rätt, vore egentligen *alla samma dag sökta inteckningar* att betrakta såsom *en enda inteckning*, ehuru de fordringshandlingar, som inskrefves i rättens protokoll, vore flera. Svårligen troddes någon giltig grund kunna uppgifvas, hvarför det icke borde lagligen tillåtas innehafvare af dessa fordringshandlingar att öfverenskomma, att den ene af dem skulle erhålla bättre real-säkerhet för sin fordran än den andre, och omöjligen kunde en sådan öfverenskommelse anses inverka på jordegarens rätt. I stället för att jordegaren skulle genom en sådan åtgärd kunna tillskyndas någon skada, hvarför lagen borde skydda honom, bereddes honom derigenom en ofta af honom önskad fördel, i det att, då de i hans egendom meddelade inteckningar hade olika rätt, han kunde vid afbetalning af sin skuld utan den besvärliga omgången med postposition återbekomma så många af inteckningarna, som motsvarade den infriade gälden, samt vid en förnyad upplåning af penningar hade lättare att på flera händer placera inteckningar, som hade olika rätt än sådana, som hade samma rätt.

Sedan banken sålunda visat, att den lagens grund, som funnes för att fordra jordegarens samtycke till postposition af redan fastställda eller gamla inteckningar, ej kunde gälla för sådant samtycke till olika förmånsrätt åt nya inteckningar, ville banken ådagalägga, att t. f. domhufvanden ej heller hade lagens bokstaf till stöd för sin lagtolkning. Lagen talade i 22 § om att nedsätta en inteckning *under annan*, men då de inteckningar, som söktes samma dag, hade lika rätt, och lagen ej talade om att inteckningar kunde sökas på olika timmar, minuter eller sekunder af samma dag, följde deraf, på sätt redan nämnt vore, att *de inteckningar, som söktes på samma dag, vore delar af samma inteckning*. Då nu *en del af en* inteckning på samma dag tillades bättre rätt än *en annan del* deraf, kunde man omöjligt säga, att någon *annan inteckning* förut på samma dag faststälts, och sålunda ej i detta fall tillämpa lagens stadgande om nedsättning af en inteckning *under en annan redan förut befintlig inteckning*.

T. f. domhufvanden medgäfvde, att banken hade kunnat utan jordegarens samtycke bereda sig olika förmånsrätt åt den in-teckningssäkerhet, banken önskat förvärfva sig för i fråga varande nitton skuldebref, genom att söka in-teckning för dem på nitton olika rättegångsdagar, dervid t. f. domhufvanden tillade, »att banken ej vidtagit denna åtgärd, vore dess ensak», men t. f. domhufvanden hade möjligen ej betänkt, hvilken ringaktning han uttalade mot lagstiftaren, då han sade att, ehuru lagen fordrade jordegarens samtycke till fastställande af nya in-teckningar på samma dag med olika förmånsrätt, ett sådant stadgande med lätthet kunnat kringgåas derigenom, att in-teckningarna utan jordegarens samtycke söktes på olika dagar.

Handelsbanken trodde ej, att anledningen till det i fråga varande felaktiga domslutet vore att söka i lagen utan hos domaren, och för-mente, att hvad lagen i 25 kap. 17 § strafflagen kallade oförstånd här föreläge. Ett bevis derpå, att vår in-teckningslag icke vore otydlig i förevarande hänseende, hade banken trott sig finna deri, att vid de många tillfällen, då banken efter den 16 juni 1875 sökt in-teckningar för flera skuldebref på samma dag, men med olika förmånsrätt, banken ej någonsin förr än vid Norra och Södra Tjusts häradsrätt den 21 juli 1883 råkat ut för missödet att få en i sådant hänseende framställd an-hållan afslagen; och bankens styrelse vågade tro, att bland landets domare någon meningsskiljaktighet härutinnan ej vore rådande.

Bemälda styrelse yrkade därför, att genom åtals anställande mot t. f. domhufvanden banken måtte förhjälpas till sin rätt och till ersättning för den genom häradsrättens klandrade beslut vållade förlust. Denna kunde ej för det närvarande på siffran uppgifvas, men då banken, som till följd af meranämnda beslut nödgats till häradsrätten ånyo öfver-sända de in-tecknade skuldebrefven för vidtagande af postpositionsåtgärder, komme att i anledning deraf få vidkännas utgifter för lösen af protokoll, utdrag af in-teckningsboken, stämpelpapper dertill samt bevis å in-teck-ningshandlingarna, ansåge sig banken hafva giltigt skäl att bestämma sin förlust till enahanda belopp, som blifvit banken påförda för fastställande af aderton bland i fråga varande nitton in-teckningar. Dessa belopp vore: för en 11 kronor 50 öre, för en 7 kronor, för en 7 kronor 55 öre, för en 7 kronor 65 öre, samt för fjorton 9 kronor 65 öre för hvarje, eller till-hopa 168 kronor 80 öre. Till denna summa borde dessutom läggas 40 kronor 60 öre, dem banken måst till postkontoret utbetala för sjutton af i fråga varande skuldebref å tillhopa 245,000 kronor, hvilka allenast i ändamål af postposition af de den 21 juli 1883 fastställda in-tecknin-

garna måst ånyo öfversändas till domhafvanden i Vestervik och som skulle derifrån framdeles hit återsändas.

Hvad i detta ärende sålunda förekommit, tog Justitie-ombudsmannen under öfvervägande; och då gäldenären i de i fråga varande skuldebrefven utan förbehåll medgifvit desammas in-tecknande i honom tillhöriga uppgifna fastigheter och dermed måste anses hafva berättigat fordringsegaren att på en gång eller, om han det hellre önskade, på särskilda dagar söka in-teckning för skuldebrefven i ändamål att åt hvart och ett af dem bereda den olikhet i förmånsrätt till betalning, hvarom fordringsegaren i sin hos häradsrätten tillika med skuldebrefven ingifna skrift framställt begäran; samt då här icke vore fråga om en förut beviljad in-tecknings nedsättande till förmånsrätten under annan, utan om de i ett sammanhang och på samma dag sökta in-teckningarnas ordnande sinsemellan, såsom ske skolat, derest skuldebrefven hvart för sig till in-teckning företetts på särskilda dagar — hvilket ordnande desto mindre finge anses lända till in-teckningssäkerhetens försämring, som det påyrkades af fordringsegaren, hvilken i denna sak måste anses hafva haft lika stort intresse som gäldenären — och då 22 § in-teckningslagen således icke vore på detta fall tillämplig, fann Justitie-ombudsmannen häradsrättens beslut om afslag å handelsbankens ofvan nämnda begäran hafva saknat stöd af lag; och som genom detta olagliga beslut skada skett, i det klaganden, för att uppnå sitt berättigade syftemål, måst vidkännas eljest onödiga kostnader, anmodade Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 22 november 1883 advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala t. f. domhafvanden, hvilken med häradsrätten fattat meranämnda beslut och därför vore ansvarig, samt för hvad honom i ofvan berörda måtto låge till last påyrka dels ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, dels ock skyldighet att gälda den ersättning, klaganden fordrat, om denna till beloppet lemnades obestridd, och i annat fall det belopp, hvartill klaganden, i saken hörd, kunde visa, att kostnaderna uppgått.

Efter det advokatfiskalsembetet i anledning häraf anställt åtal mot t. f. domhafvanden och skriftvexling försiggått, meddelade *Kongl. Hofrätten utslag den 7 maj 1884* af innehåll, att enär den af häradsrätten åberopade omständighet, att jordegaren icke medgifvit olika förmånsrätt för ifrågavarande in-teckningar ej, på sätt t. f. domhafvanden förmenat, enligt 22 § i kongl. förordningen den 16 juni 1875, utgjort hinder för häradsrätten att för samma in-teckningar meddela förmånsrätt i den ordning, aktiebolaget begärt, samt häradsrättens beslut härutinnan således saknat stöd af lag, pröfvade Kongl. Hofrätten, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen

lagligt döma t. f. domhafvanden, som för besluten vore ansvarig, att för det oförstånd i domareembetets utöfning han sålunda låtit komma sig till last böta tjugofem kronor; hvarjemte t. f. domhafvanden förpligtades till bolaget utgifva ersättning ej mindre för den bolaget genom nämnda beslut tillskyndade förlust, hvilken enligt bolagets hos Kongl. Hofrätten gjorda, af t. f. domhafvanden obestridd lemnade uppgift uppgått till etthundra nittiosex kronor 20 öre, än äfven för kostnaderna å målet i Kongl. Hofrätten med tjugofem kronor.

Öfver detta utslag anförde t. f. domhafvanden besvär hos Kongl. Maj:t, som i *utslag den 24 november 1884* utlät sig: att, ehuru den af häradsrätten åberopade omständighet icke bort utgöra hinder för häradsrätten att vid meddelande af de sökta in-teckningarna jemväl, på sätt bolaget begärt, bestämma inbördes ordning dem emellan; likväl och som häradsrättens beslut, hvarigenom omförmälda begäran afslagits, icke vore af sådan beskaffenhet, att klaganden, såsom ordförande i häradsrätten, finge anses hafva derigenom visat oförstånd i embetet, pröfvade Kongl. Maj:t lagligt, med ändring af Kongl. Hofrättens utslag, förklara ansvar eller ersättningsskyldighet i målet icke kunna klaganden ådömas*).

Sedan Justitie-ombudsmannen, till följd af anmärkningar vid granskning af de från kronohäktet i Haparanda inkomna fångförteckningar för år 1882, från tillsyningsmannen vid nämnda häkte infordrat dels Pajala tingslags häradsrätts utslag den 19 april 1882 angående Isak Vilhelm Sofiasson Alaniemi i Kardis, dels ock Neder-Torneå och Carl Gustafs tingslags häradsrätts särskilda utslag af den 5 december 1882, angående arbetarne Krispin Jakobsson i Haparanda och Johan Abraham Johansson Daneli från Wuono, insände bemålde tillsyningsman ej mindre berörda, för verkställighet honom tillhandakomna utslag, än äfven Kongl. Hofrättens utslag af den 19 mars 1884 angående Daneli och af den 21 i sistnämnde månad angående Krispin Jakobsson.

Genom ofvan förstnämnda utslag hade Pajala tingslags häradsrätt, under åberopande af 20 kap. 1 och 18 §§ strafflagen, dömt Alaniemi att för första resan stöld hållas till straffarbete tre månader och att två månader derutöfver vara medborgerligt förtroende förlustig. — Neder-Torneå och Carl Gustafs tingslags häradsrätt åter hade genom ofvanberörda två utslag af den 5 december 1882, under åberopande af 20 kap. 1 och 16 §§ strafflagen dömt Krispin Jakobsson och Daneli likaledes

*) Från detta utslag var en ledamot skiljaktig och förklarade sig för sin del ej finna skäl att i Kongl. Hofrättens utslag göra ändring.

för första resan stöld, Krispin Jakobsson till fyra månaders och Daneli till fem månaders straffarbete, men deremot icke förklarad dem skola viss tid utöfver den en hvar af dem ådömda strafftid vara medborgerligt förtroende förlustige.

I anledning af vederbörande åklagares deröfver anförda besvär, hade Kongl. Hofrätten, genom ofvan omförmälda utslag af den 19 och den 21 mars 1884 dömt Daneli och Krispin Jakobsson att vara medborgerligt förtroende förlustige två år utöfver den strafftid, som, på sätt nyss blifvit anfördt, af Neder-Torneå och Carl Gustafs tingslags häradsrätt dem ålagts, hvarjemte Kongl. Hofrätten genom sistberörda utslag, i anledning af de besvär åklagaren anført, jemväl deröfver, att häradsrätten underlätit yttra sig i anledning af den utaf åklagaren emot Daneli förda talan om ansvar för fylleri, tillika föreskrifvit, att häradsrätten hade att på anmälan af åklagaren meddela yttrande i berörda afseende.

Vid öfvervägande af hvad utaf dessa utslag sålunda inhemtades, fann Justitie-ombudsmannen Pajala tingslags häradsrätts ofvan anmärkta utslag vara lagstridigt i så måtto, att Alaniemi derigenom dömts att allenast två månader utöfver den honom ådömda strafftid vara medborgerligt förtroende förlustig, ehuru 2 kap. 19 § strafflagen uttryckligen föreskrefve, att sådan påföljd ej finge sättas kortare än ett år utöfver den ådömda strafftiden.

Det af Neder-Torneå och Carl Gustafs tingslags häradsrätt angående Krispin Jakobsson gifna utslag åter fann Justitie-ombudsmannen vara felaktigt derutinnan, att, ehuru häradsrätten, under åberopande af, jemte den 16, äfven den 1 § i 20 kap. strafflagen, dömt Krispin Jakobsson till straffarbete för första resan stöld, häradsrätten likväl, med förbiseende af den i 18 § i samma kapitel gifna föreskrift, att den, som gjort sig förfallen till stöld efter bland andra den 1 § i sagda kapitel, skulle till förlust af medborgerligt förtroende på viss tid dömas, uraktlåtit att föreskrifva sådan påföljd; till följd hvaraf vederbörande åklagare måst draga häradsrättens utslag under Kongl. Hofrättens pröfning för att härutinnan erhålla rättelse.

Genom det angående Daneli meddelade utslaget hade slutligen sistbemälda häradsrätt felat i dubbel måtto, nemligen dels på sätt i fråga om Krispin Jakobsson nyss blifvit omförmäldt, dels ock derigenom att, ehuru åklagaren i sammanhang med den af honom mot Daneli för olöfligt tillgrepp förda ansvarstalan, å Daneli yrkat ansvar jemväl för fylleri, häradsrätten underlätit att, på sätt vederbort, häröfver meddela yttrande.

För hvad ofvanbemälda häradsrätter sålunda låtit komma sig till

last, vore en tillförordnad domhafvande, hvilken då berörda utslag af häradsrätterna meddelades, der fört ordet, ansvarig; och ansåg Justitieombudsmannen sig så mycket mindre kunna lemna utan beifran de felaktigheter, till hvilka bemälde t. f. domhafvande med häradsrätterna i ofvananmärkta hänseenden gjort sig skyldig, som han icke blott vid ett särskildt tillfälle utan såsom ordförande i olika häradsrätter och i flera afseenden visat uppenbar vårdslöshet vid domareembetets utöfning. På grund häraf uppdrog Justitieombudsmannen åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att för hvad sålunda förts t. f. domhafvanden till last, å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet; och meddelade *Kongl. Hofrätten*, efter slutad skriftvexling, *utslag den 30 maj 1884* och utlät sig, att som i ofvan omförmälda afskrift af Pajala tingslags häradsrätts utslag tiden, hvarunder Alaniemi förklarats skola vara medborgerligt förtroende förlustig, upptagits till två månader i stället för till två år; samt Neder Torneå och Carl Gustafs tingslags häradsrätt vid meddelande af dess ofvanberörda utslag lagstridigt förfarit derutinnan att, ehuru häradsrätten med åberopande af 20 kapitlet 1 och 16 §§ strafflagen dömt Jakobsson och Daneli till ansvar för stöld, häradsrätten uraktlåtit att jemlikt 18 § samma kapitel och lag döma Jakobsson och Daneli att viss tid utöfver den hvar och en af dem ådömda strafftid vara medborgerligt förtroende förlustige, äfvensom derutinnan att häradsrätten, ehuru åklagaren i sammanhang med den af honom mot Daneli förda ansvarstalan för olofligt tillgrepp yrkat ansvar å Daneli jemväl för fylleri, deröfver icke meddelat yttrande; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten, jemlikt 7 och 17 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning angående expeditionslösen den 30 november 1855, samt 25 kapitlet 17 och 22 §§ strafflagen, rättvist döma tillförordnade domhafvanden, för det han såsom expeditionshafvande underlåtit tillse, att ifrågakomna afskrift varit felfri, att böta tjugu kronor och att för den vårdslöshet i domareembetets utöfning, han genom samma utslag låtit komma sig till last, böta femtio kronor eller tillhopa sjutio kronor.

Detta utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Till följd af anmärkning vid granskning af de från länsfängelset i Luleå hit inkomna fångförteckningar för senare hälften af år 1882 infordrades rådstufvurättens i nämnda stad yttrande deröfver, att rådstufvurättens den 26 september 1882 meddelade utslag, hvarigenom häktade färgaregesällen Johan Alfred Johansson blifvit dömd till straffarbete för brott mot 18 kap. 7 § strafflagen, icke förrän den 17 påföl-

jande oktober kommit Konungens Befallningshafvande i länet för verkställighet tillhanda; och tillkännagaf till svar härå borgmästaren i Luleå i skrifvelse den 18 januari 1884, att det anmärkta dröjsmålet med berörda utslags expedierande varit vålladt af borgmästaren i följd af förbiseende af »kongl. förordningen den 30 maj 1873», hvarjemte borgmästaren, med öfverlemnande af bevis, att han till landtränteriet i Luleå inlevererat 6 kronor 46 öre, utgörande ersättning till Kongl. Maj:t och Kronan för Johan Alfred Johanssons underhåll i länsfängelset under sjutton dygn, samt med förklarande, att borgmästaren vore villig ersätta Johan Alfred Johansson, om det påfordrades, för det honom genom den obehörigen förlängda fängelsetiden tillskyndade lidande, anhållit, att ifrågasvarande förseelse icke måtte till någon Justitie-ombudsmannens vidare åtgärd föranleda.

Enär likväl i förevarande fall den i Kongl. kungörelsen den 16 september 1873 föreskrifna tid, inom hvilken underrätts i stad utslag angående häktad person bör expedieras, blifvit med nära två och en half veckor öfverskriden, och borgmästaren icke gittat anförä annan ursäkt för det dröjsmål med utslagets expedierande, som sålunda egt rum, än den ofvan omförmälda, ansåg Justitie-ombudsmannen sig icke kunna lemna en så långvarig försumlighet obeifrad; hvarför Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 12 februari 1884 uppdrog åt advokatsfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala bemälda borgmästare, som erkänt sig vara till dröjsmålet vållande, samt för den försummelse i embetets utöfning, hvartill han i ofvanberörda måtto gjort sig skyldig, å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, äfvensom att efter befogenhet understödja de anspråk på ersättning Johan Alfred Johansson, i saken hörd, kunde komma att framställa.

Efter det Johan Alfred Johansson i honom affordradt yttrande framställt anspråk på ersättning med en krona för hvarje af de sjutton dygn han genom berörda försummelse fått sin fängelsetid förlängd, meddelade *Kongl. Hofrätten den 25 juni 1884* utslag af innehåll att, som borgmästaren erkänt, att han genom förbiseende af i ämnet stadgade föreskrifter varit vållande dertill, att ofvan omförmälda af rådstufvurätten i Luleå den 26 september 1882 meddelade utslag angående häktade och å länsfängelset i Luleå förvarade Johan Alfred Johansson icke inom den i Kongl. kungörelsen den 16 september 1873 stadgade tid, utan först den 17 oktober 1882, kommit Konungens Befallningshafvande tillhanda, samt att Johan Alfred Johansson i följd deraf fått i häkte förblifva sjutton dygn längre, än som rätteligen bort ega rum; alltså funne Kongl. Hof-

rätten skäligen att, jemlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, döma borgmästaren att för hvad honom sålunda låge till last böta fyratio kronor till Kronan, samt att ersätta Johan Alfred Johansson det i berörda hänseende honom tillskyndade lidande med fordrade sjuutton kronor.

Öfver detta utslag hafva besvär icke blifvit anförda.

Vid granskning af 1882 års fängförteckningar från Upsala läns cellfängelse anmärktes, att

dels *Vesslands tingslags häradsrätt*, som genom utslag den 9 november 1882, under åberopande af 12 kap. 5 § och 4 kap. 2 § strafflagen samt 52 § i gällande legostadga, dömt förre artilleristen Elof Julius Rosengren för hvar och en af fyra medelst begagnande af falska betyg begångna förbrytelser att hållas till straffarbete tre månader eller sammanlagdt ett år och för afvikande ur tjenst att böta hälften af den betingade lönen med sextiofem kronor, tillika förordnat, att dessa böter, i saknad af tillgång till deras gäldande, skulle aftjenas med straffarbete ytterligare fyra dagar, dels *Vesslands och Elfkarleby tingslags häradsrätt*, genom utslag den 1 december 1882, dömt banmästaren Carl Erik Sääf, jemlikt 12 kap. 5 § och 22 kap. 17 § strafflagen, att för förfalskning hållas till straffarbete tre månader och för en mot bättre vetande gjord uppgift böta sjuotiofem kronor eller att, i saknad af tillgång till fulla gäldandet af dessa böter, enligt 4 kap. 7 § strafflagen hållas till straffarbete ytterligare fem dagar.

När de ofvan anförda besluten om de ådömda böternas förvandling till kroppsstraff och sammanläggning med förut ådömda sådana straff jemfördes med hvad lag stadgade i 4 kap. 6 och 7 §§ samt 2 kap. 11 § strafflagen angående slik förvandlings och sammanläggnings verkställande, visade det sig, dels att det förstnämnda bötesbeloppet sextiofem kronor motsvarat tjugusju dagars fängelse och hälften deraf blifvit, då det brutna dagatalet förfallit, tretton, i stället för fyra, dagars straffarbete, dels ock att den sistnämnda bötessumman, sjuotiofem kronor svarat mot tio dagars fängelse vid vatten och bröd, tretio dagars fängelse och femton, i stället för fem, dagars straffarbete.

Vid fattandet af mera nämnda beslut hade ständige domhufvanden fört ordet i de särskilda häradsrätterna.

I den skrifvelse, som åtföljde de på Justitie-ombudsmannens begäran insända utslagen, yttrade domhufvanden, att af utslagen rörande Elof Julius Rosengren och Carl Erik Sääf syntes, att vid förvandling af dem ådömda böter till straffarbete tiden därför beräknats till hälften

af böterna motsvarande fängelsetid vid vatten och bröd, i stället för, så som ske bort, till hälften af densamma motsvarande tid af enkelt fängelse, i följd hvaraf Rosengren ådömts nio och Sääf, som likväl skulle hafva erlagt böterna, tio dagars straffarbete mindre än vederbort.

För omförmälda, straxt efter det senare utslagets afkunnande upp- dagade felaktighet, hvarför domhafvanden icke egde något till ursäktande att andraga, underkastade han sig, i händelse beifran skulle anses erforderlig, laga påföljd utan att vidare varda i saken hörd.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, fann Justitie-ombudsmannen det uppenbara förbiseendet af tydliga lagbud, hvartill domhafvanden gjort sig skyldig, ej allenast vid ett utan vid två till tiden skilda tillfällen vittna om en värdslöshet i domareembetets utöfning, den Justitie-ombudsmannen icke kunde undgå att beifra, hvarföre Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 5 december 1883 åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt uppdrog att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala domhafvanden och för hvad honom i ofvanberörda måtto låge till last yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet; och meddelade *Kongl. Hofrätten* efter slutad skriftvexling *utslag den 13 mars 1884* af innehåll, att som ifrågavarande böter bort jemlikt 2 kap. 10 och 11 §§ samt 4 kap. 6 och 7 §§ strafflagen förvandlas, de Rosengren ådömda till tretton och de Sääf ådömda till femton dagars straffarbete, men samma böter förvandlats, för Rosengren till fyra dagars och för Sääf till fem dagars sådant arbete; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten, i förmågo af 25 kap. 17 § strafflagen, rättvist döma domhafvanden, som vore för häradsrätternas ifrågavarande beslut ansvarig, att för hvad han sålunda vid två olika tillfällen låtit komma sig till last, böta, för hvardera förseelsen, tjugu kronor eller tillhopa fyratio kronor.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Vid granskning af de från länsfängelset i Falun hit inkomna fäng- förteckningar för nästlidna år anmärktes och bestyrktes genom infor- drande af det ifrågakomna utslaget, att Svärdsjö tingslags häradsrätt, hvarest drängen Erik Lindberg i Kyrkbyn blifvit stäld under tilltal för olofliga tillgrepp, i utslag den 19 september 1882 förklarar Lindberg vara lagligen förvunnen att hafva dels vid ett tillfälle utan inbrott olof- ligen tillgripit gods till värde understigande femton kronor, dels ock vid ett annat tillfälle medelst särskilda inbrott föröfvat olofliga tillgrepp, samt förty, med åberopadt stöd af 1 § 2 mom., 6 § 4 mom., jemfördt med 9 § 1 mom. och 18 §, allt 20 kap. strafflagen, dömt Lindberg,

hvilken, rätten veterligt, tillförene icke undergått bestraffning för tjufnadsbrott, att för snatteri böta tjugu kronor och för första gången i förening med särskilda inbrott föröfvad stöld hållas till straffarbete ett år, äfvensom att fem år derutöfver vara medborgerligt förtroende förlustig.

I 12 § af ofvan åberopade kap. finnes emellertid föreskrifvet, i första momentet, att, om någon under en lagföring blifver förvunnen att hafva å särskilda ställen och tider föröfvat snatteri, skall han, der det tillgripnas värde öfverstiger femton riksdaler, för stöld straffas, samt i andra momentet, att då någon å särskilda ställen eller tider begått stöld eller inbrott, derfor han på en gång lagföres, skall han straffas enligt bestämmelsen i 4 kap. 3 § af samma lag.

I förevarande fall hade således häradsrätten bort, med åberopande jemväl af nu anförda paragraf, som icke tillstodde, att någon på en gång dömdes till särskildt ansvar för stöld och snatteri, derfor han på en gång lagfördes, hafva dömt Lindberg till ansvar allenast för första resan å särskilda ställen och tider till en del medelst inbrott föröfvad stöld.

Då häradsrättens utslag i nu anmärkta hänseende uppenbarligen vore lagstridigt, uppdrog Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 29 november 1883 åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att å ständige domhafvanden, hvilken, då berörda utslag af häradsrätten meddelades, der fört ordet och förty vore för detsamma ansvarig, för den vårdslöshet i domareembetets utöfning, som han således låtit komma sig till last, yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter föregången skriftvexling meddelade *Kongl. Hofrätten utslag den 27 mars 1884* af innehåll: att Kongl. Hofrätten, med afseende på stadgandet i 20 kap. 12 § 2 mom. strafflagen, jemfördt med hvad samma kapitel i öfrigt innehöller, funne det vara uppenbart, att berörda lagrum borde tillämpas för det fall, att någon, som å särskilda ställen och tider föröfvat stöld och snatteri, derfor på en gång lagfördes, samt förty med bifall till den af advokatfiskalsembetet förda talan pröfvade rättvist döma domhafvanden, hvilken vore ansvarig för Svärdsjö tingslags häradsrätts beslut, att, jemlikt 25 kap. 17 § strafflagen, böta tjugu kronor.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Till följd af anmärkning vid granskning af de från länsfängelset i Kalmar hit inkomna fångförteckningar för år 1882 infortrade Justitieombudsmannen från Konungens Befallningshafvande i Kalmar län Ölands Norra Mots häradsrätts den 29 mars 1882 meddelade utslag angående

arbetaren Johan Peterssons från Sörby hustru Emilia Sofia Zetterberg; och inhemtades af berörda utslag, att häradsrätten, med åberopadt stöd af 20 kap. 1 § 2 mom. och 18 § strafflagen, dömt Emilia Sofia Zetterberg, som veterligen icke tillförene varit straffad för olofligt tillgrepp, att för snatteri första gången undergå fängelse en månad samt ett år derutöfver vara medborgerligt förtroende förlustig.

Då emellertid det af häradsrätten åberopade lagrum, 20 kap. 18 § strafflagen, innehåller att den, som gjort sig förfallen till straff efter 6 eller 11 §§ af samma kap., äfven skall dömas medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid förlustig, samt att enahanda påföljd på viss tid skall ådömas den, som gjort sig förfallen till straff för stöld efter 1, 3, 4 eller 5 §§ eller till ansvar efter 9 §, hade häradsrätten genom omförmälda utslag, enligt hvilket Emilia Sofia Zetterberg, ehuru dömd endast för snatteri enligt berörde 1 § af ifrågavarande kap., ändock förklarats förlustig medborgerligt förtroende, uppenbarligen handlat i strid mot det till stöd för domslutet åberopade lagrum; och uppdrog Justitie-ombudsmannen för den skull i skrifvelse den 12 januari 1884 åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt att för den vårdslöshet i domareembetets utöfning, hvartill häradsrätten sålunda gjort sig skyldig, hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala den tillförordnade domhafvande, som med häradsrätten fattat ifrågavarande beslut och för detsamma således ensam borde ansvara, samt att därför å honom yrka det ansvar, hvartill lag och sakens beskaffenhet föranledde.

Efter slutad skriftvexling meddelade *Kongl. Hofrätten utslag den 9 maj 1884* och yttrade: att, enär Emilia Sofia Zetterberg för det henne till last förda brott icke lagligen bort förklaras förlustig medborgerligt förtroende, alltså och då t. f. domhafvanden erkänt, att detsamma tillkommit af förbiseende, pröfvade Kongl. Hofrätten, med stöd af 25 kap. 17 § strafflagen, rättvist döma honom att för vårdslöshet vid domareembetets utöfning böta tjugufem kronor.

Detta utslag har vunnit laga kraft.

Hemmansegaren Carl Johan Carlsson Glad i Lilla Laxemar förde i en till Justitie-ombudsmannen insänd skrift klagan deröfver att han, på sätt ett klagoskriften bilagdt protokoll utvisade, vid Tunaläns härads vörting i Ishult den 9 april 1883 blifvit dömd att för första resan stöld i förening med inbrott hållas till straffarbete sex månader och derutöfver under fyra år vara förlustig medborgerligt förtroende, hvilket straff gått i verkställighet.

Det brott, för hvilket klaganden tilltalats och dömts, vore utan gensägelse att han gått in i målsegandens olästa bostad, uppsökt nyckeln till en byrålåda å den plats, der den förvarades, samt derefter med nyckeln öppnat byrålådan och tillagnat sig deri förvarade sju kronor.

Att på brottet skulle följa straff, vore med rättvisa förenligt, men straffet borde vara rättvist och lagenligt. Straffpåföljden i detta fall borde hafva blifvit böter för snatteri och icke, såsom nu skett, straffarbete och vanfrejd för stöld i förening med inbrott.

Om han icke — fortfor klaganden — en tid efter domens afkunnande varit så att säga alldeles försoffad, hade han väl i vanlig ordning öfver utslaget anfört besvär hos vederbörande Hofrätt, men som han icke förr än det var för sent insett, att utslaget vore origtigt, anhöll han, att af Justitie-ombudsmannen måtte vidtagas de åtgärder, till hvilka utslaget kunde föranleda, samt yrkade, att han måtte förklaras fortfarande åtnjuta det medborgerliga förtroende, han genom utslaget dömts förlostig, samt att den eller de, som dertill kunde kännas skyldige, måtte förpligtas ersätta honom med minst femton kronor för hvarje dag han suttit häktad eller från den 7 april till den 24 september 1883.

Det vid klagoskriften i afskrift fogade utdraget af domboken vid Tunaläns härads lagtima vörting den 9 april 1883 utvisade, att enligt åklagarens, målsegandens och den tilltalades sammanställande berättelser vid det ifrågavarande olofliga tillgreppet så tillgått, att sedan den tilltalade fredagen den 6 april 1883 af målseganden begärt att få låna penningar, och denne i följd häraf i den tilltalades närvaro öppnat en byrålåda, hvarur han framtagit de begärda penningarna, och derefter åter tillåst lådan och lagt nyckeln till densamma i dess förvaringsrum, den tilltalade dagen derpå åter inställt sig och anhållit om ett penningelån, hvilket målseganden nekat honom; att den tilltalade, sedan målseganden och hans husfolk begifvit sig till sitt arbete, gått in i målsegandens olästa bostad, uppsökt nyckeln till byrålådan å den plats, der den föregående dag af målseganden lagts i förvar, och bemäktigat sig densamma, hvarefter den tilltalade med nyckeln öppnat byrålådan och tillgripit deri förvarade sju kronor, samt att, då målseganden dagen derpå saknat sina penningar, han återfordrat dem af den tilltalade, hvilken dock ej kunnat betala dem; och hade då målseganden angifvit honom. Vid denna berättelse anmärkte den tilltalade, att han blott ämnat låna penningarna, men att, då målseganden återfordrat dem, han icke kunnat betala, samt att nyckeln ej förvarats inom lås.

Målseganden förklarade inför rätten att han afstode från ansvarsyrkande, om han blott återfinge sina penningar.

Åklagaren fullföljde talan och yrkade, att den tilltalade skulle fällas till ansvar enligt 20 kap. 1 och 6 §§ strafflagen för första resan stöld i förening med inbrott.

Med stöd af 20 kap. 1, 6, 7 och 18 §§ strafflagen dömde häradsrätten den tilltalade till det ansvar och den straffpåföljd, som här ofvan uppgifvits.

Denna klagoskrift meddelades den tillförordnade domhafvanden, som vid ifrågavarande tillfälle fört ordet i Tunaläns häradsrätt; och anförde han i deröfver afgifven förklaring, att enligt klagandens förmenande det brott, för hvilket Glad varit tilltalad, skulle blifvit till arten orätt bedömdt och att sålunda hufvudfrågan vore, huruvida brottet, sådant det blifvit genom klagandens eget inför rätta afgifna frivilliga erkännande karaktäriseradt, vore snatteri eller inbrottsstöld.

Tillförordnade domhafvandens öfvertygelse vore, efter bästa förstånd och samvete, i nämnda utslag uttalad, ehuru ej tillräckligt noggrant motiverad, beroende på den ringa öfning, han hittills haft i strafflagens tillämpning och ledande af en ransakning. Denna vore nemligen den andra han haft, och den första hade han omedelbart förut samma dag hållit.

Då tillfälle dertill nu erbjudit sig, ville tillförordnade domhafvanden söka att mera fullständigt uppgifva de skäl, som bestämt honom att döma klaganden så som skett.

I det sätt, hvarpå klaganden vid brottets föröfvande gått till väga, hade tillförordnade domhafvanden trott sig finna ett listigt förfarande. Han hade därför å brottet tillämpat 20 kap. 6 § 4 mom. strafflagen, med dess hänvisning till 9 § i samma kap., hvilken sistnämnda paragrafs 3 mom. han ansett vara det mest tillämpliga, jemfördt med 7 § i samma kapitel.

I 9 § 3 mom. omtalas, utan att vidare hvarken der eller annorstädes angifves exempel på eller på annat sätt antydes, hvad som bör betraktas såsom *list*, »att med list öppna skåp etc. eller annan förvaringspersedel, som med lås etc. tillsluten är». Då lagen så allmänt satte ordet »list» i motsats till ordet »våld», tycktes det t. f. domhafvanden som om lagstiftaren tänkt sig en hel del fall, som icke beqvämligen kunnat i en kortfattad lag närmare beskrivas, böra komma under detta lagrum. Att bestämma hvilka, syntes lagstiftaren hafva lemnat åt domarens omdömesförmåga.

Enligt t. f. domhafvandens oförtydbara mening hade ett listigt öppnande förhändervarit i detta brott; och hade t. f. domhafvanden trott sig finna skäl dertill jemväl uti 9 § 2 mom., der, i fråga om att för-

skaffa sig tillträde till gård, hus, rum etc. lagen tydligen fordrade falsk nyckel, hvadan, om den för egaren till rummet, huset eller gården rätta nyckeln användes, inbrott ej föreläge. I nu tillämpade mom. af 9 § finnes icke någon bestämmelse gjord, hvilket därför tycktes angifva, att ett listigt öppnande af skåp etc. äfven under vissa omständigheter kunde ske med den rätta nyckeln.

Sådana säregna omständigheter hade t. f. domhufvanden ansett föreligga vid detta brott, och han öfverlemnade till Justitie-ombudsmannen att bedöma, huruvida han gjort rätt eller orätt, i senare fallet underkastande sig Justitie-ombudsmannens beslut.

Något yttrande angående klagandens ersättningsanspråk ansåge t. f. domhufvanden sig för det närvarande ej behöfva afgifva.

Med denna förklaring fann Justitie-ombudsmannen sig icke kunna åtnöjas.

Då lagstiftaren till skydd för eganderätten med så strängt straff belagt inbrott, hade det skett under förutsättning, att egaren, så vidt på honom berott, vidtagit alla nödiga åtgärder för att med stängsel och lås försvara sin egendom; och endast den, som med våld brutit eller med list undanröjt nämnda hinder för oloflig åtkomst af den sålunda förvarade egendomen och deraf satt sig i besittning, borde således anses skyldig till detta strängare straff.

I förevarande fall hade den tilltalade ostridigt icke med våld och, enligt Justitie-ombudsmannens omdöme, ej heller med list beredt sig tillgång till hvad han olofligen tillgripit. Det var uppenbarligen endast egarens ovårdsamhet om sin egendom, som beredde den tilltalade en lätt utväg att tillegna sig densamma, ty icke hade han af nöden att bruka list för att åtkomma den nyckel, som dagen förut midt för hans ögon blifvit lagd i olåst förvaringsrum i egarens ostängda bostad och som dagen derpå på samma ställe anträffades. Det vore också möjligen medvetandet om denna vårdslöshet, som föranledde målseganden att införa rätten afstå från yrkande af ansvar å den tilltalade.

Kunde af nu anförda skäl den tilltalade ej anses hafva brukat list vid föröfvande af det olofliga tillgreppet, så finnes för häradsrättens domslut icke stöd i något af de lagbud, som i utslaget och i t. f. domhufvandens förklaring åberopades. Den tilltalades ansvar skulle, såsom i klagoskriften anfördes, kunnat stanna vid penningböter, och hvarken straffarbete eller den vanfrejdande förlusten af medborgerligt förtroende kommit i fråga. På sin höjd hade ansvaret kunnat blifva fängelse lika många månader, som för straffarbetet bestämdes.

Nu skulle det väl kunna sägas, att klaganden finge skylla sig sjelf för följderna af hans underlåtenhet att i laga tid och ordning hos Kongl. Hofrätten öfverklaga häradsrättens utslag, men denna omständighet måste lemnas ur sigte vid betraktande af den fara för rättssäkerheten, som kunde uppstå deraf, att en så betänklig missuppfattning af lagens rätta mening och grund, som häradsrättens utslag lade i dagen, finge aflöpa utan åtal och ansvar.

På dessa skäl uppdrog Justitie-ombudsmannen åt advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala t. f. domhafvanden för häradsrättens ifrågavarande olagliga utslag, för hvilket han ensam vore ansvarig, och å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet; med föreskrift tillika, att klagandens anspråk på ersättning för oförskyldt lidande borde i mån af befogenhet understödjas.

På det åtal advokatfiskalsembetet i anledning häraf anställde meddelade *Kongl. Hofrättens utslag den 11 juli 1884*, dervid Kongl. Hofrätten förklarade t. f. domhafvanden genom hvad mot honom blifvit anmärkt icke hafva begått fel af den beskaffenhet, att ansvar och ersättningsskyldighet deraf måste följa, hvarför åtalet ogillades*).

Med denna utgång af saken fann Justitie-ombudsmannen sig icke kunna åtnöjas, hvarför Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 29 i sistnämnda månad uppdrog åt advokatfiskalsembetet att, med åberopande af den utaf en ledamot i Kongl. Hofrätten yttrade skiljaktiga mening, genom underdånigt besvär hos Kongl. Maj:t söka den ändring, att de af advokatfiskalsembetet hos Kongl. Hofrätten framställda ansvars- och ersättningspåståenden måtte i nåder bifallas.

I denna skrifvelse anmärkte Justitie-ombudsmannen till en början, att emot försatsen, att t. f. domhafvanden »ej begått fel af beskaffenhet, att ansvar och ersättningsskyldighet deraf måste följa», eftersatsen, att »åtalet ogillades» icke svarade. Till nämnda försats vore den naturliga eftersatsen, såsom t. f. domhafvanden i sin förklaring till Kongl. Hofrätten yrkat, att ansvar och ersättningsskyldighet ej kunde t. f. domhafvanden ådömas, eller att påståendet derom icke bifölles.

Att åtalet ogillades, hade varit en berättigad slutföljd endast i det fall, att Kongl. Hofrätten ansett t. f. domhafvandens förfarande fullkomligt

---

*) Från detta utslag var en ledamot skiljaktig och yttrade: »Jag finner tillförordnade domhafvanden vid bedömandet af Glads ifrågavarande brott hafva visat sådant oförstånd i domarembetets utöfning, att tillförordnade domhafvanden icke lagligen kan undgå att derför ansvara; och pröfvar jag alltså, med stöd af 25 kap. 17 § strafflagen, rättvist döma tillförordnade domhafvanden att för det oförstånd i utöfningen af domarembetet han sålunda låtit komma sig till last böta 50 kronor; hvarjente tillförordnade domhafvanden förpligtas att till Glad, såsom godtgörelse för honom genom frihetens förlust åbragt lidande, utgifva 300 kronor.

rigtigt, men ett sådant antagande syntes strida emot ordalagen i domslutets försats.

Hvad sjelfva saken beträffade, åberopades, såsom i den underdåniga besvärsskriften ordagrant intaget, innehållet af ofvannämnda skrifvelse, hvarmed Justitie-ombudsmannen anmodade advokatfiskalsembetet om åtalets anhängiggörande, i hvilken skrifvelse, enligt Justitie-ombudsmannens åsigt, vederlades hvad t. f. domhufvanden i sin till Justitie-ombudsmannen afgifna förklaring till försvar för det öfverklagade domslutet anfört.

Hos Kongl. Hofrätten hade t. f. domhufvanden uti afgifven förklaring anfört, att, derest Glad med egen nyckel eller med någon i målsegandens lokal anträffad nyckel, som, ehuru förfärdigad till annat lås, dock passat till det, hvarmed ifrågakomna byrå var tillsluten, öppnat densamma och tillgripit penningarna, ej den ringaste tvekan om brottets beskaffenhet förefunnits, samt att Glads brottslighet ej vore mindre därför, att han, som under ett föregående besök hos målseganden tillfälligtvis fått kännedom om, hvarest nyckeln till byrån brukade förvaras, då han för tillgreppets föröfvande infunnit sig i målsegandens bostad och lyckats der återfinna nyckeln, dermed öppnat byrån, utan ansåge t. f. domhufvanden tvärtom, att Glad i sistnämnda fall gått till väga på ett så lömskt, svikligt och listigt sätt, att brottet derutinnan sammanfölle med det först afgifna fallet och förtjenade att lika strängt bestraffas.

Härvid anmärktes, att begagnandet af egen, det ville här säga, falsk nyckel, samt uppsökandet, vare sig i målsegandens bostad eller annorstädes, af en nyckel som, ehuru förfärdigad för ett annat lås, likväl passade till låset för den byrå, der penningarna förvarades, och begagnandet af denna nyckel för att öppna byrån och tillgripa penningarna, med skäl kunde hänföras under de åberopade lagrum, som stadgade straff för inbrott. Glads förfarande hade likväl varit ett annat och borde annorlunda betraktas. Han hade för sagda ändamål användt icke en falsk, utan den rätta nyckeln, enär han, utan att genom uppletande af en nyckel, som, ehuru förfärdigad för ett annat lås, likväl passade för det, som var i fråga, listeligen bereda sig tillgång till penningarna — om hvilken nyckels tillvaro eller användbarhet för slikt ändamål penningarnas egare kunde vara fullkomligt okunnig — med begagnande af den rätta nyckeln, som han fann på samma plats, der den dagen förut i Glads närvaro blifvit lagd, öppnade byrån och tillgrep penningarna. Vid detta förhållande syntes Justitie-ombudsmannen penningarnas egare genom det vårdslösa sätt, hvarpå han förvarat nyckeln till byrån hafva förverkat det skydd, lagen genom stadgandet af förökadt ansvar för olofligt

tillgrepp med inbrott velat bereda en om sina tillhörigheters förvarande aktsam egare. Det borde ej heller lemnas ur sigte, att, när så tillgätt som i förevarande fall, det icke varit svårt att finna gerningsmannen till det olofliga tillgreppet, när det tillgripnas egare visste, i hvilken persons närvaro nyckeln till byrån, der det tillgripna förvarats, blifvit undanlagd. Det vore följaktligen så långt från att Glad kunde anses hafva »gått till väga på ett så lömskt, svikligt och listigt sätt, att hans brott derutinnan sammanfölla med de här ofvan först anförda två fallen och borde lika strängt bestraffas», att tvärtom i Glads förfarande ej funnes spår till sådan list, som bort föranleda detsammes betraktande såsom olofligt tillgrepp, förenadt med inbrott.

Hvad anginge Glads emot t. f. domhafvanden väckta ersättningsanspråk, hade t. f. domhafvanden i förklaringen till Kongl. Hofrätten anført, att Glad sjelf ådragit sig det lidande, hvarför han fordrade ersättning, genom sin underlåtenhet att öfverklaga det ifrågavarande utslaget, och, äfven om Glads tillgrepp bedömts som snatteri, detta, såsom förenadt med öfvervägande försvärande omständigheter, bort umgällas med högsta straff för snatteri, eller fängelse under sex månader, hvarför Glad i allt fall skulle hafva blifvit beröfvad friheten till och med längre tid, än som nu varit fallet; på grund af hvilket allt domhafvanden hemställt, att åtalet icke måtte till ansvar eller ersättningskyldighet föranleda.

Hvad först beträffade, att Glad skulle sjelf ådragit sig det lidande, hvarför han fordrade ersättning genom sin underlåtenhet att öfverklaga utslaget, vore dervid att erinra, att, derest Glad skulle hafva öfverklagat utslaget, hvilket i sådant fall borde hafva blifvit ändradt, efter hvad t. f. domhafvanden sjelf tycktes förutsätta, Glad icke desto mindre, till följd af häradsrättens stränga dom, måst i fängelse uthärda den tid som för ändrings vinnande åtgått, hvilken tid utan tvifvel blifvit längre, än den, som enligt lag afkortats å straffarbetet, genom hvilken afkortning sex månaders straffarbete efter t. f. domhafvandens beräkning medfört kortare tids förlust af friheten än sex månaders fängelse. Häradsrätten vore således icke utan skuld till Glads lidande. Vidare hade t. f. domhafvanden förgätit, att straffarbete, både efter lagens mening och allmänna föreställningssättet, vore ett strängare straff än fängelse, hvilket jemväl bevisades af det afdrag å tiden, som för det förra straffet vore medgifvet; och slutligen tycktes t. f. domhafvanden för intet skatta förlusten af medborgerligt förtroende, hvilken åtföljt straffarbetet, men icke skulle hafva följt på fängelsestraff, och som blifvit i häradsrättens utslag så öfver höfvan utsträckt eller ända till fyra år.

Härmed ansåg Justitie-ombudsmannen vara vederlagdt, hvad t. f.

domhafvanden hos Kongl. Hofrätten ytterligare till sitt urskuldande andragit.

Det vore den betydliga skilnaden i straff och straffpåföljd, hvilken härflutit från häradsrättens i Justitie-ombudsmannens tanke origtiga uppfattning af det ifrågavarande brottets beskaffenhet, som föranledt åtalet emot bemälda rätts ordförande vid utslagets meddelande och nu föranledde Justitie-ombudsmannen att i Kongl. Hofrättens utslag söka ofvan omförmälda ändring.

I en till Justitie-ombudsmannen ingifven klagoskrift anmälde förre soldaten J. Kempe i Kempinge till laga beifran

att kyrkoherden i Rings och Stora Hammars församlingar i 1880 års räkenskaper såsom tillgång icke blott för Rings utan äfven för Stora Hammars kyrka upptagit ett och samma af kantorn H. Persson i Ring till Rings kyrka utgifvet skuldebref å ett tusen kronor, hvarigenom, enligt angifvarens förmenande, ett tusen kronor icke kommit att för omförmälda år redovisas;

att ett af Erik Olsson i Kempinge till Rings kyrka utgifvet skuldebref å ett tusen tre hundra kronor, för hvilket kyrkokassan lemnat valuta först den 10 mars 1884, redan i 1883 års räkenskaper redovisats såsom en Rings kyrkas tillgång, hvarigenom en brist vid 1883 års slut af motsvarande belopp icke kommit att i räkenskaperna blifva synlig;

att ett af Lars Olsson i Hermanstorp till Rings kyrka år 1884 utgifvet skuldebref å ett tusen fem hundra kronor, på hvilket borgensförbindelse tecknades den 31 maj 1884, redan i 1883 års räkenskaper redovisats såsom tillgång; samt slutligen

att i ingående balansen i Rings kyrkas räkenskaper för år 1883 upptagits såsom tillgång dels under titeln »på deposition» ett tusen sex hundra kronor, dels under titeln »på upp- och afskrifning», sex hundra kronor, utan att i räkenskaperna upplystes, hvarest dessa medel befunnits;

och fann Justitie-ombudsmannen, med afseende derå att klaganden åberopade bevisning till stöd för hvad han sålunda uppgifvit, skäligt öfverlemnna klagoskriften till domkapitlet i Lund för den åtgärd, som kunde finnas af omständigheterna påkallad. Emellertid hade, någon tid efter det berörda klagoskrift blifvit af Justitie-ombudsmannen till domkapitlet öfverlemnad, biskopsvisitation med Rings och Stora Hammars församlingar egt rum, dervid förenämnde Erik Olsson i Kempinge till visitationsförrättaren framlemnadt och denne derefter till domkapitlet för vederbörlig åtgärd ingifvit en till visitationsförrättaren stäld, af Erik Olsson undertecknad skrift, hvori anmälades

att till Justitie-ombudsmannen blifvit af Kempe inlemnad ofvan berörda klagoskrift, hvars innehåll fans i Erik Olssons skrift ordagrant återgifven och i anledning hvaraf yrkades, att undersökning måtte ske angående deri angifna förhållanden;

att kyrkoherden dessutom, under uppgift, att de till Rings skolor anslagna statsmedel icke blifvit i vederbörande landtränteri lyftade, på hösten år 1883 affordrat församlingens skolråd fullmägt att lyfta ifrågavarande statsmedel, oaktadt genom officielt intyg från landtränteriet i Malmö styrkts, att sagda medel redan den 1 juni samma år blifvit af kyrkoherden lyftade;

att kyrkoherden den 13 augusti 1883 vägrat att till kustvakten J. Starck ur Rings församlings skolkassa utbetala en för uppköpande och hemforsling af ved och stenkol till skolorna i socknen afsedd penningesumma, ehuru Starck företett ej mindre en af skolrådsledamöterna Erik Olsson och Per Hansson undertecknad fullmägt att ifrågavarande summa uppbära, än äfven ett af vice ordföranden i skolrådet undertecknad utdrag af ett i skolrådet den 19 juli 1883 fördt protokoll, enligt hvilket skolrådet uppdragit åt bemålde Erik Olsson och Per Hansson att mot kontant betalning för skolornas behof uppköpa och låta hemforsla ifrågavarande ved och stenkol; samt slutligen

att en post å sjuotiofem kronor, hvilken i 1882 års räkenskaper för Rings församling upptagits såsom till Stora Hammars kyrka utbetald, men sedermera skolat till Rings kyrka återgå, icke i Rings kyrkas räkenskaper för år 1883 blifvit upptagen.

Efter det kyrkoherden lemnats tillfälle att öfver hvad sålunda blifvit mot honom angifvet sig förklara, meddelade domkapitlet *den 3 december 1884* utslag af innehåll, att domkapitlet af hvad i målet blifvit å ömse sidor anfördt funnit vara ådagalagd:

att ett och samma af kantor H. Persson i Ring till Rings kyrka utgifvet, sedermera af kyrkoherden på Stora Hammars kyrka transporteradt, skuldebref å 1,000 kronor i 1880 års kyrkoräkenskaper blifvit upptaget bland tillgångarna såväl i Rings som Stora Hammars kyrkokassar, och att i följd häraf i endera kyrkokassan beloppet af utlånta medel rätteligen bort utföras med 1,000 kronor mindre, och af kontant ineliggande medel med 1,000 kronor mer, än som i dessa afseenden blifvit uppfördt;

att vidare de af Erik Olsson i Kempinge och Lars Olsson i Hermanstorp till Rings församlings kyrka utfärdade särskilda skuldförbindelser, den ena å 1,300 kronor, den andra å 1,500 kronor, för hvilka först under år 1884 valuta blifvit till låntagarne från kyrkokassan utlemnad, i Rings kyrkokassas räkenskaper för år 1883 blifvit upptagna såsom tillgång

i stället för ett motsvarande kontant penningebelopp, som måste antagas hafva varit i kassan inneliggande;

att yttermera det af kyrkoherden den 1 juni 1883 i Malmöhus läns ränteri för Rings församlings skolkassas räkning lyftade, till församlingens skolor för samma år utgående statsanslag ännu icke den 13 derpåföljande augusti blifvit af kyrkoherden till skolkassan aflemnadt och i löpande kassaräkning upptaget;

att slutligen ett i Stora Hammars kyrkas räkning för år 1883 affördt, Rings kyrka tillkommande belopp af 75 kronor icke blifvit i Rings kyrkas räkenskaper för samma år kyrkokassan tillgodofördt;

och enär vid sådant förhållande ifrågavarande af kyrkoherden å embetets vägnar förda räkenskaper, i afseende på kassornas inneliggande kontanta behållning, icke med vederbörlig noggrannhet angifvit den verkliga för handen varande kassaställningen, utan att dock, så vidt visadt blifvit, någon förlust derigenom tillskyndats vederbörande kassor, samt kyrkoherden förty, fastän ansvarsfrihet för förvaltningen blifvit af församlingen beviljad, såsom räkenskapsförare gjort sig skyldig till oordentlighet och felaktigheter, funne domkapitlet, som lemnade utan afseende hvad i öfrigt mot kyrkoherden blifvit anmältdt, sig föranlätet att med stöd af kongl. cirkuläret den 21 augusti 1786 förehålla kyrkoherden, hvad han sålunda låtit komma sig till last, med erinran att för framtiden för slik oordentlighet och felaktighet taga sig i akt, så kärt honom vore att undvika ansvar.

Till följd af anmärkning vid granskning af den från länsfängelset i Mariestad hit inkomna fångförteckning för december månad år 1882 infordrades från Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län Laske häradsrätts den 18 i nämnde månad meddelade utslag angående, förutom annan person, för misshandel m. m. häktade August Andersson Brink från Wessby. Efter det berörda utslag kommit Justitie-ombudsmannen tillhanda, befanns detsamma vara anmärkningsvärdt, utom i andra afseenden, som ansetts icke böra till någon åtgärd föranleda, särskildt i nedannämnda hänseenden:

Häradsrätten hade i omförmälda utslag, i hvad detsamma anginge Brink, anført, bland annat, att genom vittnena Anders Bengtssons och Anders Höjers i målet afgifna berättelser, jemförda med hvad Brink sjelf vidgått, vore lagligen styrkt att, sedan Brink omkring klockan tolf på natten den 10 januari 1881 i sällskap med Höjer blifvit insläppt i målseganden Anders Larssons i Låran bostad, Brink med en käpp slagit

målseganden, så att blånader å hans kropp uppkommit, hvarefter, och sedan målseganden blifvit upplagd på en stol och der qvarhållen, Brink ytterligare tilldelat honom flera slag, äfvensom att till följd af misshandeln mun och näsa sprungit i blod, samt förty, med åberopadt stöd af 11 kap. 15 § och 14 kap. 13 § strafflagen, dömt Brink att för hvad han sålunda brutit hållas till fängelse fyra månader, hvarförutom Brink förpligtades utgifva ersättning till ofvanbemälda såsom vittnen i målet afhörde personer för deras inställelse vid rätten med uppgifna belopp. Vidare hade häradsrätten, jemte det Brink dömdes att böta för fönsterinslagning, som måste anses hafva skett af ondska och öfverdåd, ett hundra kronor och för det han mot andra personer lossat revolverskott femtio kronor, eller tillhoppa ett hundra femtio kronor, tillika förordnat, att, derest Brink saknade tillgång till böternas fulla gäldande, desamma skulle, jemlikt 2 kap. 10 och 11 §§ strafflagen, öfvergå, ett hundra kronor till fängelse under en månad tre dagar och femtio kronor till fängelse under tjugufyra dagar. I båda dessa hänseenden ansåg Justitie-ombudsmannen, att häradsrätten förfarit origtigt.

Vid bestämmandet af straffet för ofvan omförmälda af Brink mot Anders Larsson föröfvade misshandel hade häradsrätten åberopat dels 14 kap. 13 § dels ock 11 kap. 15 § strafflagen, såsom, enligt häradsrättens uppfattning, innehållande de lagbud, under hvilkas straffbestämmer ifrågakomna misshandel vore att hänföra. — Sistnämnda lagrum lyder sålunda: »Gör man oljud eller oväsande eller far öfverdådigt fram, så att annan deraf skadas kan, eller kommer eljest förargelse åstad, å allmän väg, gata eller torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles; straffes med böter högst ett hundra riksdaler. Våldförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvärande anses.» Att häradsrätten kunnat finna detta lagens rum tillämpligt å ofvan omförmälda af Brink mot Anders Larsson föröfvade våld, sådant detsamma funnes i utslaget närmare beskrifvet, förefölle oförklarligt, då af beskrifningen uppenbarligen framginge, att åtminstone det våld mot Anders Larsson, för hvilket Brink blifvit till ansvar fäld — och om något annat kunde ej här vara fråga — föröfvats i Anders Larssons bostad och alldeles icke å allmän väg, gata eller torgplats eller ställe, hvarest allmän marknad eller auktion vid tillfället hållits. Då emellertid jemte 14 kap. 13 § strafflagen äfven ofvan anförda lagrum af häradsrätten åberopats vid bestämmandet af straffet för sagda våld, måste deraf följa, att häradsrätten, huru oförklarligt det än kunde synas, ansett våldet hafva föröfvats under någon af de omständigheter, som i samma lagrum förklarades

böra vid straffets bestämmande för det våld, som under dessa omständigheter föröfvades, såsom försvårande anses. Följaktligen måste ock häradsrätten hafva ådömt Brink högre straff för ifrågavarande våld, än om häradsrätten ansett någon sådan försvårande omständighet vid våldets föröfvande icke hafva förefunnits. Men då det Brink ådömda straffet ej vore strängare, än det, jemlikt 14 kap. 13 § strafflagen, kunnat och möjligen bort blifva, anmärkte Justitie-ombudsmannen detta endast såsom ett bevis på vårdslöshet vid utslagets affattande, men funne i nedan omnämnda förhållande ett ytterligare bevis på vårdslöshet eller oförstånd i domareembetets utöfning och detta af betänkligare beskaffenhet.

I 2 kap. 12 § strafflagen finnes föreskrifvet, att, när böter skola förvandlas, de der genom flera domar ålagda äro, den förvandling skall ske efter böternas sammanlagda belopp, på sätt i 10 eller 11 § af samma kapitel sägs. Af denna föreskrift måste ovilkorligen följa, att förvandling af särskilda böter, som vore ålagda genom samma dom eller utslag, likaledes skulle verkställas efter böternas sammanlagda belopp, hvilken grundsats jemväl i lagskipningen vore allmänt erkänd och tillämpad. Då häradsrätten i fråga om de Brink ådömda böterna, tillhoppa ett hundra femtio kronor, förordnat, att desamma skulle, vid bristande tillgång till deras gäldande, förvandlas sålunda, att böterna å ett hundra kronor skulle öfvergå till fängelse under en månad tre dagar och böterna å femtio kronor till fängelse under tjugufyra dagar, eller tillsammans till fängelse under en månad tjugusju dagar, hade Brink ålagts att, derest han ej egde tillgång till böternas fulla gäldande, aftjena desamma med fängelse under icke mindre än aderton dagar utöfver den tid af tretionio dagar, hvartill fängelsestraffet skolat uppgå, om böterna, såsom rätteligen ske bort, förvandlats efter deras sammanlagda belopp. Men som, enligt hvad de från länsfängelset hit insända fångförteckningar för år 1883 utvisade, Brink, hvilken ej förmått gälda böternas fulla belopp, i stället hållits till endast en månad tjugufyra dagars fängelse utöfver den honom omedelbart ådömda fängelsetid, hade häradsrättens origtiga förvandlingsbeslut icke föranlett mer än femton dagars obehörig förlängning i strafftiden för Brink.

På grund af hvad sålunda anförts, uppdrog Justitie-ombudsmannen i skrifvelse den 7 April 1884 åt advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt att hos Kongl. Hofrätten lagligen tilltala den tillförordnade domhafvande, hvilken, då ifrågavarande utslag af häradsrätten meddelades, der fört ordet och således vore för rättens beslut ansvarig, samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, äfvensom förpligtelse att ersätta ej mindre Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Brinks

underhåll i fängelset under femton dagar, än ock till Brink utgifva skälig ersättning för förlängdt lidande, om han kunde anträffas och derpå gjorde anspråk.

Efter det t. f. domhufvanden fått häröfver sig förklara och Brink i afgifvet skriftligt yttrande fordrat såsom skadestånd i nyssnämnda hänseende sju kronor 50 öre, samt Konungens Befallningshafvande i Skaraborgs län angående ifrågakända kostnaden för Brinks underhåll insänt behörig uträkning, enligt hvilken samma kostnad uppgått till fyra kronor 19 öre, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 11 december 1884* af innehåll, att då uppenbart vore, att, såsom t. f. domhufvanden i sin förklaring anfört, 11 kapitlet 15 § strafflagen genom misskrifning kommit att beträffande Brinks förbrytelse mot Anders Larsson åberopas i stället för 14 § i samma kapitel, hvilket lagrum varit å denna förbrytelse tillämpligt, funne Kongl. Hofrätten hvad advokatfiskalsembetet härutinnan fört t. f. domhufvanden till last icke förtjena vidare afseende; men emedan, på sätt advokatfiskalsembetet anmärkt och t. f. domhufvanden i förklaringen jemväl vidgått, ifrågavarande böter, jemlikt 2 kapitlet 10, 11 och 12 §§ samt 4 kapitlet 7 och 8 §§ strafflagen bort förvandlas efter böternas sammanlagda belopp till trettionio dagars fängelse, och Brink således genom häradsrättens förvandlingsbeslut ålagts fängelsestraff under aderton dagar längre än som vederbort; ty, och då t. f. domhufvanden således i detta afseende visat vårdslöshet vid domareembetets utöfning, pröfvade Kongl. Hofrätten, med stöd af 25 kapitlet 17 § strafflagen, rättvist döma t. f. domhufvanden att härför böta femtio kronor; hvarjemte t. f. domhufvanden förpligtades godtgöra ej mindre Brink för det lidande, som tillskyndats honom derigenom, att han obehörigen hållits i fängelse femton dagar, med fordrade sju kronor 50 öre, än äfven Kongl. Maj:t och Kronan för Brinks underhåll i fängelset under samma tid med fyra kronor 19 öre.

Förutom de vid granskning af inkomna fångförteckningar gjorda anmärkningar, som föranledt åtal och för hvilka, så vidt i anledning af dessa åtal, efter den tid senast afgifna embetsberättelse omfattade, utslag meddelats af åtminstone en domstol, här ofvan blifvit redogjordt, har vid berörda granskning upprepade gånger förekommit den anmärkning, att i åtskilliga orter af landet flera särskilda häradsrätters utslag angående häktade personer icke blifvit till verkställighet insända förrän efter utgången af den i Kongl. kungörelsen den 16 september 1873 föreskrifna tid, inom hvilken underdomstols å landet utslag angående häktade per-

soner böra expedieras. På framställda förfrågningar om orsaken till det dröjsmål med ifrågavarande utslags expedierande, som således syntes hafva förelupit, har i flera fall blifvit af häradsrätternas ordförande hufvudsakligen anfördt: att de häktade personer, förfrågningarna afsett, inför domstolarna omedelbart efter utslagens afkunnande förklarar, att de ämnade öfver desamma anföra besvär; att i följd deraf de ofta ganska vidlyftiga ransakningsprotokollen i de mål, uti hvilka utslagen meddelats, blifvit för ifrågavarande personers räkning utskrifna och, så fort ske kunnat, till vederbörande Konungens Befallningshafvande eller tillsyningsmän öfversända; samt att domhafvandena icke kunde tänka sig, att åberopade kongl. kungörelse skulle afse jemväl det fall, då en fånge, efter utslagets afkunnande, genast inför häradsrätten tillkännagafve, att han ämnade öfverklaga utslaget, enär en sådan fånge icke vore mycket betjenad med endast utslaget utan ransakningsprotokollen och det i många fall kunde vara alldeles omöjligt att få samtliga ransakningsprotokoll jemte utslag angående en häktad person uppsatta och utskrifna inom sex dagar från sista ransakningstillfället.

I alla dessa fall har jag fäst vederbörande domares uppmärksamhet på de oeftergifliga tidsbestämmelser, som förekomma i åberopade kongl. kungörelse, äfvensom derpå, att genom uraktlåtenhet att ställa sig densamma till bokstaflig efterlefnad ett oförskyldt lidande lätteligen kan varda den sakfælde tillskyndadt. Det är nämligen denne obetaget att, utan afseende å det missnöje, han vid rätten må hafva anmält mot utslaget sedermera, i den ordning Kongl. förordningen angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft egande utslag den 30 maj 1873 bestämmer, förklara sig nöjd med utslaget och få före besvärstidens utgång börja undergå straffet; men då en sådan förklaring icke kan afgifvas eller straffet bringas till verkställighet förr, än utslaget till fängelset ankommer, är deraf en gifven följd att äfven i fall sådana som de, om hvilka här är fråga, utslagens expedierande icke bör utöfver den i lag stadgade tiden fördröjas; och någon svårighet att inom denna tid hinna få sjelfva utslaget utskrifvet och öfversändt till den, som öfver fängelset, der den sakfælde förvaras, har inseende och tillsyn, lär väl aldrig eller åtminstone ytterst sällan inträffa.

Då i nu ifrågakomma fall de sakfælde verkligen fullföljt talan hos vederbörande öfverdomstol och någon skada af utslagens expedierande efter den i lag föreskrifna tiden således icke följt, samt jag trott mig kunna förvänta, att de domare, för hvilka jag framhållit min uppfattning af åberopade kungörelse, framdeles i likartade fall skola ställa sig den-

samma till efterrättelse, har jag låtit de i omförmälda hänseende framställda anmärkningarna efter de gjorda erinringarna förfalla.

I fråga om *lagskipningens tillstånd i riket* har jag endast att meddela, att under det förflutna årets lopp icke förekommit något, som kunnat gifva mig anledning frångå de omdömen derom, som i flera föregående berättelser blifvit af min företrädare afgifna.

Följande förslag till ändring i allmän lag får jag underställa Riksdagens pröfning.

1) Efter den år 1877 af Konungen och Riksdagen antagna förändring af § 28 regeringsformen ega bekännare af mosaiska tros läran tillträde till domareembeten. För dem, såväl som för andra, gäller stadgandet i 1 kap. 7 § rättegångsbalken att ej någon må till domareembetet träda, förr än han aflagt domareed, hvilken enligt det i samma § stadgade edsformulär skall afläggas vid Gud och hans heliga *evangelium*, och någon rätt till afvikelse från edsformuläret, då eden skall afläggas af jude, har ännu icke blifvit genom lag medgifven. Det allmänna stadgandet i 16 § af Kongl. förordningen om främmande tros bekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 derom, att Konungen förordnar, huru förfaras bör, då främmande tros bekännare är af sådan lära, som icke tillstöder honom att aflägga ed, då den enligt lag erfordras, kan nämligen ej ega tillämpning på bekännare af den mosaiska tros läran, hvilken ingalunda förbjuder edgång utan fasthellre tillerkänner eden en ovilkorligen förbindande kraft.

Då nu en ed vid Guds heliga evangelium icke rimligen kan affordras bekännare af mosaiska tros läran, och, enligt hvad jag inhemtat, oaktadt mer än fjorton år förflutit sedan det tillförene genom grundlagen stadgade hinder för bekännare af nämnda lära att bekläda domareembeten blifvit undanröjdt, två bland rikets hofrätter ännu icke utfärdat något domareförordnande för jude, ehuru åtminstone i den ena af dessa hofrätter blifvit till erhållande af sådant förordnande anmäld medlem af mosaiska tros läran, om hvilken ej funnits skäl antaga, att han i kunskaper eller för domareembetes utöfning nödiga egenskaper stått efter andra auskultanter eller e. o. hofrättstjenstemän, som första gången erhållit domareförordnande, samt detta förhållande kan hafva sin grund i betänklighet mot att förordna jude att utöfva ett embete, i hvilket han enligt lagens ordalydelse ej får inträda förr än han aflagt en ed, hvars

innehåll är stridande mot hans religionslära, har jag — utan att afvakta det lagförslag, som, i följd af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 2 juni 1883 angående revision af gällande föreskrifter om eder, må vara att förvänta — funnit mig böra hos Riksdagen göra framställning om ett sådant tillägg till 1 kap. 7 § rättegångsbalken, att bekännare af mosaiska tros läran må berättigas aflägga domareed i en form, som öfverensstämmer med deras religionslära.

Af enahanda skäl som i fråga om domareeden blifvit anförda, torde i sammanhang dermed böra tagas i öfvervägande, huruvida icke, i öfverensstämmelse med hvad genom Kongl. förordningen den 6 februari 1879 beträffande vittneseden redan är föreskrifvet, ändring i de stadgade formulären jemväl för andra i lag och författningar föreskrifna eder borde medgifvas, då edgång skall fullgöras af bekännare af mosaiska tros läran. Jag vågar alltså föreslå:

att Riksdagen för sin del beslutar en förordning af innehåll att, då bekännare af mosaiska tros läran skall aflägga domareed eller annan i lag eller allmän författning föreskrifven ed, som enligt stadgadt formulär skall afläggas *vid Gud och hans heliga evangelium*, dessa ord skola utbytas mot orden: *vid Gud och hans heliga lag*.

---

2) I 121 § utsökningslagen stadgas, att, sedan fast egendom blifvit utmättningsvis försäld, de, hvilka anse sig hafva rätt till betalning ur köpeskillingen, så ock gäldenären ega att å *fyratioandra* dagen efter auktionen å utsatt ort och timme inför auktionsförrättaren sammanträda för att höras angående köpeskillingens fördelning, samt att, derest på klagan öfver auktionen högre myndighet förordnat om inställande af vidare åtgärd i målet och sammanträde förty ej kan hållas å den därför bestämda tid, sådant, såvidt ske kan, skall i föreskrifven ordning kungöras före den för sammanträdet bestämda tid. I 179 § samma lag åter föreskrifves, att den som vill klaga öfver auktion, som af öfverexekutor hållen är, skall ingifva sina besvär till Hofrätten i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län å *fyratiofemte* dagen samt i mål från öfriga delar af riket å trettionde dagen eller, då klagan föres mot öfverexekutor för stad, der Hofrätt har sitt säte, å tjugonde dagen efter auktionsdagen.

Angående tillkomsten af tidsbestämmelserna i dessa paragrafer inhemtas af 1877 års riksdagshandlingar: att uti det af Kongl. Maj:t med nådig proposition till Riksdagen öfverlemnade förslag till utsökningslag tiden för anförande af besvär öfver auktion, förrättad af öfverexekutor,

äfvensom öfver öfverexekutors beslut i andra mål, blifvit, i öfverensstämmelse med nya lagberedningens förslag, i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands, Vesternorrlands och Gotlands län föreslagen till trettio dagar och i mål från öfriga delar af riket till tjugo dagar: att det särskilda utskott, som behandlat nämnda proposition, i sitt först deröfver afgifna utlåtande ansett besvärstiden böra bestämmas i mål från Norrbottens och Vesterbottens län till fyratiofem dagar, i mål från Jemtlands, Vesternorrlands och Gotlands län till trettio dagar och i mål från rikets öfriga delar till tjugo dagar; samt att, efter anmärkning under öfverläggningarne i kamrarne, att den föreslagna besvärstiden i allmänhet vore för kort, och ärendets återförvisande till utskottet, detta gjort framställning om och Riksdagen antagit bestämmelserna om tid för besvärs anförande sådana de, efter Kongl. Maj:ts godkännande af Riksdagens beslut, sedermera blifvit i utsökningslagen stadgade.

I de fyra nordligaste länen skall alltså, der utmätningssauktion å fast egendom är hållen af öfverexekutor, sammanträde angående köpeskillingsliqviden ega rum, innan tiden för klagan öfver auktionen ännu är ute, ett förhållande, som uppenbarligen måste leda till oreda och osäkerhet, och hvilket i öfrigt står i strid mot förutsättningen i senare delen af 121 § utsökningslagen att högre myndighet kan, på besvär öfver auktionen, hafva före köpeskillingsliqvidssammanträdet förordnat om inställande af vidare åtgärder i målet, i hvilket fall liqvidssammanträde ej kan hållas å den bestämda dagen. Denna oegentlighet, uppkommen derigenom att Riksdagen ändrat de af Kongl. Maj:t i 179 § föreslagna tidsbestämmelser, utan att i sammanhang dermed vidtaga jemkning i motsvarande bestämmelser i 121 §, synes det vara nödvändigt att genom lagförändring afhjelpa. För detta ändamål är att välja mellan två utvägar: den ena att förkorta besvärstiden uti ifrågavarande mål från de fyra nordligaste länen, den andra att för dessa län bestämma en senare dag, än den nu fastställda, för köpeskillingsliqvidssammanträdet. Den senare utvägen torde möjligen icke finnas lämplig, då de omständigheter, hvilka föranledt bestämmandet af tiden för berörda sammanträde till sex veckor efter auktionen, icke undergått någon förändring. Mot den förstnämnda utvägen åter förekommer, att Riksdagen vid behandlingen af förslaget till utsökningslag år 1877 enhälligt ansåg en besvärstid af fyratiofem dagar i mål från ifrågavarande län nödvändig. Sedan dess har likväl genom nya jernvägar postförbindelsen mellan de nordligaste delarne af riket och hufvudstaden väsentligt förbättrats, så att numera för befordran af bref från det nordligast belägna öfverexekutorssätet till hufvudstaden vintertiden åtgår under vanliga förhållanden endast sju

dagar och sommartiden ännu kortare tid. Det under öfverläggningarna i kamrarna om utsökningslagens antagande anförda skäl för den längre besvärstiden eller att äfven i de provinser, hvilkas centralorter stå i beqväm och skyndsamt postkommunikation med sätet för vederbörande Hofrätt, befolkningen i de mera aflägsna socknarna så sällan hade beröring med närmaste poststation, att bref i allmänhet sent framkomme, synes mig icke heller vara af den vigt, att på grund deraf frågan om förkortad besvärstid bör öfvergifvas, enär det väl måste antagas, att den, som har att bevaka så viktiga angelägenheter, som dem, hvilka stå i sammanhang med utmätningssauktion å fast egendom, icke lär underlåta att, den tid sådan bevakning måste ega rum, vidtaga särskilda åtgärder för brefbefordran mellan sitt hemvist och närmaste poststation. För att likväl ej, genom att föreslå afhjelpande af det anmärkta missförhållandet endast genom besvärstidens förkortande, hvarför Riksdagen möjligen icke är benägen, äfventyra afslag på min framställning, hvars ändamål är att vinna en oundgängligen erforderlig öfverensstämmelse mellan de i 121 och 179 §§ utsökningslagen stadgade tider för köpskillingsliqvidssammanträde och för klagan öfver utmätningssauktion i mål från de fyra nordligaste länen, vågar jag hemställa:

att Riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring i tidsbestäm- melserna i vare sig 121 § eller 179 § utsökningslagen, att, vid det i förstnämnda § föreskrifna sammanträde angående fördelning af köpskillingen för utmätningssauktion försald fastighet, må, beträffande mål, som handläggas af öfverexekutor inom Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län, derest ej i särskilda fall oförutsedda hinder mellankomma, kunna vara att tillgå besked, huruvida besvär öfver den förutgångna utmätningssauktionen blifvit anförda eller icke.

Öfver de klagomål, som under år 1884 varit föremål för Justitieombudsmannens handläggning, meddelas här följande öfversigt:

Vid 1884 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	3,
under året inkommo klagomål till antal af.....	70,
	<u>Summa 73.</u>
Af dessa hafva	
utan åtgärd lemnats	39,
efter vederbörandes hörande fått förfalla	25,
till åtal hänvisats	7,
vid årets slut, såsom fortfarande under handläggning, balanserats ...	2,
	<u>Summa 73.</u>

Under år 1884 hafva åtal förordnats för embetsfel, upptäckta vid fångförteckningarnes granskning, ...	7,
hvertill komma de under året förordnade åtal, som föranledts af förd klagan, likaledes.....	7.
	<u>Summa 14.</u>

I den hos Högsta Domstolen jemlikt Kongl. stadgan den 21 april 1876 förda minnesbok hafva följande under året meddelade domslut blifvit antecknade:

»Sedan en person, som år 1876 tillhandlat sig en mattväfnad, i början af år 1883 instämt säljaren, med yrkande om köpets återgång, har Högsta Domstolen, ehuru omföruälda mattväfnad innehållit arsenik till sådan myckenhet, att väfnadens begagnande såsom mattor kunnat medföra för människors helsa skadliga följder, och varan följaktligen varit behäftad med sådant fel, som enligt lag kunnat till köpets återgång föranleda, likväl ansett, att, då af nämnda tyg kort efter köpet förfärdigade golfmattor blifvit af köparen begagnade under flera år, åtminstone till och med år 1882, köparen icke vore lagligen berättigad att mot återställande af mattorna i deras nuvarande skick återbekomma den för varan erlagda köpeskilling.»

(Dom den ²⁰/₁₁ 84 i mål mellan sterbhusdelegarne efter handlanden August Boije, å ena, och apotekaren C. G. Ringström, å andra sidan.)

»Enär införsel till Lappmarken af bränvin vore genom Kongl. brefvet den 29 november 1839 vid vite af 33 riksdaler 16 sk. banko förbjuden samt Johan Fredrik Olofsson erkänt, att han år 1875 till Sorsele socken i Lappmarken infört bränvin, hvilket, jemte det kärl, hvori det förvarats, af klaganden tagits i beslag, har Högsta Domstolen dömt Johan Fredrik Olofsson att utgifva det stadgade vitet med femtio kronor samt förklarat i beslag taget bränvin och kärl förbrutna; och skulle såväl böterna som värdet af det förbrutna godset tillfalla kronan.»

(Utslag den ⁶/₁₁ 84 på länsmannen J. G. Lindbergs underdåniga besvär.)

»Sedan gästgifvaren C. O. Janson, hvilken å det honom tillhöriga ett fjerdedels mantal gästgifverihemman i Broddbo by i Sala socken idkade handel med spirituösa drycker, i juli månad 1880 till biträde i nämnda spirituosaaffär antagit källarmästaren C. H. Berggren, och denne, efter mottagna dels till Janson personligen och dels till vin- och spirituosa-handeln i Broddbo adresserade skriftliga requisitioner å bränvin till mindre

myckenhet än etthundra kannor, låtit ej mindre vid den å Sala stads område belägna Broddbo jernvägsstation afhemta och till Jansons hemman i Broddbo by forsla reqvirenterna tillhöriga tomkärl än äfven, efter det i kärlden tappats den myckenhet spirituosa, som blifvit reqvireerad, till Broddbo jernvägsstation åter transportera kärlden med deras innehåll och desamma till reqvirenterne afsända, samt efter anstaldt åtal mot Janson för berörda förfarande, rådstufvurätten i Sala och Svea hofrätt genom sammanstående utslag, emedan Janson icke vunnit rättighet att i Sala stad eller å dess område idka mindre partihandel med bränvin, och Berggren måste anses genom ofvan omförmälda förfarande hafva vid Broddbo jernvägsstation eller å Sala stads område till köparne utlemnat det sålda bränvinet och följaktligen öfverträdt det i 4 § 2 mom. i förordningen den 24 augusti 1877 stadgade förbud för innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin att låta genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrättighet utöfvade, till köpare utlemna bränvin i mindre myckenhet än etthundra kannor, ty och som det måste antagas, att Janson egt vetskap om Berggrens åtgöranden i afseende å utlemnande af bränvin till köpare, jemlikt 50, 45 och 54 §§ i nämnda förordning, fält Janson till ansvar för oloflig försäljning af bränvin; så har Högsta Domstolen, der Janson sig besvärat, funnit skäl icke vara anfördt, som i Hofrättens utslag kunde verka ändring.»

(Utslag den ¹⁸/₁₂ 84 på gästgifvaren C. O. Jansons i Broddbo underdåniga besvär.)

Den embetsresa, som under sistlidna års höst af mig företogs, sträckte sig till största delen af Kalmar län, hela Blekinge län samt östra delarne af Kristianstads, Malmöhus, Kronobergs, Jönköpings och Östergötlands län. Jag besökte derunder, utom de allmänna domstolarna, nämligen Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt landt- och stadsdomstolarna, jemväl landskanslien, landskontoren och domkapitlen äfvensom läns-, krono-, stads och häradshäktena jemte straff-fängelserna i Carlskrona och Norrköping. Vid domstolarna och i embetsverken var i fråga om ärendenas gång, såvidt derom af diarier och rotlar kunnat inhemtas kännedom, föga att anmärka; i fängelserna syntes ordning och snygghet vara rådande och öfver fångarnes behandling förspordes icke några befogade klagomål.

De iakttagelser, som under resan gjordes, finnas omständligare angifna i resediarier, hvilket jemte expeditionens diarier och registratur till Riksdagens lagutskott inlemnas.

Från herr statsrådet och chefen för Kongl. justitiedepartementet har, på förfrågan, det besked erhållits, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning § 19 regeringsformen utstakar, icke blifvit meddelad under den tid, som efter början af sistlidna års riksdag förflutit.

Till fullgörande af den i § 14 af instruktionen för Justitie-ombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda hemställningar, har jag från Kongl. statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels om de af Riksdagen år 1884 aflåtna underdåniga skrivelser, samt om de åtgärder, som i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter, en förteckning jemväl upprättad öfver de genom nyssnämnda skrivelser anhängiggjorda ärenden, som icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i den till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda. Angående dessa ärenden äro uppgifter meddelade om de åtgärder, som med dem blifvit vidtagna under tiden efter afgifvande af senaste embetsberättelse.

Omförmälda uppgifter, tillika med en tabell öfver de underdåniga skrivelser, nästlidna års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät, finnas intagna i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i januari 1885.

L. W. LOTHIGIUS.

D. G. Restadius.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIE-OMBUDSMANS EMBETSBERÄTTELSE

till 1885 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda Kongl. statsdepartementen på de af Riksdagen år 1884 aflåtna underdåniga skrifvelser jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna*).

1:o Kongl. justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 22 Februari, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt till betalning i visst fall för borgade varor. (1.)

Förordning i ämnet utfärdad den 21 Mars 1884.

2:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden i vissa domsagor samt för avslutande af ting. (2.)

Förordning i ämnet utfärdad den 21 Mars 1884.

3:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrade bestämmelser om prestexamen. (3.)

Förordning i ämnet utfärdad den 18 april 1884.

4:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af 3, 58, 69, 88 och 89 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866. (4.)

Förordning i ämnet utfärdad den 21 mars 1884.

5:o af den 27 februari, angående val af Justitie-ombudsman och hans suppleant. (5.)
1884 den 7 mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

6:o af den 4 mars, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom. (8.)

Lag i ämnet utfärdad den 18 april 1884.

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll.

- 7:o af samma dag, om beredande åt sammankomster för gemensam andaktsöfning af hittills saknadtt nödigt skydd. (9.)
 Öfver ett inom justitie-departementet utarbetadt förslag till lag om ändring i 11 kap. 1, 2, 3, 5 och 6 §§ strafflagen har Högsta Domstolen afgifvit infordradt utlåtande, hvar efter frågan öfverlemnats till nya lagberedningen för att komma under behandling i sammanhang med föreskrifven revision af strafflagen i allmänhet.
- 8:o af den 15 mars, om ändrad lydelse af § 104 konkurslagen. (12.)
 Sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 5 juli 1884 utfärdadt lag i ämnet.
- 9:o af samma dag, om antagande af en lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse. (13.)
 Sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 26 september 1884 utfärdadt lag i ämnet.
- 10:o af samma dag, om ändring af 19 § skiftesstadgan. (11.)
 Efter det Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 5 juli 1884 utfärdadt förordning i ämnet.
- 11:o af den 21 mars, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående prestmöte. (20.)
 1884 den 18 april i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
- 12:o af den 9 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skydd för varumärken. (23.)
 Lag i ämnet utfärdad den 5 juli 1884.
- 13:o af den 30 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphäfvande af 20 kap. 2 § och ändring i 21 kap. 2 § kyrkolagen. (31.)
 Förordning i ämnet utfärdad den 16 maj 1884.
- 14:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående undervattenstelegrafkablar. (32.)
 Lag i ämnet utfärdad den 9 januari 1885.
- 15:o af samma dag, om antagande af en lag angående ogift kvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig. (33.)
 Sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 5 juli 1884 utfärdadt lag i ämnet.
- 16:o af samma dag, om antagande af en lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prestgård. (34.)
 Efter Högsta Domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 26 september å förslaget vägrat sanktion; och har Högsta Domstolen sedermera afgifvit utlåtande öfver ett inom Justitiedepartementet utarbetadt lagförslag i ämnet, hvilket Kongl. Maj:t den 9 innevarande januari beslutat förelägga riksdagen.

17:o af den 7 maj, om framläggande af förslag till vissa ändringar och tillägg i gällande lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden. (39.)
1884 den 30 augusti i Statsrådet anmäld; och öfverlemnad till nya lagberedningens handläggning,

18:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphäfvande af strafflagens stadganden angående fängelsestraff vid vatten och bröd jemte dermed sammanhang egande författningar. (40.)

Lagar i ämnet utfärdade den 16 maj 1884.

19:o af den 9 maj, om framläggande af förslag till lagbestämmelser i syfte att större trygghet mot förlust, än nu gällande förordning angående förlagsinteckning lemnar, beredes förlagsgifvare, då förlagstagare till annan öfverlåter bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagslån blifvit mot förlagsinteckning lemnadt. (41.)

Remitterad till nya lagberedningen för afgifvande af utlåtande.

20:o af samma dag, angående lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellau kommunerna och enskilde i följd af fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser i stad eller i köping eller å annan ort, för hvars bebygganden stadganden lika med de för stad gällande, anses böra på grund af befolkningens täthet tillämpas. (42.)

1884 den 3 oktober i Statsrådet anmäld; och uppdrogs åt komiterade att utarbete lagförslag i ämnet.

21:o af samma dag, om antagande af en lag angående utsträckt tillämpning af de i förordningen den 15 oktober 1880 meddelade särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning af jernväg, så ock i fråga om förvaltning af jernväg under konkurs. (43.)

Sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 5 juli 1884 utfärdat förordning i ämnet.

22:o af den 13 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel. (45.)

1884 den 29 juni i Statsrådet anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

23:o af samma dag, angående statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt. (71.)

1884 den 16 oktober i Statsrådet anmäld; och öfverlemnad till statistiska centralbyrån för afgifvande af underdånigt förslag rörande utarbetande af den i skrifvelsen omförmälda statistiska redogörelsen, hvilket förslag den 9 januari 1885 inkommit.

Stockholm den 10 januari 1885.

Ex officio

Carl Boheman.

2:o. Kongl. utrikes-departementet.

24:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 10 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel. (46.)

1884 den 18 juli i underdånighet föredragen, och Statskontoret genom nådigt bref för skeende anordningar om Riksdagens berörda skrifvelse underrättadt.

25:o af den 11 maj, med framställningar i anledning af Riksdagens år 1883 församlade revisorerers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1881, hvilken skrifvelse, i hvad den anginge utrikes-departementet, blifvit till detsamma genom finans-departementet meddelad. (53.)

Föredragen den 18 juli 1884; och enär enligt gällande föreskrifter departementets expensmedel, af hvilka inköp af böcker för dess räkning bekostas, icke få användas för andra utgifter än sådana, som äro för departementets egentliga verksamhet behöfliga, fann Kongl. Maj:t någon särskild föreskrift i det af Riksdagen angifna syfte icke vara erforderlig.

Stockholm den 31 december 1884.

Alfr. Lagerheim,
Kabinettssekreterare.

3:o. Kongl. landtförsvars-departementet.

26:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 11 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel. (48.)

Föredrogs den 30 maj och meddelades såväl arméförvaltningen som statskontoret till kännedom och efter rättelse, äfvensom ock, i erforderliga delar, öfrige vederbörande dels till kännedom och dels för åtgärders vidtagande.

I anledning af förhöjning i anslaget utfärdades ny stat för Gotlands nationalbeväring, hvarefter Kongl. Maj:t under den 31 oktober förordnat om trängbataljonens blifvande organisation samt fastställt stat för denna bataljon att från 1885 års början i mån af bataljonens uppsättning tills vidare tillämpas.

27:o af den 13 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (52.)

Anmäld genom finans-departementet den 30 maj och transsumt af skrifvelsen, i hvad den tillhörde landtförsvars-departementets handläggning, detta departement meddeladt.

Föredrogs genom landtförsvars-departementet den 10 juli; och blef, jemte det riksdagens beslut i fråga om nedsättning i anslaget för blesserade officerare och underofficerare af Kongl. Maj:t godkändes, genom nådigt bref förordnad, att den rätt till pension, som i följd af Rikets Ständers beslut och Kongl. brefvet den 16 mars 1858 under stadgadt

vilkor tillkomme lärare vid de högre militärläroverken, skulle upphöra, så vidt anginge vid dessa läroverk såsom lärare anstälde officerare, med undantag för dem, som vunnit anställning före den 10 juli 1884.

Vidare utfärdades i vanlig ordning cirkulär till länsstyrelserna angående det för år 1885 anvisade anslag till gratifikationer åt de från 1808 och 1809 årens krig kvarlevande landtvärnsmän, och underrättades direktionen öfver arméns pensionskassa om Riksdagens beslut i fråga om det å extra stat uppförda kreditivet till upprätthållande af arméns pensionering.

28:o af den 11 maj, i anledning af Riksdagens år 1883 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1881. (53.)

Anmäld genom finans-departementet den 23 maj och transsumt expedieradt till landtförsvars-departementet, så vidt skrivelsen afsåg gjord framställning rörande tillhandahållande af vissa persedlar åt manskap, som under mötena vore förlagdt i tält.

Föredrogs genom landtförsvars-departementet den 18 juni; och behagade Kongl. Maj:t, i enlighet med Riksdagens anhållan, bemyndiga arméförvaltningen å intendents-departementet att, i den mån anslaget till underhåll af sängkläder m. m. å mötesplatserna dertill lemna tillgång, uppköpa och utlemna filtar och handdukar äfven till det manskap, som förlägges i tält.

29:o af den 11 maj, i anledning af väckta frågor rörande lättnader i rustnings- och roteringsbesvären. (59.)

Anmäld den 30 maj och öfverlemnad till arméförvaltningen å artilleri- och intendents-departementen för afgifvande af erforderliga utlåtanden och förslag i ämnet.

Den härigenom vunna utredningen kommer att föranleda särskilda framställningar till Riksdagen, men har Kongl. Maj:t emellertid, under den 21 november, förordnat om vidtagande af de åtgärder, som krävas för att rusthållarne vid de beridna rusthållstrupperna må, på sätt Riksdagen åsyftat, redan från och med år 1885 komma i åtnjutande af den ifrågasatta lindringen i rustningsbesväret.

Stockholm den 30 december 1884.

J. E. Elliot.

4:o. Kongl. sjöförsvars-departementet.

30:o Riksdagens underdåniga skrivelse af den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel. (48.)

Den 23 maj 1884 föredragen och innehållet af den underdåniga skrivelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efterrättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställighet af i ämnet fattade beslut.

Bih. till Just.-ombudsmannens embetsberättelse till 1885 års Riksdag.

31:o af den 11 maj, rörande vissa lättnader i de besvär, som åligga dels rusthållarne vid det berustade kavalleriet samt det berustade infanteriet, dels ock rust- och rotehållare vid båtsmanshållet. (59.)

Sedan från landtförsvars-departementet öfverlemnad bestyrkt afskrift af denna skrifvelse den 23 maj 1884 anmäls för Kongl. Maj:t och öfverlemnats till marinförvaltningen med föreskrift för förvaltningen att med anledning af samma skrifvelse, i hvad den afsåge rust- och rotehållare vid båtsmanshållet, inkomma med underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t, efter det marinförvaltningen sådant utlåtande afgifvit, under den 21 november 1884 meddelat kungörelse i de delar af ämnet, hvilka tillhörde sjöförsvars-departementets föredragning.

32:o af den 13 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (52.)

Den 30 maj 1884 genom finans-departementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnadt till sjöförsvars-departementet, hvarifrån den 13 påföljande juni nådiga föreskrifter vederbörande till efterrättelse meddelades.

Stockholm den 30 december 1884.

R. E. Eckerström.

5:o. Kongl. civil-departementet.

33:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 9 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till Stockholms stad af en del utaf den under Djurgården lydande mark. (22.)

Anmäldes den 10 juli, och fann Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, skäligt upplåta de ifrågasatta områdena å Djurgården till Stockholms stad på de i Riksdagens skrifvelse omförmälda vilkor, att af staden tillträdas å vissa bestämda tider och med skyldighet för staden att senast den 1 april 1885 hafva öfverlemnadt till Djurgården den mark, som af staden skulle afträdas; hvarförutom Kongl. Maj:t meddelade öfriga, af beslutet föranledda bestämmelser.

34:o af den 9 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående patent. (24.)

Anmäldes den 16 maj, och utfärdades då Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående patent.

35:o af den 10 maj, angående förbindelse medelst ångfärja emellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn. (28.)

Anmäldes den 23 maj, hvarvid Kongl. Maj:t bemyndigade chefen för civil-departementet att utse komiterade för att afgifva betänkande i frågan. Sedan betänkandet från komiterade derefter inkommit, blef ärendet den 3 oktober remitteradt till styrelsen för statens jernvägstrafik och väg- och vattenbyggnads-styrelsen att gemensamt afgifva utlåtande.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

36:o af den 30 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förnyad grufvestadga. (30.)

Den 16 maj anmäldes ärendet och utfärdades Kongl. Maj:ts förnyade grufvestadga.

37:o af den 10 maj, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (35.)

Anmäldes den 23 maj och meddelades väg- och vattenbyggnads-styrelsen.

38:o af den 10 maj, angående statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker. (36.)

Anmäldes den 23 maj, dervid Kongl. Maj:t förordnade, att underrättelse om Riksdagens beslut skulle till efterrättelse meddelas statskontoret samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med befallning till styrelsen att, i anledning deraf, vidtaga de på styrelsen ankommande åtgärder, och att, vid afgifvande af yttrande och förslag angående anvisande af statsbidrag för arbeten af beskaffenhet, att deras utförande af styrelsen kontrollerades, taga i öfvervägande, huruvida särskilda vilkor och kontroller utöfver de i Riksdagens skrivelser af den 27 april 1881 och den 11 juni 1883 angifna och af Kongl. Maj:t godkända vilkor syntes böra för hvarje särskildt företag föreskrivas.

39:o af den 13 maj, dels om jernvägsbyggnader för statens räkning samt om inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpsammars jernväg, dels om lån åt vissa enskilda jernvägsbolag. (38.)

Anmäldes den 30 maj, hvarvid Kongl. Maj:t förordnade:

dels att skrifvelsen, i hvad den anginge anslaget till fortsättning af arbetena å stambanan emellan Bräcke och Sollefteå för år 1885, skulle meddelas väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

dels ock att, beträffande låneanslagen af 795,500 kronor till Skåne—Hallands jernvägsaktiebolag och af 1,550,000 kronor till mellersta Hallands jernvägsaktiebolag, bemälda bolag skulle underrättas om Riksdagens beslut i dessa delar; och har Kongl. Maj:t derefter, i fråga om dessa låneanslag, meddelat särskilda nådiga beslut, enligt hvad här nedan under punkten 41:o närmare angifves.

I fråga åter om inköpet och ombyggnad af Sundsvall—Torpsammars jernväg hade Kongl. Maj:t den 23 maj, jemte förklarande att banans ombyggnad skulle af väg- och vattenbyggnads-styrelsen verkställas, uppdragit åt general-direktörerna C. O. Troilius och C. G. Beijer att i samråd uppgöra förslag till aftal med Sundsvalls jernvägsaktiebolags styrelse och Sundsvalls stad angående banans inköp och upplåtelse af erforderlig jord för jernvägsanläggningen, samt att, sedan förslaget uppgjorts och af vederbörande antagits, underställa detsamma Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Sedan förslag i berörda afseenden derefter upprättats och af vederbörande antagits, har Kongl. Maj:t den 5 december derå lemnat sitt godkännande och inköpet af banan sålunda kommit till stånd.

40:o af den 11 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (49.)

Skrifvelsen anmäldes den 30 maj, hvarvid Kongl. Maj:t — med godkännande af de beslut, som af Riksdagen blifvit fattade utöfver eller med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit, samt med förklarande, att i fråga om tillgodonjutande af de utaf Riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse hvad derom vore eller blefve föreskrifvet — förordnade, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom öfriga vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer i de delar, som dem särskildt anginge, med bemyndigande att hos statskontoret lyfta beviljade extra anslag; och hafva för öfrigt, i fråga om vissa punkter i Riksdagens skrifvelse, meddelats särskilda nådiga beslut, hvarigenom Kongl. Maj:t, bland annat, den 3 oktober tillsatt en komité med uppdrag ej mindre att utreda, om och i hvad mån åtgärder kunde finnas lämpliga för ordnandet af förhållandet mellan arbetsgifvare och arbetare beträffande möjliga olycksfall i arbetet, äfvensom för beredande af ålderdomsförsäkring åt arbetare och med dem jemförliga personer, än äfven att derefter afgifva de förslag, hvar-till utredningen gäfve anledning.

41:o af den 14 maj, angående sättet för anskaffande af medel till vissa beslutade utgifter för statens jernvägsanläggningar och till lån åt enskilda jernvägar. (75.)

Anmäldes den 30 maj och bemyndigades väg- och vattenbyggnads-styrelsen att i riksgäldskontoret efter behof lyfta de af Riksdagen anvisade två millioner kronor till norra stambanan emellan Bräcke och Sollefteå, äfvensom en million sexhundra tusen kronor till Söderhamns jernvägs inköp och ombyggnad, i den mån de funnes disponibla; hvarjemte Kongl. Maj:t meddelat särskilda nådiga beslut

den 5 september angående låneunderstödet till Skåne—Hallands jernvägsaktiebolag; samt den 5 december angående *dels* anslaget till Sundsvall—Torshamnars jernvägs inköp och ombyggnad, *dels* angående låneunderstödet till mellersta Hallands jernvägsaktiebolag. Stockholm den 31 december 1884.

V. L. Groll.

6:o. Kongl. finans-departementet.

42:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 mars, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret. (15.)

Den 21 mars i underdånighet anmäld, och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

43:o af den 9 april, angående Kongl. Maj:ts förslag rörande de kongl. teatrarne. (21.) Sedan Stockholms stadsfullmäktige i infordradt yttrande anmält, att ett belopp af 50,000 kronor utaf medel, som blifvit ställda till stadsfullmäktiges förfogande, komme att i början af oktober månad under hvar och ett af åren 1884, 1885 och 1886 ur stadskassan

hållas vederbörande tillhanda såsom bidrag till kostnaden för upprätthållande af de Kongl. teatrarnes verksamhet under närmast följande tre spelår, har Kongl. Maj:t den 4 juni förklarar, att de kongl. teatrarnes verksamhet skall under närmast följande tre spelår, räknade från och med den 1 juli 1884, fortgå efter hufvudsakligen enahanda plan som hittills, i hvilket afseende erforderliga föreskrifter jemväl blifvit vederbörande meddelade.

44:o af den 19 april, angående förändringar i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser. (25.)

I öfverensstämmelse med Riksdagens i förestående skrifvelse anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 5 juli låtit utfärda nådig kungörelse angående förändring i portoafgifterna för inrikes bref och brefkort samt i afgiften för inländsk postförsändelses rekommendation, hvarjemte Kongl. Maj:t förklarar, att från och med nästkommande års ingång afgiften för alla bref, hvilka genom postverkets förmedling utvexlas, skall ingå till postkassan.

45:o af den 26 april, angående virkesunderstöd för anläggning af jernväg från Luleå till norska gränsen. (29.)

Vid föredragning den 2 maj af förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t godkänt de förbehåll och vilkor, hvarunder Riksdagen lemnat sitt medgifvande till Kongl. Maj:ts den 16 november 1883 afgifna proposition i ämnet, samt förordnat att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen sålunda beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

46:o af den 9 maj, angående val af fullmäktige i riksbanken. (14.)

Den 16 maj i underdånighet anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

47:o af den 10 maj, angående tullbevillningen. (64.)

Den 5 juli har Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut i förevarande ämne, låtit utfärda nådig kungörelse angående nedsättning i tullafgiften å thé, att lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1885.

48:o af samma dag, angående stämpelafgiften. (65.)

I öfverensstämmelse med Riksdagens i förestående skrifvelse anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 9 augusti låtit utfärda nådig förordning angående stämpelafgiften, att gälla från och med år 1885.

49:o af samma dag, angående vilkoren för försäljning af bränvin. (66.)

Vid föredragning den 16 maj af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t anbefalt öfverståthållare-embetet samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen att öfver Riksdagens förevarande skrifvelse afgifva underdåniga utlåtanden, hvarjemte enahanda befallning meddelats generalbefälhafvarne i militärdistriktet, den i 4:de militärdistriktet jemväl såsom chef för lifgardesbrigaden, kavalleriinspektören och militärbefälhafvaren på Gotland beträffande det af Riksdagen för dess del beslutade förbudet mot utskänkning af bränvin vid läger eller der trupp eljest är för flera dagar sammandragen. Och är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

50:o af samma dag, angående förändrad lydelse af Kongl. förordningen den 14 september 1883 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter. (67.)

Den 16 maj har Kongl. Maj:t, med föranledande af hvad Riksdagen i förevarande ämne beslutit, låtit utfärda nådig förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

51:o af den 14 maj, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (78.) Enligt Riksdagens i förevarande skrifvelse framställda begäran har Kongl. Maj:t den 16 maj låtit utfärda nådig kungörelse angående den vid 1884 års riksdag åtagna bevillning af fast egendom samt af inkomst.

52:o af den 10 maj, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (37.)

Den 23 maj har Riksdagens i förevarande skrifvelse anmälda beslut meddelats statskontoret till kännedom.

53:o af den 11 maj, angående Riksdagens revisorers berättelse för år 1881. (53.) Vid föredragning den 23 maj af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att transsumt af densamma jemte protokollsutdrag skulle expedieras till utrikes-departementet, i hvad skrifvelsen anginge framställning rörande detta departements bokinköp, och till landtförsvars-departementet, så vidt den afsåge gjord framställning rörande tillhandahållande af vissa persedlar åt manskap, som under mötena vore förlagdt i tält: hvarjemte Kongl. Maj:t dels anbefalt direktionen för de kongl. teatrarne att låta vid teatrarne räkenskaper foga transsumt af kontrakt eller direktionsbeslut, innefattande bestämmelser angående aflöningen åt dem af teaterpersonalen, hvilkas löneförmåner icke utgå efter förut fastställd stat, dels ock, med anledning af Riksdagens framställning, låtit utfärda nådig kungörelse angående skyldighet för vederbörande verk och inrättningar att, i och för deras räkenskapers granskning af Riksdagens revisorer, afgifva berättelser och räkenskapssammandrag.

Sedan väg- och vattenbyggnads-styrelsen samt general-tullstyrelsen afgifvit underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 12 september förordnat, att den genom nådiga brefven den 22 augusti 1855 och den 13 februari 1863 medgifna tullfrihet för de materialier, instrumenter och effekter, som från utrikes ort införas för statens jernvägars behof, skall upphöra med 1884 års utgång.

Riksdagens skrifvelse har dermed blifvit i alla de punkter, som beröra finans-departementet, slutligen handlagd.

54:o af samma dag, angående försäljning af kronolägenheten Låstads qvarnstensbrott i Bergs socken af Skaraborgs län. (54.)

Den 23 maj har Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i detta ärende meddelats domänstyrelsen till kännedom och efter rättelse, hvarjemte bemälda styrelse blifvit anbefald att föranstalta om auktion å ifrågakomna lägenheten.

55:o af samma dag, angående försäljning af indragna militiebostället Tureholm eller Haapakylä N:o 13 i Norrbottens län. (55.)

Sedan domänstyrelsen, efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län hörande, den 8 augusti afgifvit infordradt underdånigt yttrande angående sättet för verkställande af den ifrågavarande egendomens försäljning, har Kongl. Maj:t den 5 september förordnat, att den till försäljning afsedda del af egendomen skall i sin helhet utbjudas å offentlig auktion till försäljning åt den högst bjudande under de i nådiga brevet den 29 maj 1874 stadgade vilkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars år 1885; hvarjemte Kongl. Maj:t uppdragit åt domänstyrelsen att i vederbörlig ordning föranstalta om auktion.

56:o af samma dag, angående eftergift af kronan tillerkänd ersättning för försummad byggnads- och odlingsskyldighet å krononybygget Lantto N:o 12 i Norrbottens län. (57.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i förestående ärende beslutit har den 23 maj meddelats vederbörande till kännedom och efterrättelse.

57:o af samma dag, angående väckta frågor om statens inlösande dels af skattefrälseräntor, dels af kronotionde, som åtföljer patronrätt m. m. (58.)

Kongl. Maj:t har den 23 maj anbefalt kammarkollegium att öfver Riksdagens förevarande skrifvelse afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

58:o af samma dag, angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Hammar i Vermlands län. (61.)

Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i förestående ärende har den 23 maj meddelats domänstyrelsen till kännedom samt för vederbörandes förständigande.

59:o af den 13 maj, angående eftergift af kronans rätt till vissa danaarf. (62.)

Den 23 maj har Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut i förevarande ärende meddelats vederbörande till kännedom och efterrättelse, hvarjemte Kongl. Maj:t funnit godt anbefalla statskontoret att under förskottstitel anordna och till advokatfiskalen L. G. Linde utbetala aktoratsarfvide i mål mot gästgifvaren Grönbergs enka, Maria Catharina Grönberg, med 587 kronor 20 öre, att framdeles ersättas af de vid enkan Grönbergs död inflytande danaarfsmedel.

60:o af den 11 maj, angående kronohemmanet Norrbackas upplåtande på vissa vilkor till sällskapet Eugeniahemmet. (63.)

Hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit, har den 23 maj meddelats domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för sällskapet Eugeniahemmets styrelses och öfriga vederbörandes förständigande.

61:o af den 13 maj, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (72.)

Den 30 maj i underdånighet anmäld samt statskontoret till kännedom och efterrättelse meddelad.

62:o af den 14 maj, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (76.) Denna skrifvelse har den 23 maj blifvit för Kongl. Maj:t anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

63:o af samma dag, angående fond för nytt riksdagshus och förstärkande af statsverkets grundfond. (77.)

Innehållet af denna skrifvelse har den 23 maj meddelats statskontoret till kännedom och efterrättelse, med befallning till statskontoret att före utgången af år 1885 till riksgäldskontoret öfverlemna det belopp, Riksdagen beslutit afsätta till fond för nytt riksdagshus.

64:o af den 10 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel. (44.)

Innehållet af denna Riksdagens skrifvelse har den 30 i samma månad meddelats riksmarskalksembetet och statskontoret till kännedom och efterrättelse.

65:o af den 13 maj, ang. regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel. (50.)

Vid föredragning den 30 maj af förestående skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under sjunde hufvudtiteln, i hvad besluten skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att skrifvelsen skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta embetsverk ankomme, äfvensom att innehållet af skrifvelsen i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas; hvarjemte Kongl. Maj:t den 31 oktober 1884 utfärdat instruktion för finans-departementets kontroll- och justeringsbyrå samt den 28 påföljande november meddelat föreskrift om utförande af hamnbyggnad vid stora Rör.

66:o af samma dag, ang. regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (52.)

Vid föredragning häraf den 30 maj har Kongl. Maj:t förordnat, att Riksdagens berörda skrifvelse skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än finansdepartementet, för sådant ändamål till vederbörande departement öfverlemnas samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle till kännedom och efterrättelse meddelas statskontoret, hvarjemte pensionsresolutioner utfärdats för justitie-ombudsmannen Nils August Fröman och öfverstelöjtnanten Edvin Hippolit Ströms enka, Johanna Mathilda Ström, född Taube.

67:o af den 14 maj, ang. stämmoböters utbytande mot en viss indrifningsafgift. (69.) Kongl. Maj:t har den 30 maj anbefalt statskontoret och kammarrätten att i anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse afgifva gemensamt underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

68:o af samma dag med ny riksstat. (70.)

Vid föredragning den 30 maj af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t funnit godt att för vederbörlig handläggning öfverlemna densamma, i hvad den afsåge ett deri nyuppfördt anslag till folkskolelärares pensionsinrättning, till ecklesiastik-departementet, för hvilket

ändamål protokollsutdrag afgått till nämnda departement; hvarjemte den ifrågavarande skrifvelse bilagda riksstaten tillstälts statskontoret till kännedom och efterrättelse.

69:o af den 13 maj med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (73.)
Med anledning af Riksdagens anhållan har Kongl. Maj:t den 27 juni låtit utfärda nådig kungörelse angående riksbankens styrelse och förvaltning.

70:o af den 11 maj, i anledning af väckt fråga om en utredning rörande de s. k. expensmedlens användande. (56.)

Vid anmälan af denna skrifvelse den 28 sistlidne november har Kongl. Maj:t uppdragit, dels åt chefen för civil-departementet att taga under behandling frågan, i hvad mån en inskränkning i kostnaden för det statistiska trycket kunde ske;

dels åt chefen för justitie-departementet att taga under öfvervägande, huruvida genom förändradt aftal rörande post- och inrikestidningar anordningar kunde vidtagas, ledande dertill, att kostnaden för kungörelsens och legala annonsers införande ställdes så låg som möjligt samt att meddelanden från Kongl. Maj:ts kansli kostnadsfritt offentliggjordes,

dels ock åt chefen för ecklesiastik-departementet att efter frågans utredning tillse, huruvida och under hvilka vilkor för statens räkning skeende inköp af statskalendrar kunde ske mot ett nedsatt pris;

hvarjemte Kongl. Maj:t anbefalt statskontoret att, efter i uppgifna afseenden åstadkommen utredning samt vederbörandes hörande, i öfrigt afgifva förslag till föreskrifter.

Stockholm den 31 december 1884.

Robert Dickson.

7:o. Kongl. ecklesiastik-departementet.

71:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 26 april, angående afskaffande af de så kallade pastoralprofven. (27.)

Då Kongl. Maj:t redan den 18 april 1884 låtit utfärda nådig kungörelse angående pastorexamens upphörande m. m., har Kongl. Maj:t den 9 maj 1884 funnit Riksdagens ifrågavarande skrifvelse icke till någon vidare åtgärd föranleda.

72:o af den 11 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af $\frac{1}{2}$ mantal krono Vexjö domprostegården. (60.)

Enär, på sätt Riksdagen anmält, denna fråga för sistlidna riksdag förfallit, blef enligt Kongl. Maj:ts beslut den 23 maj 1884 ifrågavarande skrifvelse, såsom ej föranledande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

73:o af den 13 maj, rörande vidtagande af åtgärder för att gifva undervisningen i folkskolorna en mera praktisk karaktär. (68.)

Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t den 12 september 1884 uppdragit åt en komité att granska för handen varande, till folkskolans tjänst utgifna läro-

böcker och afgifva utlåtande rörande de grundsatser, efter hvilka sådana läroböcker lämpligen böra uppställas, hvilket utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

74:o af den 13 maj, angående reglering af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (51.)

Kongl. Maj:t har den 30 maj 1884 meddelat vederbörande Riksdagens beslut med deraf föranledda föreskrifter.

Stockholm den 31 december 1884.

Nils Claëson.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom Riksdagens år 1884 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1884 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. justitie-departementet.

- 17:o Riksdagens underdåniga skrivelse af den 7 maj 1884, om framläggande af förslag till vissa ändringar och tillägg i gällande lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden. (39.)
- 19:o af den 9 maj, om framläggande af förslag till lagbestämmelse i syfte att större trygghet mot förlust, än nu gällande förordning angående förlagsinteckning lemnar, beredes förlagsgifvare, då förlagstagare till annan öfverlåter bruk, grufvor, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagslån blifvit mot förlagsinteckning lemnadt. (41.)
- 20:o af samma dag, angående lagbestämmelser för ordnande af de rättsförhållanden, som uppstå mellan kommuner och enskilde i följd af fastställande af planer för eller vid utförande af beslut om reglering af gator, torg eller allmänna platser i stad eller i köping eller å annan ort, för hvars bebyggande stadganden lika med de för stad gällande anses böra på grund af befolkningens täthet tillämpas. (42.)
- 23:o af samma dag, angående statistisk utredning med hänsyn till en mer eller mindre utvidgad politisk rösträtt. (71.)

Kongl. civil-departementet.

- 35:o af den 10 maj, angående förbindelse medelst ångfärja emellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn. (28.)

Kongl. finans-departementet.

- 49:o af den 10 maj, ang. vilkoren för försäljning af bränvin. (66.)
57:o af den 11 maj, ang. väckta frågor om statens inlösande dels af skattefrälseräntor, dels af kronotionde, som åtföljer patronrätt m. m. (58.)
67:o af den 14 maj, ang. stämmoböters utbytande mot en viss indrifningsafgift. (69.)
70:o af den 11 maj, i anledning af väckt fråga om utredning rörande s. k. expensmedlens användande. (56.)

Kongl. ecklesiastik-departementet.

- 73:o af den 13 maj, rörande vidtagande af åtgärder för att gifva undervisningen i folkskolorna en mera praktisk karaktär. (68.)
-

II.

Förteckning å sådana vid senaste Riksdagarne före år 1884 till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser, hvilka i Justitie-ombudsmannens till 1884 års Riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda jemte uppgift å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna.

1:o Kongl. justitie-departementet.

- 1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 19 juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättning i händelse af olycksfall vid jernvägstrafik. (90.)
1884 den 15 november i Statsrådet ånyo anmäld; och beslöts att lagförslag i ämnet skulle inom justitiedepartementet utarbetas.
- 2:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 maj 1872, angående ändring i gällande stadganden rörande socknemäns inbördes skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad. (84.)
1885 den 9 januari i Statsrådet anmäld; och beslöts att skrifvelsen icke skulle föranleda någon åtgärd.
- 3:o af den 24 maj 1873, angående dels unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelsesystemet. (92.)
Fångvårdsstyrelsens i ärendet infordrade underdåniga utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.
- 4:o af den 18 maj 1875, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna i Sverige. (44.)
Nya lagberedningen har i sitt betänkande angående rättegångsväsendets ombildning afgifvit utlåtande i frågan; och har, sedan den af Riksdagen begärda utredning i ämnet sålunda blifvit verkställd, Kongl. Maj:t förordnat, att ifrågavarande skrifvelse ej skulle till någon särskild vidare åtgärd föranleda.

5:o af den 28 april 1877, i fråga om ändring af 3 kap. 23 § i Kongl. stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 maj 1846. (35.)

Sedan komiterade afgifvit förslag till lagstiftning angående lösdrifvare, hvaröfver Högsta Domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t beslutit till Riksdagen aflåta proposition i ämnet.

6:o af den 17 maj 1879, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

7:o af den 9 maj 1880, angående utsträckning af tiden för straffarbetes fullgörande i enrum, samt om ombyte i vissa fall af nämnda straffart mot annan sådan. (40.)

Fångvårdsstyrelsens i ärendet infortrade underdåniga yttrande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

8:o af den 13 april 1881, angående utredning huruvida och under hvilka villkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas. (36.)

1884 den 15 november i Statsrådet anmäld; och beslöts att skrifvelsen ej skulle föranleda annan åtgärd än att inom justitiedepartementet skulle utarbetas förslag till föreskrifter dels angående ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafik och dels rörande ersättning till oskyldigt häktade eller till frihetsstraff dömda.

9:o af den 19 april 1881, om förbättrad lagstiftning angående tillsynen å förvaltningen af omyndigs egendom. (47.)

1884 den 18 april lag i ämnet utfärdad.

10:o af den 26 april 1882, om lagbestämmelser angående de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet samt beträffande delning af sådan fastighet. (31.)

Frågan är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

11:o af den 17 maj 1882, med förslag att laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, måtte kunna genom nytt skifte rubbas. (38.)

Förordning i ämnet utfärdad den 21 mars 1884.

12:o af den 4 april 1883, angående upphörande af vatten och brödstraffet. (13.)

Lag i ämnet utfärdad den 16 maj 1884.

13:o af samma dag, om kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden. (16.)

Förordning i ämnet utfärdad den 21 mars 1884.

14:o af den 13 april 1883, om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862. (19.)

Frågan beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

15:o af den 2 juni 1883, angående ändring af nuvarande edsformulär och revision af gällande föreskrifter angående eder. (47.)

Sedan nya lagberedningen i sitt betänkande angående rättegångsväsendets ombildning

upptagit jemväl förslag till förändrade ordalag vid edgångs fullgörande, har öfver ett på grund deraf inom justitiedepartementet utarbetadt förslag i ämnet Högsta Domstolen blifvit hörd, hvarefter Kongl. Maj:t den 9 innevarande januari beslutit proposition i ämnet till Riksdagen.

Stockholm den 10 januari 1885.

Ex officio

Carl Boheman.

2:o. Kongl. landtförsvars-departementet.

16:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 5 oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka till följd af Kongl. Maj:ts den 19 juni 1866 fattade beslut böra af numera armé- och marinförvaltningarna upprättas, hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 30 december 1884.

J. E. Elliot.

3:o. Kongl. civil-departementet.

17:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 21 maj 1882, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879. (75.)

Sedan denna skrifvelse blifvit, i hvad den anginge Ultuna och Alnarps landbruksinstitut, föredragen den 20 oktober 1882 och dervid, beträffande Riksdagens framställning i fråga om bokföringssättet vid nämnda institut, komitén för afgifvande af förslag till den lämpligaste organisationen af rikets landtbruksläroverk erhållit nådig befallning att, i sammanhang med fullgörande af sitt uppdrag, jemväl yttra sig om berörda framställning, har komitén numera afgifvit sitt förslag, hvilket anmäldes den 19 september år 1884 och remitterades till samtliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande att, efter vederbörande hushållningssällskaps hörande, afgifva underdåniga utlåtanden; och äro dessa utlåtanden ännu icke till Kongl. Maj:t inkomna.

18:o af den 4 april 1883, om upphäfvande af sista punkten i § 16 mom. 1 af nådiga förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862. (14.) Anmälles den 30 januari 1884; och utfärdades nådig kungörelse angående ändrad lydelse af § 16 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

19:o af den 2 juni 1883, angående obligatorisk veterinärbesigtning vid export af kreatur samt desinficiering af kreatursförande fartyg. (46.) Anmälles, efter det vederbörande Kongl. Maj:ts befallningshafvande och kommerskollegium sig yttrat, den 12 januari 1884; och utfärdades då nådig kungörelse angående hvad vid utförsel till utlandet af kreatur iakttagas bör.

20:o af den 13 juni 1883, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (56.)

Sedan Kongl. Maj:t med anledning af Riksdagens framställning under punkten 5:o, efter statskontorets hörande, till 1884 års Riksdag aflåtit nådig proposition beträffande landshöfdingelöneregleringsfondens indragning till statsverket, samt Riksdagen i underdånig skrifvelse den 11 maj 1884 delgifvit sitt beslut i ämnet, har Kongl. Maj:t den 30 i samma månad, med godkännande af Riksdagens beslut, meddelat deraf föranledda nådiga föreskrifter.

Stockholm den 31 december 1884.

V. L. Groll.

4:o. Kongl. finans-departementet.

21:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 25 juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt till krononybyggen. (109.)

Sedan ett af landshöfdingen E. Poignant, enligt nådigt uppdrag, utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit, jemte deröfver af länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till kammarkollegium, och kollegium inkommit med utlåtande i ämnet, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

22:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk. (37.)

Sedan kammar- och kommers-kollegierna, efter vederbörandes hörande, den 19 januari 1884 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande angående den dem anbefalda utredning af förevarande ärende, samt styrelsen för Sala bergslag den 21 oktober 1884 i ämnet afgifvit infordradt underdånigt yttrande, så har Kongl. Maj:t den 5 december samma år anbefalt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterås län att från Sala bergslags intressenter å bergslagsstämma infordra underdånigt yttrande, dels huruvida och under hvilka vilkor de äro villige att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af kammar- och

kommers-kollegierna i det underdåniga utlåtandet gjorda förslag, afstå från arrendet af Sala silfververk, dels ock, för den händelse de icke till sådan öfverenskommelse äro villige, huruvida och under hvilka villkor de vilja afstå från det vid Sala silfververk befintliga så kallade hyttans vattensystem.

23:o af den 10 maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32.)

24:o af den 21 maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag angående allmänna bevillningen. (94.)

Den 18 april 1884 har Kongl. Maj:t förordnat:

att länsräkenskaperna skola afslutas med kalenderår och att de skatter och afgifter, som beräknas såsom statsinkomst för året, men ej till betalning förfalla förr än efter årets utgång, skola balanseras till redovisning i nästföljande års räkenskap;

att fögderiernas och städernas specialräkningar skola afgifvas till länsstyrelsen så tidigt, att länets landsbok kan vara upprättad och till kammarrätten insänd inom utgången af mars månad påföljande år;

att arbetet med rikshufvudbokens upprättande skall så ordnas, att densamma jemte öfriga statsverkets räkenskaper, fullständigt afslutade, kan vara tillgänglig för granskning af statsrevisorerna den 1 oktober året efter det kalenderår, räkenskaperna omfatta; samt

att denna förändrade anordning skall tillämpas vid uppgörandet af 1885 års räkenskaper.

Vidare har Kongl. Maj:t, efter det statskontoret och kammarrätten afgifvit förnyadt yttrande, den 5 juli 1884 låtit utfärda nådiga kungörelser:

a) angående förändrade föreskrifter i afseende å allmänna utskylders uttagande hos personer, som från skattskrifningsorten afflyttat;

b) angående redovisning inom länen för verkställighet af meddelade bötesbeslut och för influtna bötesmedel;

c) angående ändring i vissa fall af reglementet för uppbördsverket i Stockholm den 15 oktober 1880; och

d) angående ändring i visst fall af nådiga cirkuläret den 23 september 1870 med föreskrifter i afseende på åtskilliga skogsförvaltningen rörande ämnen; hvarjemte Kongl. Maj:t fastställt nya formulär för länsräkenskaperna samt meddelat i öfrigt erforderliga föreskrifter.

Härmed äro de frågor, som afses i Riksdagens båda berörda skrivelser och hittills föranledt desammas balanserande, slutligen handlagda.

25:o af den 24 mars 1871, angående omarbetande af Kongl. förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6.)

Sedan kammarrätten den 19 april 1880 till Kongl. Maj:t inkommit med yttrande öfver det förslag i förevarande ämne, som afgifvits af den för reglering af landstaternas löner m. m. tillsatta komité, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

26:o af den 23 maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från statskontoret utbetaladt statsbidrag. (69.)

Sedan kammar- och kommers-kollegierna den 23 november 1876 afgifvit utlåtande angående den dem anbefalda utredning, samt direktionen för nämnda stenkolsverk den 1 mars 1880 till Kongl. Maj:t inkommit med häröfver infordradt yttrande, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

27:o af den 23 april 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsavgifterna. (25.) Detta ärende, deri kontrolldirektören afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

28:o af den 11 maj 1876, i anledning af den år 1875 verkställda granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under år 1873. (54.)

Sedan statskontoret den 31 december 1883 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande angående Riksdagens i förestående skrivelse gjorda hemställan om förändring i den till vissa verk eller inrättningar m. m. utgående ersättning för indragna ränte- och tiondeanslag, har Kongl. Maj:t dels den 23 maj 1884 förordnat, att utlåtandet, i hvad det afsåge andra, fjerde, femte, sjette och åttonde hufvudtitlarne, skulle af vederbörande departement till slutlig handläggning beredas, dels ock den 10 oktober 1884 anbefalt kammarkollegium att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt yttrande i de frågor rörande sjunde hufvudtiteln, som omförmälas i statskontorets ofvannämnda utlåtande, äfvensom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län att från geschwornern Mathias Griesbachs rättsinnehafvare infordra underdånigt yttrande; hvilka infordrade underdåniga utlåtanden ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

29:o af den 16 maj 1876, om åtgärder för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstaltens förvaltning. (75.)

Vid underdånig anmälan den 2 december 1881 af Riksdagens förevarande skrivelse har Kongl. Maj:t, som den 11 februari samma år uppdragit åt landshöfdingen C. A. Sjöcrona att granska ett af försäkringsföreningen i Stockholm afgifvet utkast till förordning angående försäkringsanstalter samt afgifva utlåtande och utarbета författningsförslag i ämnet, förordnat, att ifrågavarande skrivelse skulle öfverlemnas till landshöfdingen Sjöcrona för att tagas i öfvervägande i sammanhang med fullgörande af nyss berörda honom meddelade uppdrag.

Den 7 juli 1883 har landshöfdingen Sjöcrona till Kongl. Maj:t afgifvit underdånigt betänkande med förslag till författningar angående försäkringsväsendets ordnande.

30:o af den 17 maj 1877, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (54.)

I fråga om ändring i gällande lagstiftning rörande villkoren för försäljning af bränvin är detta ärende fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

31:o af den 19 april 1881, angående revision af gällande lagstiftning rörande enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar. (50.)

Sedan fullmäktige i riksbanken och styrelserna för de enskilda bankinrättningarna under

februari och mars månader år 1884 till Kongl. Maj:t inkommit med yttranden öfver det utaf den med anledning af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse tillsatta komité afgifna förslag i hithörande ämnen, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

32:o af den 13 juni 1883, angående stämpelafgiften. (78.)

Under den 12 september 1884 har Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med Riksdagens begäran meddelat föreskrifter om insändande till finansdepartementet af uppgifter från hofrätterna och öfverståthållarembetets kansli om beloppet af det stämpelpapper, som varit användt till kartering af äktenskapsförord, bouppteckningar, morgongåfvobref och afhandlingar om lösöreköp, äfvensom af handlingar, hvilka företetts vid domstol för vinnande af lagfart eller inteckning.

33:o af den 10 juni 1883, angående utredning och förslag i fråga om anskaffande af lämpliga lokaler för Riksdagen, riksbanken m. m. (65.)

Den af Kongl. Maj:t den 29 juni 1883 tillsatta komité för afgifvande af utredning och förslag i ofvan berörda afseende har den 15 november 1884 afgifvit utlåtande angående anskaffande af utvidgade lokaler åt riksarkivet genom till- eller ombyggnad, hvaremot komiténs betänkande i öfrigt ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

34:o af den 13 juni 1883, angående reglering af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel. (57.)

I den till 1884 års Riksdag aflättna proposition om statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t till Riksdagen afgifvit förslag om ordnande af de Kongl. teatrarne ställning, hvadan förestående skrifvelse, som endast i hvad den rörde de Kongl. teatrarne balanserats, ej vidare påkallar någon åtgärd.

Stockholm den 31 december 1884.

Robert Dickson.

5:o. Kongl. ecklesiastik-departementet.

35:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 maj 1867, angående ändring i stadgandena om prest- och pastoralexamina samt om andra vilkor för presterlig befordran. (91.)

Efter det denna underdåniga skrifvelse blifvit från justitie- till ecklesiastik-departementet öfverlemnad och ej mindre kyrkomötet än kyrkolagskomitén fått deröfver sig yttra samt komiténs förslag jemte de af domkapiteln deröfver afgifna utlåtanden blifvit af Högsta Domstolen granskadt, har Kongl. Maj:t den 3 september 1883 beslutit dels att föreslå kyrkomötet att för dess del godkänna ett framlagdt förslag till förordning angående förändrade bestämmelser om prestexamen, dels ock att inhemta kyrkomötets yttrande öfver ett utarbetadt förslag till stadga rörande prestexamen och pastoralprof, hvarefter kyrkomötet den 12 oktober 1883 inkommit med särskilda yttranden i dessa båda frågor, af

hvilka den senare remitterats till samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium för afgifvande af utlåtanden deröfver; och har Kongl. Maj:t, sedan dessa utlåtanden inkommit, den 18 april 1884 låtit utfärda nådig stadga och kungörelse i ämnet.

36:o af den 10 maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Sedan ej mindre kammarkollegium efter vederbörandes hörande än äfven kanslersemetbetet för Lunds universitet, domkapitlen i Lunds och Göteborgs stift samt statskontoret häröfver afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden, har detta ärende, jemlikt Kongl. Maj:ts den 16 December 1881 fattade beslut, varit öfverlemnadt till skattereglerings-komitén, som i ämnet sig yttrat, hvarefter kammarkollegium och statskontoret erhållit nådig befallning att, efter vederbörandes hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke blifvit afgifvet.

37:o af den 19 maj 1871, angående upphörande af blifvande konsistorienotariers rätt till uppördsprovision å kollektmedel. (77.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

38:o af den 22 maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotionden, som af församlingarna utgöres dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Sedan Kongl. Maj:t den 30 maj 1873 anbefalt kammarkollegium och statskontoret att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande och detta utlåtande till ecklesiastik-departementet inkommit, har detta ärende, jemlikt Kongl. Maj:ts den 16 december 1881 meddelade beslut, blifvit öfverlemnadt till skattereglerings-komitén, hvilken i ämnet sig yttrat, hvarefter kammarkollegium och statskontoret erhållit nådig befallning att, efter vederbörandes hörande, med förnyadt underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t inkomna.

39:o af den 10 maj 1876, om framläggande af förslag till ny ecklesiastik boställsordning. (58.)

Sedan ett i ärendet utarbetadt förslag, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 1 november 1878, blifvit öfverlemnadt till granskning af utsedde sakkunnige män och desse den 20 maj 1879 till Kongl. Maj:t inkommit med betänkande och förslag i ämnet, hafva Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande äfvensom domkapitlen och Stockholms stads konsistorium häröfver afgifvit infordrade underdåniga yttranden, hvarefter kammarkollegium den 30 december 1884 blifvit anbefaldt att, efter domänstyrelsens hörande, afgifva underdånigt utlåtande i ämnet.

40:o af den 14 maj 1876, angående ordnande af döfstumundervisningen i riket. (71.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

41:o af den 16 maj 1876, angående beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

42:o af den 25 april 1881, angående medgifvande i visst fall af försäljning utaf vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge. (66.)

Ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

43:o af den 29 mars 1882, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående meddelande af bestämmelser om vården och förvaltningen af Stockholms stads allmänna begravningsplatser. (23.)

icke någon åtgärd under år 1884 vidtagen.

44:o af den 26 april 1882, om upphörande af de så kallade resekallespennin-garna. (33.)

Kongl. Maj:t har den 5 maj 1882 anbefalt kammarkollegium att, sedan vederbörande blifvit hörda, i denna fråga afgifva underdånigt utlåtande, hvilket icke ännu till Kongl. Maj:t inkommit.

45:o af den 20 maj 1882 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse under eganderätt till Vexjö stad af kyrkoherdebostället Vexjö domprostegården. (52.)

Sedan ej mindre kammarkollegium, efter vederbörandes hörande, än äfven kyrkomötet uti ifrågavarande ärende sig yttrat, har Kongl. Maj:t den 12 januari 1884 aflåtit förnyad proposition i ämnet till samma års Riksdag, vid hvilken jemlikt Riksdagens underdåniga skrifvelse den 11 maj 1884 frågan förfallit; och blef enligt Kongl. Maj:ts beslut den 23 maj 1884 sistnämnda skrifvelse, såsom ej föranledande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

46:o af den 4 april 1883, angående ändring i bestämmelserna om församlingars rätt att förfoga öfver kyrkokassorna. (15.)

Enligt Kongl. Maj:ts beslut den 20 april 1883 har kammarkollegium blifvit anbefaldt att, efter vederbörandes hörande, afgifva underdånigt utlåtande i ämnet, hvilket utlåtande ännu icke inkommit.

47:o af den 2 juni 1883, angående skärpta bestämmelser rörande kontrollen af handel med födoämnen och dryckesvaror samt deras beredning till afsalu. (48.)

Sedan medicinalstyrelsen fått yttra sig i ämnet, har Kongl. Maj:t anbefalt öfverståthållare-embetet och Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande att deröfver afgifva underdåniga utlåtanden, af hvilka en del till Kongl. Maj:t inkommit.

Stockholm den 31 december 1884.

Nils Claëson.

Tabell, utvisande hvarest åtgärderna i anledning af de vid Riksdagen år 1884 aflåtna, i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll för samma år införda skrivelser finnas upptagna i de från statsdepartementen afgifna förteckningar.

(Första siffertalet utvisar skrifvelsens nummer i ofvanberörda samling och det senare talet nummern i förenämnda företeckningar.)

1	1	21	43	41	19	61	58
2	2	22	33	42	20	62	59
3	3	23	12	43	21	63	60
4	4	24	34	44	64	64	47
5	5	25	44	45	22	65	48
6	*)	26	—	46	24	66	49
7	*)	27	71	47	26	67	50
8	6	28	35	48	30	68	73
9	7	29	45	49	40	69	67
10	**)	30	36	50	65	70	68
11	10	31	13	51	74	71	23
12	8	32	14	52	27, 32, 66	72	61
13	9	33	15	53	25, 28, 53	73	69
14	46	34	16	54	54	74	***)
15	42	35	37	55	55	75	41
16	*)	36	38	56	70	76	62
17	*)	37	52	57	56	77	63
18	*)	38	39	58	57	78	51
19	*)	39	17	59	29, 31		
20	11	40	18	60	72		

*) Utfärdade förordnanden.

**) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksgäldskontoret.

***) Skrifvelse till herrar fullmäktige i riksbanken.

Till Riksdagen.

Berättelse

af

Komiterade för tryckfrihetens vård afgifven år 1885.

Sedan sistförflutna års Riksdags början har, efter det riksantikvariern m. m. Bror Emil Hildebrand afidit, komiterade i öfverensstämmelse med 70 § riksdagsordningen kallat herr före detta Justitie-ombudsmannen, kommandören med stora korset af Kongl. Maj:ts nordstjerneorden, juris doktor Nils August Fröman att det ibland komiterade efter Riksantikvariern Hildebrand lediga rum intaga.

Komiterade hafva derjemte till behandling förehafvt en skriftligen gjord ansökning, att komiterade måtte granska en vid ansökningen fogad skrift med titel: »Andens Ord genom ett spiritistiskt medium, som boken skrivit utan tankens hjälp, alltså liksom utan vetskap om det boken visar», äfvensom deröfver meddela bevis. Efter granskning af berörda skrift hafva komiterade funnit att jemlikt 108 § regeringsformen komiterade icke, såsom sökanden syntes hafva förutsatt och förväntat, tillkomme att öfver ifrågavarande, af författaren innan tryckningen till granskning inlemnade skrift afgifva yttrande om annat, än frågan, huruvida åtal å skriften efter tryckfrihetsstadgan kunde ega rum; samt att sökanden, om han ville fullfölja en begäran om tillförsäkrande af ansvarsfrihet i sådant hänseende, hade att till komiterade lemna skriften i två lika lydande exemplar, så att, då sökanden återfått sitt koncept jemte komiterades utlåtande, det andra exemplaret, hos komiterade förvaradt, finge bära vittne om verkliga lydelsen af den skrift, komiterade haft till granskning.

Stockholm den 15 januari 1885.

L. W. LOTHIGIUS.

J. ARRHENIUS.

CARL. J. SCHÖNING.

R. M. BOWALLIUS.

JOH. AUG. SÖDERGREN.

CARL GUSTAF MALMSTRÖM.

N. A. FRÖMAN.

D. G. Restadius.

